

Sedat Veyis Örnek Hakkında

1950-2015 Yılları Arasında Yayımlanan Yazılar

Yayına Hazırlayanlar

Serpil Aygün Cengiz

Eren Zencirden

Meryem Bulut

Günseli Bayraktutan

Sedat Veyis Örnek Hakkında
1950-2015 Yılları Arasında Yayımlanan Yazılar

Ankara, 2015

©TÜBİTAK SOBAG 114K576 Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması

Yayına Hazırlayanlar

Serpil Aygün Cengiz
Eren Zencirden
Meryem Bulut
Günseli Bayraktutan

Yayının Hazırlanmasına Katkıda Bulunanlar

Meryem Karagöz
Aysun Ezgi Bülbül
Sevinç Gülçiçek
Uğur Çelik

Literatür Taramasına Katkıda Bulunanlar

Abdurrahim Türker
Solmaz Karabaşa
ile
Adem Tokuç
Ahmet Turan
Bircan Yıldız
Burçin Yılmaz
Büşra Çavgın
Büşra Eryeğit
Damla Akdere
Emre Yüksel
Emrullah Turgut
Ersel Çetin
Gül Koç
Gülşah Özçelik
H. Nisa Konu
Kartal Yiğit Dalgır
Mehmet F. Özkaleli
Merve Yurtseven
Merve Yılmaz
Özge Özdemir
Pınar Koç
Sevgi Akkaş
Sultan Söylemez
Sümeyye B. Demir
Sultan Solgun
Rabia Yeniceli
Tuğçe Topuz
Zehra Tekin
Yasin Şahin
Zehra Tekin
Zerrin Hasgül
Zeynep Gülveren

Kapak Fotoğrafı

Sedat Veyis Örnek (İzник, Kasım 1975, Öğsev ve Halis Dörtlemmez'in albümünden)

Kapak Tasarımı

A. Engin Uçar

TÜBİTAK SOBAG 114K576 Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması
başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER¹

(Metnin Yayımlandığı Yıla Göre)²

CİLT 01

1950

M. Nevzat Ugan, “İki Yılbaşı”³

1951

Mehmet Hâdi İlbâs, “Cebeci”

Ahmet Turan Gürel, “Mektup”

1959

Hikmet Dizdaroğlu, “Yeni Hikâyeler”

1964

“Sedat Veyis Örnek”

“15 Günün Olayları”

1965

“Su ve Sucular”

Lütfi Ay, “1 Piyas Gördüm”

1967

Nihat M. Özön, Baha Durder “Sedat Veyis Örnek”

1968

Adnan Binyazar, “Pirinçler Yeşerecek”

Sami N. Özerdim, “Yeni Kitaplar”

1969

Sami N. Özerdim, “Yayınlar Arasında”

Adnan Binyazar, “Yeni Türk Tiyatrosu (Ali Püsküllüoğlu)”

¹ Bu kitapta yer alan yazılar yayımlandıkları mecradaki özgün biçimleri korunarak derlemeye dahil edilmişlerdir, dolayısıyla metinde sayfa numarası yoktur. Her metnin başında ilgili yazının tam künyesi bulunmaktadır. Aranılan yazıya kolayca ulaşabilmek için o yazıya dair “İçindekiler” bölümündeki bilgilerden seçilen sözcükler kullanılarak (örneğin ilgili metnin tırnak içinde yazılan başlığı yazılarak) metnin taratılması söz konusu yazıya ulaşılmasını sağlayacaktır.

² Sedat Veyis Örnek hakkında yayımlanan yazılar için “İçindekiler” şeklinde iki ayrı indeks hazırlanmıştır: “Metnin Yayımlandığı Yıla Göre” (bu indekste cilt numarası ayrıca belirtilmiştir, metinlerin tamamı 8 ciltlik pdf metin olarak hazırlanmıştır) ve “Metnin Yazar(lar)ının Soyadına Göre”.

³ Nevzat Ugan’ın bu yazısının sadece “Arkadaşım Veyis Örnek’e” şeklindeki epigrafi Sedat Veyis Örnek’le doğrudan ilgili görünmektedir. Benzer biçimde, Bu derleme kitapta Sedat Veyis Örnek’i doğrudan konu edinen yazılar dışında Örnek’ten sadece bahseden yazılara da yer verilmiştir.

“Ayın Olayları”
Adnan Binyazar, “Ankara’da Tiyatro”
Adnan Binyazar, “Yeni Türk Tiyatrosu”

1970

“Ayın Olayları”

1971

Sevda Şener, “Çağdaş Türk Tiyatrosunda Ahlâk Ekonomi Kültür Sorunları”
Ali Hikmet (Hilmi Yavuz), “Kitaplar - Etnoloji Sözlüğü”
Galatea Kazantzaki, “Adalet Kaçağı” (Çev.: Ahmet Yorulmaz)

1972

Emin Özdemir, “1971’de Dilimiz”
Adnan Binyazar, “1971’de Deneme- Eleştiri- İnceleme”
Sevda Şener, “Çağdaş Türk Tiyatrosunda İnsan”
Atilla Özkırımlı “Anadolu Folklorunda Ölüm”
Muzaffer Uyguner, “Anadolu Folklorunda Ölüm Üzerine”

1974

“Ayın Olayları”
“Ayın Olayları”
M. Alâeddin Asna, “Nereye Kadar Uygarlık”

CİLT 02

1975

Kemal Kandaş, “Yanlış-Doğru”
“Profesör Veyis Örnek Şehrimize İncelemeler Yapmak Üzere Şehrimize Geldi”
İhsan Hınçer, “I. Uluslararası Folklor Kongresi”
Bora Hınçer, “Yüzyılımızın Büyük Folklor Olayı”
“Terim Sözlüklerimizden Örnekler: Sedat Veyis Örnek: Budunbilim Terimleri Sözlüğü”
“Ayın Olayları”

1976

Mustafa Mutlu, “Karagöz Yarışması ve Metin Özlen’le Bir Konuşma”
Okşan Atasoy, “Olaylı Folklor Kongresinin Ardından”
Okşan Atasoy, “Uluslararası Folklor Kongresi Programından İki Bilim Adamının Çıkarılması
Protestolara Yol Açtı”
Atilla Özkırımlı, “Kitap... Kitap... Kitap... Kitap...”
“Ayın Olayları”

CİLT 03

1977

Paul J. Magneralla - Orhan Türkdoğın "Türk Sosyal Antropolojisinin Gelişimi"

1978

"Ayın Olayları"

Ali Rıza Balaman, "Türk Halkbilimi Sedat Veyis Örnek"

Ümit Kaftancıoğlu, "Halkbilim'de Don Islatmadan Balık Tutmak"

1979

Marin Jabinski, (Жабински, Марин) "Семинар на младите етнографи и фолклористи от балканските страни"

1980

"Haberler: Türk Dil Kurumunca Düzenlenen Konuşmalar Dizisi"

Kutlu Özen, "Sivas Folkloruna Gönül Verenler" (Daktilo metin)

"Yitirdiklerimiz, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"

Zeynep Oral, "Sedat Veyis Örnek, Bir Yaşam Boyu Türk Halk Bilimi"

Doğın Hızlan, "Ağzı Avşar Elması Yavrum"

M. Şerefettin Canda, "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk"

"Hemşehrimiz Sedat Veyis Örnek'i Kaybettik"

Ömer Cahit Yıldız, "Sedat Veyis Örnek"

Halûk Çağdaş, "Sedat Veyis'te Öldü"

Nihat Doğın, "Bir Demet Çiçek Sedat Veyis Örnek'e"

Vedat Karadeli, "Sedat Veyis Örnek"

Mustafa Ekmekçi, "Çeşitleme"

Emre Kongar, "Bir Bunlu Cumartesi Daha"

Adnan Binyazar, "Sedat Veyis Örnek'in Son Kitabı"

Adnan Binyazar, "Sanatçı, Bilim Adamı, Sedat Veyis Örnek'i Yitirdik"

Şerafettin Turan, "Sedat Veyis Örnek İçin"

Sevgi Sanlı, "Dolu Dolu Yaşamış Bir Bilim Adamı"

Oktay Akbal, "Ölümler ve Biz"

A. Şerif Özcan, "Örnek İnsan, Sedat Veyis Örnek"

Kaya Özsezgin, "Gerçek Bir Halkbilimcinin Ardından"

CİLT 04

1981

Neriman Samurçay, "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk"

Sevda Şener, "Sedat Veyis Örnek'in Oyun Yazarlığı"

Ali Rıza Balaman, "Halkbilimci Sedat Veyis Örnek'in Ardından"

Erden Erden "Kültürümüzün Atardamarlarını Yıkamalıyız"

Muhlis Günay, "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek İçin"

Özdemir Nutku, "Sessizlikte Ölen Bilim Adamı"

Fazıl Hüsnü Dağlarca, "Sedat Veyis Örnek Üstüne"

Acaroğlu, Türker "Örnek Bir Bilim Adamını Yitirdik"

Haldun Taner, "Acımasız Martın Yitirdikleri"

1982

Özdemir Nutku, "Sedat Veyis Örnek"
Müşerref Hekimoğlu, "Bir Ödül Töreninden İzlenimler"
Zeynep Oral, "Yaşasın Tiyatro"

1983

Zümrüt Nahya, "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"
Özdemir Nutku, "Cumhuriyet Tiyatrosu"
Muhan Bali, "Folklor ve Halk Edebiyatı Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar"
"Sedat Veyis Örnek"

1987

"Sedat Veyis Örnek"

1989

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Tiyatro Öğrencileri "Ölüm – Doğum – Düğün"
(Broşür)

1990

"Sedat Veyis Örnek"
"Prof. Sedat Veyis Örnek anıldı"

1991

Kutlu Özen, "Ölümünün 10. Yılında Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"
"Büyük Düşüncelerle Genç Bir Profesör" (Çev.: Serpil Aygün)

1993

"Sedat Veyis Örnek"
Sevda Şener, "Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosunun Bir Aydın Yazarı: Sedat Veyis Örnek"

CİLT 05

1994

Turgut Akpınar, "Anadolu'da Yörüklerde de Rastlanan İlginç Bir Âdet Bebeklerin Kafatasına Yeni
Bir Şekil Verme"
Seyit Kemal Karaalioğlu, "Örnek, Sedat Veyis (1928)"
Bozkurt Güvenç, Gencay Şaylan, İlhan Tekeli ve Şerafettin Turan "Kültür Bakanlığı'nın Kültür
Siyaseti"
Adnan Mahiroğulları, "Dünden Bugüne Zara, Sivas"

1996

Sahil Bozkurt, "Cumhuriyet Tiyatrosunda Oyunlara Yansıyan Töresel Ögeler"
Ahmet Turan Alkan, "Bir Biyografi Denemesi"

1998

Metin Turan, "Aramızdan Ayrılışının 18. Yılında Ülkesine Akan Bir Yıldız: Sedat Veyis Örnek"

CİLT 06

1999

Ali Rıza Balaman ve Emre Kongar, "Sedat Veyis Örnek"
Vahap Sümbüloğlu, "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"

2001

Vahap Sümbüloğlu, "Örnek Hoca, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"
Doğan Hızlan, "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk"

2002

"Halkbiliminin Kaybı: Sedat Veyis Örnek"

2003

M. Muhtar Kutlu, "Örnek, Sedat Veyis (1929-1980)"

2004

"Sedat Veyis Örnek"
Gürbüz Erginer, "Bir Halkbilimcinin Gözünden Ölüm"
"Sedat Veyis Örnek"
Adalet Ağaoğlu, "Damla Damla Günler"

2006

Nurettin Öztürk, "Edebî ve Sosyal Boyutuyla Modern Türk Edebiyatında Tipler"
"Sedat Veyis Örnek"
İbrahim Aslanoğlu, "Sedat Veyis Örnek"
G. Gonca Alpaslan Gökalp, "Modern Edebiyatta Sözlü Kültür Etkisi"

CİLT 07

2007

"Sedat Veyis Örnek"
Sadık Aslankara, "Yaratıcı Drama'yla Halkların Doğum-Düğün-Ölüm Kültürünü Süzmek"

2008

Öğsev Dörtlemez, "Manuh mu Sever?"
Mahmut Makal, "Yaşar Nabi Köy Enstitülerinin Yanındaydı"
Remzi Demir, Doğan Atılğan "Sedat Veyis Örnek (1927-1980)"

2009

Mehmet Ali Yıldırım, "Sedat Veyis Örnek"
Halil Söyler, "Sayın Hüsamettin Gürsoy'a Dilekçemdir"
Kutlu Özen, "Sivas İlindeki Folklor Araştırmaları (1927-2008)"

2011

Gültekin Emre, "Dağlarca'nın Portre Şiirleri ya da Ağıtları"

2012

Halûk Çağdaş, "Genç Yaşta Yitirdiğimiz Sanatçı ve Bilim Adamı Sedat Veyis Örnek"

2013

Işıl Özgentürk, "Kız Dedikleri de Bir Kancık"
Tahsin Saraç, "Yaz Kırığı"
Yakup Kadri Bozalıoğlu, "Vefatının 32. Yıldönümünde; Halkbilimci- Araştırmacı- Yazar- Oyun
Yazarı- Çevirmen Türk Halkbilimi Konusundaki Araştırmalarıyla Tanınmış Bilim Adamı
Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'i Hatırlamak"

2014

"Sedat Veyis Örnek, Fakültesinde Anılacak"
Kurthan Fişek, "Denize düşen yılanı sarılır, ama, denizler dalgalanmadan durulmaz!"
M. Sabri Koz, "Sivas Folkloruna Emek Verenlerden..."
Doğan Hızlan, "Ankara'da İki Önemli Sempozyum"
M. Mahzun Doğan, "Sedat Veyis Örnek'i Anımsamak"
M. Mahzun Doğan, "Radyo Tiyatrosu Ölmemeli"
"Halkbilimin Öncüsü Sedat Veyis Örnek Anıldı"
"Halkbilimin Öncüsü Sedat Veyis Örnek Ankara Üniversitesi'nde Anıldı"
"Örnek Örnek Yaşamıyla Anıldı"
"Bir Halkbilimciyi Anmak: Sedat Veyis Örnek".

CİLT 08

2015⁴

M. Mahzun Doğan, "Sessizlik Suikastini Yırtmak"
Doğan Hızlan, "Çok Yönlü Bir Halkbilimci"
Tekin Şener, "İlhan Başgöz'le Sivas'ta İki Gün"

⁴ 2015 yılında TÜBİTAK SOBAG 114576 Sedat Veyis Örnek Sözlü tarih, Biyografi ve Belgelik çalışması projesi kapsamında hazırlanarak yayımlanan Folklor/Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı'nda Sedat Veyis Örnek üzerine 25 yeni yazı yayımlanmıştır. Dergide yer alan yazıların tamamı bu e-metne ekli olarak 5 Haziran 2016 tarihinden itibaren yayımlanacaktır.

Ahmet Özdemir, "Sedat Veyis Örnek"
Sirel Ekşi, "Eskilerden Bir Yaprak"
Doğan Hızlan, "Sedat Veyis Örnek Anılıyor"
Nevin Halıcı, "Sedat Veyis Örnek'in Anısına"
"Folklor Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı Buluşması Programı Gerçekleştirildi"
"Sedat Veyis Örnek, Folklor/Edebiyat'ın Özel Sayısına Konu Oldu"
"Folklor Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı Buluşması Programı Gerçekleştirildi"
Doğan Hızlan, "Çok Yönlü Bir Halkbilimci"
"Folklor/Edebiyat Dergisi- Sayı 82"
"Sedat Veyis Örnek Folklor/Edebiyat'ın Özel Sayısına Konu Oldu"
Yakup Kadri Bozalioğlu, "Sedat Veyis Örnek"
Serpil Aygün Cengiz, "Ankara'nın Önemli Değerlerinden Sedat Veyis Örnek"
Ahmet Özdemir, "Folklor/Edebiyat Dergisi Özel Sayısı"
"Folklor Edebiyat Dergisinin Sedat Veyis Örnek Adına Hazırlanan 82. Sayısı Çıktı"
"Folklor-Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı"
"UKÜ'nün Uluslararası Hakemli Dergisi Folklor/Edebiyat'ın 82. ve Özel Sayısı Çıktı"
Yakup Kadri Bozalioğlu, "Sedat Veyis Örnek"
Göktañ Ay, "Sedat Veyis Örnek ve Almanya'dan Kalanlar"
Nail Tan, "Folklor Edebiyat Dergisinin Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı Üzerine"
Göktañ Ay, "Bu Nasıl Seçilmiş Pop 20?!"
Metin Turan, Serpil Aygün Cengiz, "Sedat Veyis Örnek'i Vefatının 35. Yılında Yeniden Hatırlamak"
"UKÜ'nün Uluslararası Hakemli Dergisi Folklor/Edebiyat'ın 82. ve Özel Sayısı Çıktı"
Göktañ Ay, "Sedat Veyis Örnek'in Almanya İzleri..."
"UKÜ'nin Yayın Organı Derginin Özel Sayısı Çıktı"
Ahmet Say, "Türkiye'de Folkloru 'Bilim' Kılan"
Göktañ Ay, "İmanlı İnsan ve Temizlik"
M. Mahzun Doğan, "En Kısa Gündüzde 'Siyah Sıcak Güneş'..."
M. Mahzun Doğan, "Sokaklar, Adlarından mı İbarettir Yalnızca?"

İÇİNDEKİLER⁵

(Metnin Yazar[lar]ının Soyadına Göre)⁶

A

- Acaroğlu, Türker 1981 “Örnek Bir Bilim Adamını Yitirdik”
Ağaoğlu, Adalet 2004 Damla Damla Günler
Akbal, Oktay 1980 “Ölümler ve Biz”
Akpınar, Turgut 1994 “Anadolu’da Yörüklerde de Rastlanan İlginç Bir Âdet Bebeklerin Kafatasına Yeni Bir Şekil Verme”
Ali Hikmet (Hilmi Yavuz) 1971 “Kitaplar - Etnoloji Sözlüğü”
Alkan, Ahmet Turan 1996 “Bir Biyografi Denemesi”
Aslankara, Sadık 2007 “Yaratıcı Drama’yla Halkların Doğum-Düğün-Ölüm Kültürünü Süzmek”
Aslanoğlu, İbrahim 2006 “Sedat Veyis Örnek”
Asna, M. Alâeddin 1974 “Nereye Kadar Uygurluk”
Atasoy, Okşan 1976 “Olaylı Folklor Kongresinin Ardından”
Atasoy, Okşan 1976 “Uluslararası Folklor Kongresi Programından İki Bilim Adamının Çıkarılması Protestolara Yol Açtı”
Ay, Göktan 2015 “İmanlı İnsan ve Temizlik”
Ay, Göktan 2015 “Bu Nasıl Seçilmiş Pop 20?!”
Ay, Göktan 2015 “Sedat Veyis Örnek ve Almanya’dan Kalanlar”
Ay, Göktan 2015 “Sedat Veyis Örnek’in Almanya İzleri...”
Ay, Lütfi 1965 “1 Piyas Gördüm”
“Ayın Olayları” 1969
“Ayın Olayları” 1970
“Ayın Olayları” 1978
“Ayın Olayları” 1974
“Ayın Olayları” 1974
“Ayın Olayları” 1975
“Ayın Olayları” 1976
Aygün Cengiz, Serpil, 2015 “Ankara’nın Önemli Değerlerinden Sedat Veyis Örnek”

B

- Balaman Ali Rıza ve Kongar, Emre 1999 “Sedat Veyis Örnek”
Balaman, Ali Rıza 1978 “Türk Halkbilimi Sedat Veyis Örnek”
Balaman, Ali Rıza 1981 “Halkbilimci Sedat Veyis Örnek’in Ardından”
Bali, Muhan 1983 “Folklor ve Halk Edebiyatı Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar”
Binyazar, Adnan 1968 “Pirinçler Yeşerecek”
Binyazar, Adnan 1969 “Yeni Türk Tiyatrosu [Ali Püsküllüoğlu]”
Binyazar, Adnan 1969 “Ankara’da Tiyatro”
Binyazar, Adnan 1969 “Yeni Türk Tiyatrosu”
Binyazar, Adnan 1972 “1971’de Deneme- Eleştiri- İnceleme”
Binyazar, Adnan 1980 “Sanatçı, Bilim Adamı, Sedat Veyis Örnek’i Yitirdik”
Binyazar, Adnan 1980 “Sedat Veyis Örnek’in Son Kitabı”
“Bir Halkbilimciyi Anmak: Sedat Veyis Örnek” 2014

⁵ Bu kitapta yer alan yazılar yayımlandıkları mecradaki özgün biçimleri korunarak derlemeye dahil edilmişlerdir, dolayısıyla metinde sayfa numarası yoktur. Her metnin başında ilgili yazının tam künyesi bulunmaktadır. Aranılan yazıya kolayca ulaşabilmek için o yazıya dair “İçindekiler” bölümündeki bilgilerden seçilen sözcükler kullanılarak metnin taratılması ilgili yazıya ulaşılmasını sağlayacaktır.

⁶ Sedat Veyis Örnek hakkında yayımlanan yazılar için “İçindekiler” şeklinde iki ayrı indeks hazırlanmıştır: “Metnin Yazar[lar]ının Soyadına Göre” ve “Metnin Yayımlandığı Yıla Göre” (bu indekste cilt numarası ayrıca belirtilmiştir).

Bozalioğlu, Yakup Kadri 2013 "Vefatının 32. Yıldönümünde; Halkbilimci- Araştırmacı- Yazar- Oyun Yazarı- Çevirmen Türk Halkbilimi Konusundaki Araştırmalarıyla Tanınmış Bilim Adamı Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'i Hatırlamak"

Bozalioğlu, Yakup Kadri 2015 "Sedat Veyis Örnek"

Bozalioğlu, Yakup Kadri 2015 "Sedat Veyis Örnek"

Bozkurt, Sahil 1996, "Cumhuriyet Tiyatrosunda Oyunlara Yansıyan Töresel Ögeler"
"Büyük Düşüncelerle Genç Bir Profesör"

C

Canda, M. Şerefettin 1980 "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk"

Ç

Çağdaş, Haluk 1980 "Sedat Veyis'te Öldü"

Çağdaş, Haluk 2012 "Genç Yaşta Yitirdiğimiz Sanatçı ve Bilim Adamı Sedat Veyis Örnek"

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Tiyatro Öğrencileri 1989 "Ölüm – Doğum – Düşün" (Broşür)

D

Dağlarca, Fazıl Hüsnü 1981 "Sedat Veyis Örnek Üstüne"

Demir, Remzi, Doğan Atılğan 2008 "Sedat Veyis Örnek (1927-1980)"

Dizdaroğlu, Hikmet 1959 "Yeni Hikâyeler"

Doğan, M. Mahzun 2014 "Radyo Tiyatrosu Ölmemeli",

Doğan, M. Mahzun 2014 "Sedat Veyis Örnek'i Anımsamak"

Doğan, M. Mahzun 2015 "Sessizlik Suikastini Yırtmak"

Doğan, Nihat 1980 "Bir Demet Çiçek Sedat Veyis Örnek'e"

Dörtlemiz, Öğsev 2008 "Manuh mu Sever?"

E

Ekmekçi, Mustafa 1980 "Çeşitleme"

Ekşi, Sirel 2015 "Eskilerden Bir Yaprak"

Emre, Gültekin 2011 "Dağlarca'nın Portre Şiirleri ya da Ağıtları"

Erden, Erden 1981 "Kültürümüzün Atardamarlarını Yıkamalıyız"

Erginer, Gürbüz 2004 "Bir Halkbilimcinin Gözünden Ölüm"

F

Fişek, Kurthan 2014 "Denize düşen yılan sarılır, ama denizler dalgalanmadan durulmaz!"

"Folklor-Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı" 2015

"Folklor Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı Buluşması Programı Gerçekleştirildi"
2015

"Folklor Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı Buluşması Programı Gerçekleştirildi"
2015.

"Folklor Edebiyat Dergisinin Sedat Veyis Örnek Adına Hazırlanan 82. Sayısı Çıktı" 2015

"Folklor/Edebiyat Dergisi- Sayı 82" 2015

G

Gökalp Alpaslan, G. Gonca 2006 "Modern Edebiyatta Sözlü Kültür Etkisi"

Günay, Muhlis 1981 "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek İçin"

Gürel, Ahmet Turan 1951 "Mektup"

Güvenç, Bozkurt, Gencay Şaylan, İlhan Tekeli ve Şerafettin Turan 1994 "Kültür Bakanlığı'nın Kültür Siyaseti (1979)"

H

"Haberler: Türk Dil Kurumunca Düzenlenen Konuşmalar Dizisi" 1980

Halıcı, Nevin 2015 "Sedat Veyis Örnek'in Anısına"
"Halkbilimin Öncüsü Sedat Veyis Örnek Anıldı" 2014.
"Halkbilimin Öncüsü Sedat Veyis Örnek Ankara Üniversitesi'nde Anıldı" 2014
"Halkbiliminin Kaybı: Sedat Veyis Örnek" 2002
Hekimoğlu, Müşerref 1982 "Bir Ödül Töreninden İzlenimler"
"Hemşehrimiz Sedat Veyis Örnek'i Kaybettik" 1980
Hınçer, Bora 1975 "Yüzyılımızın Büyük Folklor Olayı"
Hınçer, İhsan 1975 "I. Uluslararası Folklor Kongresi"
Hızlan, Doğan 1980 "Ağzı Avşar Elması Yavrum"
Hızlan, Doğan 2001 "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk"
Hızlan, Doğan 2014 "Ankara'da İki Önemli Sempozyum"
Hızlan, Doğan 2014 "Ankara'da İki Önemli Sempozyum"
Hızlan, Doğan 2015 "Çok Yönlü Bir Halkbilimci"
Hızlan, Doğan 2015 "Çok Yönlü Bir Halkbilimci"
Hızlan, Doğan 2015 "Sedat Veyis Örnek Anılıyor"

İ

İlbas, Mehmet Hâdi 1951 "Cebeci"

J

Jabinski, Marin (Жабински, Марин) 1979 "Семинар на младите етнографи и фолклористи от балканските страни"

K

Kaftancıoğlu, Ümit 1978 "Halkbilim'de Don Islatmadan Balık Tutmak"
Kandaş, Kemal 1975 "Yanlış-Doğru"
Karaalioğlu, Seyit Kemal 1994 "Örnek, Sedat Veyis (1928)"
Karadeli, Vedat 1980 "Sedat Veyis Örnek"
Kazantzaki, Galatea 1971 "Adalet Kaçağı" (Çev.: Ahmet Yorulmaz)
Kongar, Emre 1980 "Bir Bunlu Cumartesi Daha"
Koz, M. Sabri 2014 "Sivas Folkloruna Emek Verenlerden..."
Kutlu, M. Muhtar 2003 "ÖRNEK, Sedat Veyis (1929-1980)"

M

Magneralla, Paul J. - Türkdogan, Orhan 1977 "Türk Sosyal Antropolojisinin Gelişimi"
Mahiroğulları, Adnan 1994 "Dünden Bugüne Zara, Sivas"
Makal, Mahmut 2008 "Yaşar Nabi Köy Enstitülerinin Yanındaydı"
Mutlu, Mustafa 1976 "Karagöz Yarışması ve Metin Özlen'le Bir Konuşma"

N

Nahya, Zümrüt 1983 "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"
Nutku, Özdemir 1981 "Sessizlikte Ölen Bilim Adamı"
Nutku, Özdemir 1982 "Sedat Veyis Örnek"
Nutku, Özdemir 1983 "Cumhuriyet Tiyatrosu"

O

Oral, Zeynep 1980 "Sedat Veyis Örnek, Bir Yaşam Boyu Türk Halk Bilimi"
Oral, Zeynep 1982 "Yaşasın Tiyatro"

Ö

"Örnek Örnek Yaşamıyla Anıldı" 2014
Özcan, A. Şerif 1980 "Örnek İnsan, Sedat Veyis Örnek"
Özdemir, Ahmet 2015 "Folklor/Edebiyat Dergisi Özel Sayısı"

Özdemir, Ahmet 2015 "Sedat Veyis Örnek"
Özdemir, Emin 1972 "1971'de Dilimiz"
Özen, Kutlu 1980 "Sivas Folkloruna Gönül Verenler" (Daktilo metin)
Özen, Kutlu 2009 "Sivas İlindeki Folklor Araştırmaları (1927-2008)"
Özen, Kutlu, 1991 "Ölümünün 10. Yılında Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"
Özertim, Sami N. 1968 "Yeni Kitaplar"
Özertim, Sami N. 1969 "Yayınlar Arasında"
Özgentürk, Işıl 2013 "Kız Dedikleri de Bir Kancık"
Özkırmılı Atilla 1972 "Anadolu Folklorunda Ölüm"
Özkırmılı, Atilla 1976 "Kitap... Kitap... Kitap... Kitap..."
Özön, Nihat M., Baha Durder 1967 "Sedat Veyis Örnek"
Özsezgin, Kaya 1980 "Gerçek Bir Halkbilimcinin Ardından"
Öztürk, Nurettin 2006 "Edebî ve Sosyal Boyutuyla Modern Türk Edebiyatında Tipler"

P

"Prof. Sedat Veyis Örnek anıldı" 1990
"Profesör Veyis Örnek Şehrimize İncelemeler Yapmak Üzere Şehrimize Geldi" 1975

S

Sanlı, Sevgi 1980 "Dolu Dolu Yaşamış Bir Bilim Adamı"
Samurçay, Neriman 1981 "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk"
Saraç, Tahsin 2013 "Yaz Kırığı"
Say, Ahmet 2015 "Türkiye'de Folkloru 'Bilim' Kılan"
"Sedat Veyis Örnek" 2004
"Sedat Veyis Örnek" 1964
"Sedat Veyis Örnek" 1983
"Sedat Veyis Örnek" 1987
"Sedat Veyis Örnek" 1990
"Sedat Veyis Örnek" 1993
"Sedat Veyis Örnek" 2004
"Sedat Veyis Örnek" 2006
"Sedat Veyis Örnek" 2007
"Sedat Veyis Örnek, Fakültesinde Anılacak"
"Sedat Veyis Örnek Folklor/Edebiyat'ın Özel Sayısına Konu Oldu" 2015
"Sedat Veyis Örnek, Folklor/Edebiyat'ın Özel Sayısına Konu Oldu" 2015
Söyler, Halil 2009 "Sayın Hüsamettin Gürsoy'a Dilekçemdir"
"Su ve Sucular" 1965
Sümbüloğlu, Vahap 1999 "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"
Sümbüloğlu, Vahap 2001 "Örnek Hoca, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek"

Ş

Şener, Sevda 1971 "Çağdaş Türk Tiyatrosunda Ahlâk Ekonomi Kültür Sorunları"
Şener, Sevda 1972 "Çağdaş Türk Tiyatrosunda İnsan"
Şener, Sevda 1981 "Sedat Veyis Örnek'in Oyun Yazarlığı"
Şener, Sevda 1993 "Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosunun Bir Aydın Yazarı: Sedat Veyis Örnek"
Şener, Tekin 2015 "İlhan Başgöz'le Sivas'ta İki Gün"

T

"Terim Sözlüklerimizden Örnekler: Sedat Veyis Örnek: Budunbilim Terimleri Sözlüğü" 1975
Taner, Haldun 1981 "Acımasız Martin Yitirdikleri"
Turan, Metin 1998 "Aramızdan Ayrılışının 18. Yılında Ülkesine Akan Bir Yıldız: Sedat Veyis Örnek"
Turan, Şerafettin 1980 "Sedat Veyis Örnek İçin"

Turan, Metin – Aygün Cengiz, Serpil 2015 “Sedat Veyis Örnek’i Vefatının 35. Yılında Yeniden Hatırlamak”

U

Ugan, M. Nevzat 1950 “İki Yılbaşı” (Arkadaşım Veyis Örnek’e)

“UKÜ’nin Yayın Organı Derginin Özel Sayısı Çıktı” 2015

“UKÜ’nün Uluslararası Hakemli Dergisi Folklor/Edebiyat’ın 82. ve Özel Sayısı Çıktı” 2015

“UKÜ’nün Uluslararası Hakemli Dergisi Folklor/Edebiyat’ın 82. ve Özel Sayısı Çıktı” 2015

Uyguner, Muzaffer 1972 “Anadolu Folklorunda Ölüm Üzerine”

Y

Yıldırım, Mehmet Ali 2009 “Sedat Veyis Örnek”

Yıldız, Ömer Cahit 1980 “Sedat Veyis Örnek”

“Yitirdiklerimiz, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek” 1980

“15 Günün Olayları” 1964

“Sedat Veyis Örnek” 2007, *Türk Dünyası Edebiyaçıları Ansiklopedisi*, Cilt 7, 122,
Ankara: AYK Atatürk Kültür Merkezi.

ÖRNEK

Hukuk Heyet-i Muallimin reisliğine (Hukuk Fakültesi Profesörler Kurulu başkanlığına) seçildi. 1903'de Şura-yı Devlet Tanzimat Dairesi azalığına, 1904'de Rüsûmat Emaneti mektupçuluğuna, 1907'de Rüsûmet Eminliği (Gümrükler genel müdürlüğü)ne terfi etti. 1920'de emekli oldu ve İstanbul'da vefat etti. "Bâlâ" rütbesinin 1. sınıfına kadar yükseltilmiş, 2. rütbeden "Osmâni", 3. rütbeden "Mecîdi" nişanları ile mükafatlandırılmıştır. İngilizce, Fransızca ve Arapça bilen ve Shakespeare'nin eserlerini ilk defa İngilizce'den çeviren bir yazardı. Pek çok ilmî yazılarını çeşitli dergi ve gazetelerde yayınladı. **Eserleri:** *Muhtasar Osmanlı Coğrafyası* (5 defa basıldı, İst. 1893), *Tarih-i Umûmi* (İdâdi Mektepleri için, İst. 1893), *Hukûk-ı Hususiyeye-i Düvel* (İst. 1893), *Hukuk-ı Düvel Nokta-i Nazarından Osmanlı-İtalya Muhaberesi* (İst. 1914). **Çeviri:** *Venedik Taciri* (Shakespeare'den, İst. 1885), *Sehv-i Mudhik* (Yanıklılar Komedisi, Shakespeare'den, İst. 1888).

Kay.: *YMTM*, 3/129-130; İ.A. Gövsa, *Meşhur Adamlar Ansiklopedisi*, İst. 1933-35, s. 1475; S.N. Ergun, *Türk Şairleri*, İst. 1944, s. 304; İ.A. Gövsa, *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, s. 356. ♣Yaz. Krl.

ÖRNEK, Sedat Veyis (9.11.1929-15.11.1980):

Halk bilimci. Sivas'ın Zara ilçesinde doğdu. Babasının adı Ahmet'tir. Ailesine Şehzadeoğulları denir. Aile Birinci Dünya Savaşı yıllarında zahire ticareti için Darende'den Zara'ya gelip yerleşmiştir. Ailenin soy kütüğü meşhur alim-mutasavvıf Şeyh Hamidi Veli / Somuncu Baba (1329-1412)'ya ulaşmaktadır. İlk öğrenimini Zara'da, orta öğrenimini Sivas'ta yaptı; 1948 yılında Sivas Lisesinden mezun oldu. 1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. Yedek subaylık eğitimini Seferihisar'da yapan Sedat Veyis, kendi isteği ile Kore'ye gitti (1955) ve askerliğinin kalan bölümünü de burada tamamladı. Askerlik dönüşü lisansüstü eğitim görmek üzere Almanya'ya gitti. Tübingen'deki Eberhard-Karl Üniversitesinde dinler tarihi ve etnoloji alanında yaptığı doktorasını 1960

yılında tamamlayıp yurda döndü. 1961'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Etnoloji Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Aynı fakültede öğretim üyesi olarak çalıştı. Bu arada Elazığ Fırat Üniversitesi ile İzmir Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde folklor/halk bilim dersini okuttu. Viyana (1963), Bonn (1969), Marburg ve Göttingen (1974) üniversiteleri ile araştırma enstitülerinde alanıyla ilgili çalışmalar yaptı ve konuk profesör olarak bulundu. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Toplumsal Bilimler Komitesinde görev aldı. Türk Dil Kurumu ve Kültür Bakanlığı Yüksek Danışma Kurulu üyeliklerinde bulundu. Örnek, Folklorla ilgili eğitim verecek kürsülerin oluşturulması için de büyük çaba harcamıştır. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki Etnoloji Kürsüsü'nün kaldırılıp Sosyal Antropoloji ve Halk Bilimi kürsüleri olarak ikiye ayrılmasını sağlamıştır. 1980'de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Halk Bilimi Kürsüsünü kurmuştur. 15 Kasım 1980'de vefat etmiştir. **Eserleri:** *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtil İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki* (Ank., 1966); *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane* (İst., 1971); *Budunbilim Terimleri Sözlüğü* (Ank., 1973); *Türk Halkbilimi* (Ank., 1977); *Geleceksel Kültürümüzde Çocuk* (Ank., 1979); *Anadolu Folklorunda Ölüm* (Ank., 1971); *Etnoloji Sözlüğü* (Ank., 1971).

Kay.: *AES*, s.425; *EİS* s.262; *ŞYS* s.482; *TDEA* 7/194; *TEA/AÖ* 4/963; Ö. Nutku, "Sessizlikte Ölen Bilim Adamı" *Gösteri* sayı: 2 (Ocak 1981); Ali Rıza Balaman, "Halkbilimci Sedat Veyis Örnek'in Ardından", *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi* 2 (1981'den ayrınbasım), s. 343; Türker Acaroğlu, "Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek", *Türk Folkloru*, Sayı: 17, Aralık 1980, s. 4; Oktay Akbal, "Ölümler ve Biz", *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1980; Kutlu Özen, "Ölümünün 10. Yılında Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek (1929-1980)", *Milli Kültür*, sayı: 90; Kasım 1991, s. 24-25; Metin Turan, "Sedat Veyis Örnek", *Folklor/Edebiyat* 98 Kış, s. 9-11. ♣K. ÖZEN

ÖRS, Hayrullah (1.12.1905-6.10.1987): Eğitimi, yazar. İstanbul'da doğdu. İstanbul Reşit Paşa Okulu ve İstanbul Öğretmen Oku-

Aslankara, Sadık 2007 “Yaratıcı Drama’yla Halkların Doğum-Düğün-Ölüm Kültürünü Süzmek” *Tiyatro Aylık Tiyatro Dergisi*, Temmuz, Sayı 17, 16-17.

Yaratıcı Drama'yla Halkların Doğum-Düğün-Ölüm Kültürünü Süzmek...

Sadık Aslankara / msaslankara@hotmail.com

11.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerindeki atölyelerden biri AB destekli bir projeydi aynı zamanda: "Kültürlerarası Etkileşim".

H.Ömer Adıgüzel'le Ali Öztürk'ün birlikte yürüttükleri; yedi farklı ülkeden on sekiz-yirmi beş yaş arası yirmi kişinin katılımıyla gerçekleştirilen atölyede, "kültürlerarası etkileşim" bağlamında "doğum-düğün-ölüm" izleği, yaratıcı dramam altın ışığında süzdürülmüş, tayftan geçirilmiş oldu.

Nasıl mı? Olabildiğince az söz kullanarak, oyunun, dramam evrensel dil olduğunun bilincine vara vara, sonrasında buna sığınarak...

Ölümsüz bilimci, yazar Sedat Veyis Örnek'in budunbilimsel çalışmalarından, özellikle de *Anadolu Folklorunda Ölüm* (1971), *İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane* (1971), *Türk Halkbilimi* (1977) vb. kitaplarını nasıl anımsamazsınız şimdi? Ya bunlardan kalkarak Yeşim Dorman'ın verimlediği o kıvrak oyun

Doğum Düğün Ölüm'ül..

Adıgüzel'le Öztürk'ün tam bir yetkeyle atölye çalışmalarını izlerken bunları düşünmeden edemedim doğrusu... Adıgüzel'le Öztürk, ilkin yaşadıkları toplumlarda kendilerini kuşatmış bu çok doğal kuttörenleri çağrışımlarla belleklerinden geçirmelerini istiyor katılımcı gençlerden...

Sonrası çorap söküşü gibi geliyor kuşkusuz... Bir yurttan yaşananın, karalarca uzağındaki başka bir toplumda bir başka değişkesiyle karşılaşılabiliyor çünkü. Diyeceğim insanlar dünyanın dört bir yanına dağılmış da olsalar, sevinçleriyle üzünçlerini, korkularıyla tasalarını çok büyük bir örtüşmeyle yaşıyorlar.

O zaman kolay elbette iş... Her genç, kendi toplumunun değerlerini taşıyacak, birbirlerine bunu yansıtarken bir mozaik bütünü içinde parça olmanın doyulmaz tadına varacaklar.

H.Ömer Adıgüzel'le Ali * Öztürk'ün birlikte yürüttükleri atölyelere; yedi farklı ülkeden on sekiz-yirmi beş yaş arası yirmi kişi katıldı.

Bir iple ayakkabı da yetebiliyor çalışmayı yönlendirebilmek için. Yerine göre bütün değerleri simgeliyor bunlar, yerine göre nesnelere... Hazırlanan sahnelerde ölüm nedenleri üzerinde duruluyor. Üçerli, dörderli gruplar, ölüm ritüeline çalışıyor. Bir anda ağıtlar kaplıyor ortalığı. Tüm dünyanın dili değil mi bu: Sevinçler, üzüncüler...

Çalışmalarını olgunlaştırdıktan sonra bir geri dönüşle başlayacak grupların oluşturduğu donuk fotoğraf kompozisyonları. Ardından görsel, imgesel, işitsel bir yaşam sunumu akmaya koyulacak gençlerin atölye çalışmasında...

Yirmi genç, atölye çalışması sona erdiğinde, yaratıcı dramının ışığında artık başkası olmuşlardı. Hem kendileriydiler hem ötekilerinin yerine de geçmişlerdi bir çalım. İspanyol Almanın, Türk Yunanın, İngiliz Fransız duygularını anlayabiliyor, farklı dille, farklı inançla bir araya gelseler de tüm dünya halklarının ortak dili anlamında doğum-düğün-ölüm paydasında bir araya gelebiliyorlardı.

Üstelik bu çalışmalarını Hong Kong'da uluslararası bir toplantıda sunum olarak da sergileyecekler, yaktıkları ışığa, dünyanın öteki gençlerini de çağıracaktı.

Ah, dedim kendime, tam bizim toplumumuza göre proje; almalı kalınından bir kızılılık sopası, çekmeli Türk, Kürt, Çerkez, Ermeni, Yahudi, Rum, şu bu ne kadar dangalağımız varsa, yer misin yemez misin, hepsini de böylesi bir yaratıcı drama atölyesinden geçirmeli...

Öyle ya, birbirimizi doğum-düğün-ölüm kültüründe tanıyıp anlayamayacaksak, anladığımız halde anlayamayacaksak yurt mu kalır ortada? Ne işimiz var o zaman böylesi bir yurttan?

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen o yirmi genç şimdi nerededir bilmiyorum. Ama onların, artık her doğumda, düğünde, ölümden bütün dünyayı, dünya halklarını kucaklayacağını çok iyi biliyorum...

Gençler işte böylesi bir ortak çalışmanın ardından atölyedeki yaratıcı drama çalışmasına geçiyor... Dünyanın dört bir yanından gelen farklı dillerdeki sevinç çığlıkları, acılı haykırışlar, ağıtlar, kutsamalar birbirine karışıyor atölye salonunda.

Ali Öztürk, Orf yöntemini de arkasına alarak Avrupalı gençleri ezgilerden kalkarak yorumlama olanaklarıyla yüz yüze getiriyor bu arada: Te-ra-zi las-tik cim-nas-tik. Şimdi sıra gençlerde, kendi yaşam tanıklıklarında, halklarının acılarında, umutlarında... Aynı atölyede birer metre arayla camiden çıkıp kiliseye, oradan çıkıp sinagoga giriyorsunuz sanki...

İnsanların birbirini sevmesi için ne çok gerekçesi varmış meğer...

Yirmi genç,
atölye
çalışması
sona
erdiğinde,
yaratıcı
dramanın
ışığında
artık
başkası
olmuşlardı.
Hem
kendileriy-
diler hem
ötekilerinin
yerine de
geçmişlerdi
bir çalım.

Altınkaynak, Hikmet 2007 *Türk Edebiyatında Yazarlar ve Şairler Sözlüğü*. İstanbul: Doğan
Egmont Yayıncılık.

ÖRNEK, Sedat Veyis

YAZAR, HALKBİLİMCİ (Sivas, Zara, 9 kasım 1927-Ankara, 15 kasım 1980). İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta tamamladı. AÜ İlahiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra Almanya'da Tübingen Üniversitesi'nde dinler tarihi ve etnoloji okudu. DTCTF'ye asistan olarak girdi (1961), etnoloji profesörlüğüne kadar yükseldi (1971). Sonraki yıllarda Kültür Bakanlığı Yüksek Kurulu'nda üyelikle Almanya ve Avusturya'da konuk profesörlük yaptı. *Varlık, Su, Yelken, Türk Dili, Değişim* ve başka dergilerde öykü ve eleştiriler yayımladı. *Kurt* (1964-1965), *Pirinçler Yeşerecek* (1969) ve *Manda Gözü* adlı oyunları Devlet Tiyatroları ve İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynandı.

ESERLERİ ► *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl*

İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki (1966), *Etnoloji Sözlüğü* (1971), *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane* (1971), *Anadolu Folklorunda Ölüm* (1971), *Budunbilim Terimleri Sözlüğü* (1973), *Türk Halkbilimi* (1977), *Geleneksel Kültürümüzde Çocuk* (1979).

Dörtlemez, Ögsev 2008 “Manuh mu Sever?”, Güzel Ülkemin Güzel İnsanları Yaşamımdan Kalan İzler,
83-86, Ankara: Bilgi Yayınevi.

“MANUH MU SEVER?”

Prof.Dr. Sedat Veyis Örnek, hayatımızda müstesna bir yeri olan, yokluğunda ise yeri asla doldurulmayan ve yüreğimizde büyük bir boşluğa neden olan kişidir.

1960'lı yılların sonlarında, maalesef hastalık nedeniyle tanıdığımız ve 1982'de de yine aynı illet nedeniyle kaybettiğimiz bu güzel insan, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Halk Bilim ve Etnoloji Kürsüsü öğretim üyesi olup, folklorumuzla iç içeydi. Eşi Ulun ise, yine aynı fakültede Sanat Tarihçisiydi.

Beraber olduğumuz on beş yıla yakın bir zamanda birlikte pek çok seyahatimiz oldu. Denizli, Buldan, Kütahya, Van, Bitlis, Siirt, Urfa, Mardin, Gaziantep, Malatya, Adıyaman hatırlayabildiğim şehirler. Yakın yerlere, o zamanki arabamız Murat 124 ile, uzak yerlere ise uçak ile giderdik.

Bu seyahatler, bizim Halis ile gittiklerimizden farklı olurdu. Yemeklerimizi esnafın lokantalarında, çaylarımızı kahvelerimizi mahalle kahvehanelerinde içerdik. Zira Veyis burada esnafla, vatandaşla iç içe yaşar, notlar alır, resimler çekerdi.

Gezdiğimiz yerler ise, ayakkabıcılar, bakırcılar, halı kilim dokuyanlar, at arabası yapanlar, o arabaların kenarlarına yağlı boya ile resim yapan ressamların atölyeleri olurdu. Oyaların, yemenilerin, kilimlerin desenlerinin anlamlarını, yorumlarını hep ondan öğrenirdik. Ancak bu öğren-

me işinde hiçbir zaman öğretmen olmaz, bize hissettirmeden öğretirdi.

Bu seyahatlerimizin biri de, 1977 yılında Van ve çevresine yaptığımız geziydi. Ahlat mezarları, Akdamar Adası, Hoşap Kalesi, Başkale derken, sayılı günlerimiz bitmiş, dönmeye hazırlanıyorduk. O günün koşullarında Van'da konaklanabilecek iki-üç otel vardı. Bizimki de bunlardan biriydi. Bir-iki aksayan şey olmasa, keyfimize diyecek yoktu. Odamızdaki karyolanın bacağı kırılmış, destek için tuğla konmuştu. Tuğla aynı boyda olmadığı için yatağımız azıcık eğik duruyordu. Bir de gece olunca aşka gelen tahtakuruları olmasa, dediğim gibi keyfimiz tamdı.

Yola çıkacağımız sabah otelin çaycısı, anasının hasta olduğunu, bakıp bakamayacağımızı sordu. Elbette bakacaktık. Gitti, getirdi. Ben bizim yattığımız odaya götürdüm. Muayenesini yaptım, ne gerekiyorsa anlattım. İlaçlarını yazdım. Anne memnun, çaycı memnun, biz memnunuz. Çaycı oğul elini cebine atıp vizite parasını vermek istedi. Kesinlikle böyle bir şeyin olamayacağını söyledik ve gittiler.

Biraz sonra koltuğunun altında bir kedi yavrusu ile çıkageldi. Yavruyu bana armağan edecekti. Edecekti de, getirdiği bu beyaz yavruya neler olmuştu? Çapaklı gözlerini enfeksiyondan açamıyordu; gövdesinde, başında, kuyruğunda sanki sigara söndürülmüş gibi yanıklar vardı. Beyaz rengi kirden, pislikten gri-siyah olmuştu. Ben hariç, diğerlerinin yüzleri görülmeye değerdi. Halis neredeyse şok geçirecekti. Çaycı;

“Doktor hanım, bu Van kedisi. Dünyada çok geymetlidir. Ben de sana hediye olarak getirdim. Anama bahtın, para almadın. Allasen bunu kabul et” deyip duruyordu.

Ben uçuyordum. Allah gönlüme göre vermişti, ne zamandır kedisizdim. Ancak, Halis'i nasıl razı edecektim?

Yanımızda Van Devlet Hastahanesi Başhekimi Ertuğrul Yeğinaltay (rahmetli) vardı. O, benden yana devreye girdi. Uçakta kedi için de bilet almamız ve veteriner muayenesi gerekiyormuş.

“Ben seninle gelirim ve hemen hallederiz” dedi.

Gittik, THY'den bileti, veterinerden sağlık raporunu aldık. Sıra, taşıma kafesine gelmişti. Uçak saatine o kadar az zaman kalmıştı ki, kafes mafes arayacak ne zamanımız, ne de halimiz vardı. Ertuğrul bakkaldan alıp getirdiği bisküvi kutusuna açtığı deliklerle kedi taşıma kutusu hazırlamıştı bile. Kutuya bir de file aldık (eskiden naylon torba yerine kullanılırdı) kutuyu fileye, kediyi de kutuya koyduk.

Kıyametler kopuyordu. Halis ve Veyis'ler vakit varken kediyi iade etmemde ısrar ediyor, yavru kedi kutudan korkmuş ciyak ciyak bağıriyordu. Ben ise her ne şekilde olursa olsun, fileyi Ankara'ya götürmeye kararlıyım.

Nihayet havaalanına geldik. Polis kontrolünden geçmek üzere sıraya girdik. Bayanlar ve baylar ayrı ayrı kuyruk oluşturmuştu. Benim önümde Vanlı ya da o yöreden olan birkaç hanım vardı. Yavru kedi o kadar kötü bağıriyordu ki, kutudan çıkarıp kucağıma almak zorunda kaldım. Kolum, boynum, vücudum o incecik tırnakları ile jiletlenmiş gibiydi. Dr. Ertuğrul'un da yardımıyla, kediyi çok küçük olduğu için kargoya vermeyip yanımda götürmeye THY görevlilerini razı etmiştik. Acaba uçağın içinde neler olacaktı?

Tam bir kâbus yaşıyordum ki, önümdeki hanımlardan biri;

“Anaaa! Manuh götürüriyi” (kedi yavrusuna manuh diyorlarmış) diye yanındakilere seslendi. Bu kez diğeri;

“Bekte çirkinmiş” dedi.

Üçüncü hanım lafa karışarak bana;

“Çocuklarınıza mı götürüyorsunuz?” deyince, sanki doğruyu söylemem gerekiyormuş gibi;

“Çocuğum yok” dedim.

Üçü önce birbirine, sonra bana uzun uzun baktı ve ilk konuşan yine söze girdi:

“Belli belli. Çocuğu olsa manuh mu sever?”

Kedimiz Manuh (adı o günden beri böyle kaldı) bizimle birlikte ancak bir yıl yaşadı. Ne yazık ki, bir gece bizi ararken evimizin penceresinden, yedinci kattan düşerek öldü.

Makal, Mahmut 2008 “Yaşar Nabi Köy Enstitülerinin Yanındaydı”, *Deli Memedin Türküsü*, İstanbul: Literatür Yayınları.

Yaşar Nabi

Köy Enstitülerinin Yanındaydı

Türkiye’de kültür ve eğitim düzeyinin yükselmesi, çağdaşlaşması, toplum yaşamında bu kavramların meyvelerinin görülmesi için yanıp tutuşan bir büyük düşünce ve yazın adamı vardı: Yaşar Nabi. Bu yanıp tutuşma, köşesine çekilip sesli ya da sesiz düşünme biçiminde değil, eylemsel olarak sürdü yaşamı boyunca. Ülkenin, yaşça en eski, ruhça en yeni düşünce ve sanat dergisini çıkarıyordu. Ayrıca, yerli, yabancı yazarlardan seçilmiş yazın ve düşünce yapıtlarından beş altı tanesini her ayın başında yayımlıyordu.

Birkaç kuşak, onun yönettiği yayınevinin dergi ve kitaplarıyla beslenmiştir. Sonradan şu ya da bu alanda ünlenmiş, bürokrasinin önemli köşelerinde yer almış aydınlardan şunu işitmişizdir:

“Ortaokulda, lisede beşer kuruş toplardık sınıfca. O ayın *Varlık*’ını ve yeni çıkan kitaplarını alırdık. Ay sonuna kadar sırayla hepimiz okurduk. Bizi Yaşar Nabi yetiştirdi...”

Hem de nasıl yetiştirdi!

Kendisi de bunu biliyordu. Son yıllarda, haftalık haber dergileri ve gazete kesiklerinden oluşturulan “Gazeteci Kitapları”nın çoğaldığını gördükçe şöyle derdi:

“Ben onlara okuyucu yetiştiriyorum.”

Okulu bitirenler, “Artık *Varlık* okulunu da bitirdik” demiyorlar, dergiyi ve yayınlarını izlemeyi sürdürüyorlardı.

Varlık’ın 1000. sayısını kıvanarak çıkardığı bugünlerde, her ne kadar yayınevi ve kitap enflasyonu varsa da, *Varlık* pınarından içmeyi sürdürenlerin damaklarındaki tat başkadır...

Herkesin birleştiği bir nokta da, bol olanaklı Eğitim ve Kültür Bakanlıklarının bile, Yaşar Nabi’nin ülke kültürüne yaptığı hizmeti, katkıyı yapamamış olmalarıdır. Bu durumu, 1979’da

ilk “Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü” Yaşar Nabi’ye verilirken, zamanın Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı şöyle belirtmiştir:

“*Varlık* düzeyindeki bir dergiyi 46 yıldır aralıksız çıkarmak kadar önemli bir hizmeti de 33 yıl içinde yayımladığı 2.000 kadar kitapla yerine getirmiştir. Nayır’ın sanat yaşamının her aşamasında, yeniliğe dönüklük ve Atatürk devrimciliği değişmez ilkeler olarak yerlerini korumuştur. Ancak devletin kültür siyasetinin ürünü olabilecek kadar ucuz fiyatlarla, Türk ve dünya yazınının en değerli yapıtları yıllar boyu genç kuşakların hizmetine sunulmuştur. Sayın Nayır, Türk okurunun oluşmasına büyük katkılar yaptı. Devletten destek görmeden, devletin bile sürekli yürütemediği bir hizmeti, ödünsüz yarım yüzyıldır sürdürdü ve sürdürüyor.”

Bu ödülün Yaşar Nabi’ye verilmesine karar veren Kültür Yüksek Kurulu şu üyelerden oluşmuştu: Ahmet Taner Kışlalı, Şerafettin Turan, Doğan Ergun, Yılmaz Dağdeviren, Bozkurt Güvenç, Cahit Kınay, Sadun Ersun, Osman Ersoy, Doğan Kuban, Aziz Nesin, Sedat Veyis Örnek, Nijat Özön, Haldun Taner, Hikmet Şimşek, Mahmut Makal. Haldun Taner başta olmak üzere, Kurul’un birçok üyesi, beni Yaşar Nabi’nin canlı eseri, kültüre hizmetinin simgesi olarak gösterdiler, karar gününde.

Varlık, yazarlarını da okuyucuları arasından yetiştirmiş bir dergidir. Düzeyli bir yazarlar kuşağı yetiştiren okul da olmuştur *Varlık*, desek, yanlış bir şey söylemiş olmayız. Bugün, yaşayan ya da yaşamayan birçok yazarımızın bu “*Varlık*”tan geldiğini, şöyle bir düşününce hemen bulursunuz...

Yaşar Nabi ile yıllarca yazıştım ve zaman zaman görüştüm. Dergideki başyazılarını, yurt sorunlarını irdeleyen kitaplarını okudum. Kendisini yakından tanıdım diyebilirim. Şaşılacak kadar ince, anlayışlı ve sezgin bir insandı. Davranışları da ona göre idi. Buna karşın, disiplinli, ödün vermez bir yapısı vardı. Yerli ve yabancı yazın hareketlerini yakından izler, en yararlı, düzeyli yeni yazıları ve kitapları bulurdu. Yazının ne olduğunu ve çağdaş düşüncenin filizlerini iyi bilirdi. Bundan dolayı da, dergisine düzeysiz yazı, şiir giremez; yayınları arasına da sıradan kitap pek girmezdi. O yüzden, düzeysiz yazar ve sanatçılar onun hakkında atar tutarlardı.

Kırk-elli yıl önce yazdığı yazılara bakıyorum da, Atatürk devrimleri, Köy Enstitüleri ve köy öğretmenleri, eğitim sorunları, kültür sorunları, bağımsızlık, çağdaşlaşma vb konularda yazdıkları taptaze duruyor. Bu, çağımızın, toplumumuzun neyi gereksediğini çok iyi algıladığını gösterir. Bazı yazılarının adları bile, bu zehir gibi yazıların özleri hakkında bir bilgi vermeye yeter. İlk yazılar 1939-40 yıllarının: Maarif Davamız, Türk Köylüsünü Giydirmek, Köy Enstitüleri, Din Başka Ahlak Başkadır, Devletçilik ve Halkçılık, Karanlığın Kudreti, Köy ve Köy Öğretmeni, Demokrasi Değil Zihniyet Davası, Bu Cumhuriyeti Korumayacağız, Köyü Unuttuk, Sen Sabır Ver Yarabbi, Türk Köyü Kurtarıcısını Bekliyor, Softalığa Karşı, Hürriyet Davası Uğrunda, Doğu mu Batı mı, Kitapsız Aydınlar... Bazı sayılarda iki yazıyı birden çıkardı; birisi Muzaffer Reşit imzasıyla.

Cevdet Kudret, Sabahattin Ali, Ruhi Su gibi imzalar *Varlık*'ın ilk yıllarından beri sayfalarında görünen imzalar. *Kadro* dergisi kapandıktan sonra İsmail Hüsrev Tökin de *Varlık*'ta yazmaya başladı. Yazılarının bir kaçının adını vermeliyim: Türkiye'de Modern Ekonomi Sisteminin Doğuşu, İktisat Politikası ve Hususi Teşebbüs, Türkiye'de Endüstrileşmenin Milli Hususiyetleri, Ekonominin Hareket Şekilleri, Türkiye'de Hayat Pahalılığı Meselesi... Bunu, her konunun en düzeyli yazılarının *Varlık*'ta yer aldığına bir örnek olsun diye belirtiyorum.

Yaşar Nabi, her ilerici hareketin, her olumlu düşüncenin yanında. İnancıyla, bilinciyle yanındaydı olumlu düşünce ve eylemlerin. Köy Enstitülerine ve Köy Enstitüsü'nden yetişen öğretmenlere, bu arada köy sorunlarına özel bir ilgisi vardı. *Varlık*, Yaşar Nabi'nin bu konudaki yazılarıyla birlikte, Köy Enstitülü olan ve olmayan yazarların bu konuları işleyen yazı ve şiirleriyle doldu taşıtı yıllarca. Buna örnek olarak birkaç yazarın ve birer yazılarının adlarını vermem yeter: Sabahattin Eyüboğlu-Köy Enstitüleri ve Okuryazarlar; Mustafa Baydar-Geriliğe Karşı Savaş; Cavit Orhan Tütengil-Köyde Eğitim; Ceyhun Atuf Kansu-Düşünce Hayatımızın Yeni Kaynakları; Muzaffer Hacıhasanoğlu-Sayılarca süren "Makal'a Mektuplar" dizisi... Zaten ilk çıkışından beri, *Varlık* sayfalarında türkülerinden eğitime kadar köy sorunlarıyla ilgili yazılar, Ahmet Kutsi Tecer, Nusret

Köymen, Türker Acaroğlu, Ruhi Su... gibi imzalarla bol bol yayımlanmıştır. Köy Enstitüsü düşüncesine, köy öğretmenlerine saldırıların arttığı 1945-50 yıllarında ve sonraki yıllarda, Yaşar Nabi kendi kalemini bu davanın hizmetine verdiği gibi, olumlu yönde yazan yazarlar da bu davayı *Varlık* sayfalarında savunmuşlardır. Köy Enstitülerinden yetişen yazarlar da ilk denemeleriyle *Varlık*'ta görünmüşlerdir. Bunlardan akla ilk gelen adlar şunlardır: Haydar Arıkoğlu, Talip Apaydın, Mehmet Başaran, Fakir Baykurt, Ali Dünder, Dursun Akçam, Adnan Binyazar, Şevket Yücel, Hayrettin Uysal, Mahmut Yağmur, Emin Özdemir, Selahattin Şimşek, Hasan Kalender, Turan Aydoğan, Süleyman Karagöz, İsmet Baran... Yani, bunlar da bu "kavga"ya katılmışlardır *Varlık* sayfalarında. Sonradan, bunlardan çoğunun kitapları da *Varlık* Yayınları arasında çıkmıştır...

Benim yetişmemde, türlü zorluklar karşısında direnebilmemde, yazmaya başlamamda ve sürdürmemdeyse, Yaşar Nabi'nin, dolayısıyla *Varlık*'ın katkısı çok büyük. İvriz Köy Enstitüsü'nde öğrenciyken başlamıştım *Varlık*'a şiir yollamaya. Mektubumdan bir parçayı derginin iç kapağında yayımladı ve altına şu notu ekledi: "Mukaddes ateşle tutuşmuş bu çocuklar, birer meşale gibi köylere ışık götürecekler, nur götürecekler. Onlarla meşgul olmak, başarılarını takip etmek, okuyucularımıza da bu başarıları haber vermek en büyük arzumuzdur. Enstitüler ve Enstitülülerle daima temas halinde kalmak istiyoruz. Uyanık köy gençliğimizden kısa ve özlü yazılar istiyoruz. Biz sanatı ve fikri köye götürmek istiyoruz, onlar da köylerini tanımamıza yardım etsinler."

Bu arzu gerçekleşti: Yedi Meşaleci Yaşar Nabi'nin elinde tuttuğu meşale, Köy Enstitülerindeki binlerce öğrencinin aydınlanmasına da katkı yapıyordu. Çünkü *Varlık* çok okunuyordu Enstitülerde. 1946 seçimlerinden sonra Enstitüleri ortadan silme girişimleri başladığında, *Varlık* tüm gücüyle yanımızdaydı. Bu konudaki yazıları etüt saatlerinde toplu halde okurduk genellikle. Göğsümü gere gere söylüyorum; araştıranlar ve bilenler de benimle birleşeceklerdir: *Varlık* ve Yaşar Nabi, Nadir Nadi ve *Cumhuriyet* gazetesiyle birlikte, kültürümüze yaptıkları büyük hizmetin yanında, Köy Enstitüsü'ne ve dolayısıyla

1939-3.2.F.
KÜTÜPHANESİ

çağcıl eğitime ulaşma konusuna da katkı yapmış iki yayın organı, iki yazar olmuşlardır. Başka kaynaklardan gelen yazarların yanında, Köy Enstitülerinden gelen yazarların ürünlerine gösterdikleri ilgi daha bir başkaydı...

Yaşar Nabi'nin dilimize, toplumsal sorunlara, yazınımıza bakışı, yerleşik alışkanlıkla, üstünkörü değildi. Ankara Caddesi'nde, yaptığı işi sadece para kazanmak için yapmayan birkaç yayıncının en düzeylisi ve dürüstüydü... Okurlar ve okuryazarlar çevresi onu unutmadı, ona hayranlıkları sürmektedir. Telif haklarını yeterince ve zamanında ödeme yönünden de üstüne yoktu.

İlerici kurumların ve çağdaş dünya görüşünün oluşmasında ve yaşamımıza karışmasında büyük rol oynamış olan *Varlık* ve Yaşar Nabi, toplumun kültür ve eğitim pınarından bol bol içmesi için uğraştılar. 1000'inci sayıya ulaşan *Varlık'a*, "aynı yolda nice 1000 sayılara!" diyorum...

Demir, Remzi, Doğan Atılgan 2008 "Sedat Veyis rnek (1927-1980)". Dil ve Tarih-Coğrafya Fakóltesi ve Türkiye'de Beşeri Bilimlerin Yeniden İnşası Elli Portre içinde, Haz.: Remzi Demir - Doğan Atılgan. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

SEDAT VEYİS ÖRNEK
(1927-1980)

Halkbilim alanında yapmış olduğu özgün çalışmalarla tanınan Sedat Veyis Örnek, Sivas'ın Zara ilçesinde doğdu. 1949'da Sivas Lisesi'nden ve 1953'te ise Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1956'da kendi olanaklarıyla Almanya'ya gitti ve Tübingen'deki Eberhard-Karl Üniversitesi'nde dinler tarihi ve etnoloji alanında yaptığı doktora çalışmasını 1960'ta bitirdi. Türkiye'ye döndü ve 1961 yılında Nermin Erdentuğ'un öncülüğünde yeni kurulmuş olan Etnoloji Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. "Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki" başlıklı çalışmasıyla 1966'da doçent ve "Anadolu Folklorunda Ölüm" adlı çalışmasıyla da 1971'de profesör oldu. 1980 yılında Etnoloji Kürsüsü'nün Sosyal Antropoloji ve Halkbilim kürsüleri olarak ayrışması ve yeniden örgütlenmesi üzerine birkaç ay süreyle Halkbilim Kürsüsü'nün başkanlığını yaptı.

1977-1979 yılları arasında İzmir Ege Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ile Elazığ Fırat Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi'nde halkbilim dersleri veren ve Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu, Millî Folklor Araştırmaları Dairesi Danışma Kurulu, UNESCO Sosyal Bilimler Komitesi ve Kültür Bakanlığı, Kültür Yüksek Kurulu üyeliklerinde bulunan Örnek, *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki* (1966) adlı meşhur çalışmasında, Sivas köylerinde uzun süre yapılan etnolojik gözlemlerden yararlanarak insan hayatı içindeki en önemli geçiş dönemleri olan doğum, evlenme ve ölüm sırasındaki folklorik uygulamaların ve işlemlerin etkileri üzerinde durdu. Bilindiği üzere alanda yapılan bu tür gözlemler yoluyla derlenen bilgiler, kırsal yaşamın bütün yönleriyle saptanması ve tanınması bakımından çok önemliydi; çünkü süreç içinde sanayileşme ve bununla yakından ilintili göç olgusuna bağlı olarak kırsal yaşam ve bu yaşamın ürettiği değerler süratle kaybolmaya başlayacaktı.

Bunun dışında *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane* (1971), *Anadolu Folkloru'nda Ölüm* (1971), *Türk Halkbilimi* (1977) ve *Geleneksel Kültürümüzde Çocuk* (1979) gibi yapıtlarıyla Anadolu Halk Kültürü'nün tanınması açısından yararlı olacak çok sayıda bilgi ve belge derledi.

Türkiye'de etnoloji ve halkbilimin bağımsız bir araştırma alanı olarak biçimlenmesine öncülük yapan araştırmacılardan birisi olan Sedat Veyis Örnek, meslektaşları Orhan Acıpayamalı ile birlikte Türkçe'nin yalınlaştırılması girişimlerine de etkin bir biçimde iştirak etti ve *Etnoloji Sözlüğü* (1971) ile bunun farklı bir türevi olan *Budunbilim Terimleri Sözlüğü*'nde (1973) Türkçe halkbilim terminolojisinin oluşumuna katkılarda bulundu.

Ayrıca dönemin *Varlık, Yeditepe, Değişim, Su* ve *Türk Dili* gibi seçkin dergilerinde öykü ve eleştiri gibi edebî yazılar da yazdı; çeviriler yaptı. Tiyatro oyunlarından, *Kurt* (1964) ve *Pirinçler Yeşerecek* (1969) devlet tiyatrolarında sahnelendi ve *Manda Gözü* (1970) ise radyoda yayımlandı.

Yıldırım, Mehmet Ali 2009 “Sedat Veyis Örnek”, *Gazete Zara*.
http://www.gazetezara.com.tr/index.php?sayfa=KoseYazisi&Yazi_ID=487,
09.10.2014.

SEDAT VEYİS ÖRNEK

Vitrindeki ismi ve kapağındaki resmi dikkatimi çekti. Kitapçıya girip sayfaları çevirince fotoğrafları gıpta ettim 'nineyle torun' ve 'tezekler önünde çocuk' fotoğraflarını o sıralar açmak istediğim sergime yakıştırmıştım. Bu fotoğraflar bu ülkeyi güzel anlatan edebiyat eserleri gibiydi. Baskısı, hamuru ve boyutuyla bu yakışıklı kitabın arka kapağında yazarın bir fotoğrafı vardı ve altında Zara doğumlu olduğu yazılıydı. O an içimin yalazlandığını hissettim. Yıl 1979. (Türk Halkbilimi-İş Bankası Kültür Yayınları 1977)

'Halkbilim, bir ülke yada belirli bir bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alandaki kültürel ürünleri konu edinen bunları keline özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada da bir bileşime vardırılmayı amaçlayan bir bilimdir.

Bir ülkenin, bir yöre halkının, bir etnik grubun yaşamını bütününe kapsayan ve temelinde o halkı oluşturan insanların ortak ve yaygın davranış kalıplarını, yaşama biçimini, belirli olaylar ve durumlar karşısındaki tavrını, çevresini ve dünyayı algılayışını açıklamada; geleneksel ve törensel yaşamı düzenleyen, zenginleştiren, renklendiren bir dizi beceriyi, beğeniyi, yaratıyı, töreyi, kurumu, kurumlaşmayı göz önüne sermede; bir ucuyla geçmişe, bir ucuyla da zamanımıza uzanan gelenekler, görenekler, adetler zinciri saptamada; bu zincirin köstekleyici yada destekleyici halkalarını tek tek belirlemede; halk kültürünün atar damarlarını yakalayarak bunlardan özgün ve çağdaş yaratmalar çıkarmada halkbilimin rolü ve önemi birinci derecedir.'

Bu cümlelerin her birisi bir makale gücündedir.

Halkbilimiyle ilgili ince bir çorap nakışı ve yanık bir cümle mezrasından vilayetine kadar gözden kaçırılmamış.

'1973 yılı şubat ayından(...)beri Türkiye'nin bu alanda tek yöresel dergisi olma niteliğini sürdüren 'Sivas Folkloru' şimdiye değin yayımladığı gereçte halkbilimimize önemli katkılarda bulunmuştur.'

'Zara Folkloru' İsmail Hakkı Acar 1975. Zara ve çevresiyle ilgili 'Folklor' denemelerini içeren kitap, yerel halk oyunlarından başlayarak yemekleri, atasözlerini, ilençleri, manileri, halk ozanlarını, Zara ile ilgili efsaneleri, ziyaret yerlerini, evlenme, doğum ve çocukla ilgili inançları, halk hekimliğini, halk takvimini, vb. içermektedir. Kitaba daha çok giyim kuşama ilgili fotoğraflarda eklenmiştir.'

Ülkenin ilk yöresel folklor dergisini çıkaran ilin Sivas, ilk kitaplarından birisininide Zara'lı hemşehrimizin yazmış olması övünç kaynağımızdır.

Folklorun yozlaşmasından, bilimsel anlamından saptırılmasından yakınıyordu. Bu yakınması ülkenin genel kültür anlayışının keyfinden kaynaklanıyordu. Bugün için bu erozyon azalmıştır. Meydanlardaki gençliğin Türk halk kültürüne yeterli olmasa da elele peşkir sallamaları umut vermektedir.

Çünkü müziğine sahip çıkan ulus kilimlerinin nakışınada sahip çıkar.

Anadolu'da her evden bir türkü çıkmış, her aile bir şehit vermiştir.

Kırşehir'in Kaman ilçesinde dört oğluda şehit düşen Emine ana tarafından yakılmış ağıttan bir dörtlük.

Goyun geldi sürüyünen
Evler yandı yeriinen
Hep melekler harbe gitmiş
Al bayraklı periyinen.

Zara çevresinde saygınlık kazanmış bir babanın ölümüne yakılan' ağıttan bir dörtlük
Buyur beyler, beyim hasta
Şurubu var altın tasta
Bu konağı yapan usta
Hayırlı olsun dememiş mi?

Cumhuriyet ve Mustafa Kemal'le bütünleşmiş bir köylü kadını 1938 yılında zatürreeden ölen öğretmenleri için yaktığı ağıttan bir dörtlük.

Yaşa Bekir beyim yaşa
Ünü gider dağa taşa
Bayrağı direğe çeker
Sanırsın ki Kemal Paşa

Sedat Veyis Örnek aydın ve halk olma birlikteliğini kişiliğinde birleştirmiş ve bu zoru başarmış örnek bir öğreticiydi.

Rahmetle saygıyla minnetle arıyorum.

Söyler, Halil 2009 “Sayın Hüsamettin Gürsoy’a Dilekçemdir”, *Gazete Zara*.
http://www.gazetezara.com.tr/index.php?sayfa=HaberDetay&Yazi_ID=253,
10.10.2014.

SAYIN HÜSAMETTİN GÜRSOY'A DİLEKÇEMDİR

Hüsamettin Bey, son yerel seçimlerde Zara Belediye Başkanı seçildiniz, sağlıklı ve başarılı yıllar dilerim.

Ben 2001 yılında Zaralı Halil Söyler'in oldukça büyük bir maskını (kabartma heykel) yaptırıp Zara Bal ve Kültür Festivali'ne denk getirip Sivas'a götürdüm. O dönemki Belediye Başkanı; "Evini müze yapacağız, maskınızı da o zaman değerlendiririz." diyerek savdı. Sonra Temmuz 2008 Zara Bal ve Kültür Festivali'ni televizyondan izlerken İstanbul'un bir ilçe belediye başkanının konuşmalarından esinlenerek aynı ay içerisinde Zara'ya Halil Söyler'in heykelinin dikilmesini istediğim bir mektup gönderdim, yanıt alamadım.

Siz üçüncü beklentimsiniz. Umarım hayal kırıklığı yaşamam. Benim kişisel olarak hayal kırıklığı yaşamam önemli değil. Dileğim, o yalnız, yenik, yaşlı ve namuslu toprakların yetiştirdiği, ulusa mal olmuş bir değere gösterilmesi gereken vefa duygusunun hayal kırıklığı yaşamamasıdır.

Hüsamettin Bey kardeşim!

Sel gider kum kalır. 1960'larda Zara'da Sivas'ta okudum. Namlı zenginler vardı. Onlar yürürken caddeler yarılr, sokaklar titrer, insanlar başlarını eğdi. Onlardan geriye ne kaldı? Yokluk içinde veremden ölen 'İnce Halil'in köylerde karın tokluğuna söylediği türküler bugün dillerdedir. Onun için bir Zaralı olarak diziniz dönüyor, gücünüz yetiyorsa Aşık Karaoğlan'a, oğlu Aşık Nebi'ye halk bilim ustası Sedat Veyis Örnek'e ve bu toprağın sesine Zara'nın sesini katan kim varsa sahip çıkmalıyız.

Bundandır ki bu dilekçemi kabul edip gereğinin yapılmasını arz ederim.

Sizi bir daha tebrik ediyor, hasret dolu sıla toprağından topladığım nevruzları, çiğdemleri, papatyaları sunamasam da Halil Emmi'ye yazdığım şiiri size ve Zaralı hemşerilerime armağan ediyorum.

HALİL SÖYLER

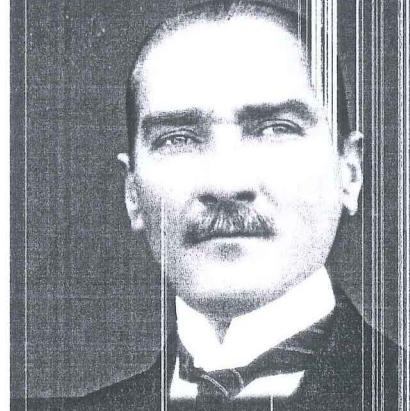
Yıl 1940
Dört saat yürüyerek
Bizim köye
Amcamın düğününe gelmiş
Bir lira almışsın

Kızılırmak'ın kavağından çok milyarderi
Masal çiçeğinden az ozanı var ülkemin
Şimdi doğduğun kasabanın
En büyük caddesinin adını almış
Zengin bir hemşerin

Küçük dağların sahibi
Beylerin, ağaların
Mezar taşlarında kalır adları

Adın yazılmasa da Zara'nın
En küçük sokağına
Kösedığı'ndan Toloslar'a süzölüp
Yurdun her penceresine konan
Ak kanatlı kayapadır türkülerin

Özen, Kutlu 2009 “Sivas İlindeki Folklor Araştırmaları (1927-2008)”, *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri 27-30 Ekim 2008*, Cilt 2, Sivas: Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (s. 117-124).

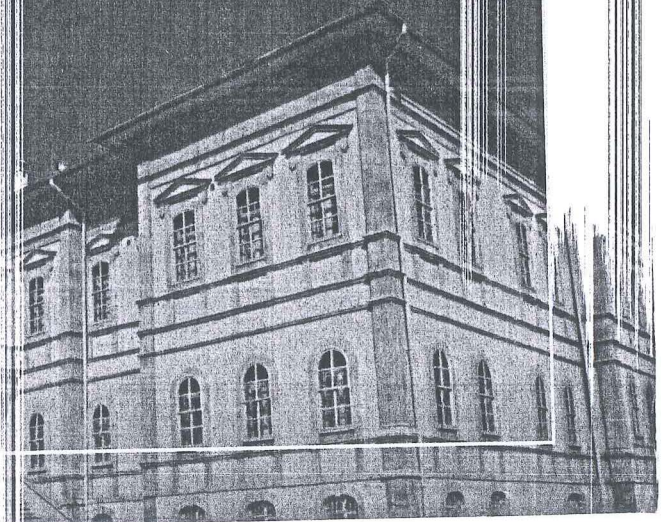

Cumhuriyet Döneminde

Sivas

Sempozyumu Bildirileri
27 - 30 Ekim 2008

- II -

**SİVAS VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ**

**CUMHURİYET DÖNEMİNDE
SİVAS SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ**

(27-30 Ekim 2008)

2. Cilt

SİVAS - 2009

SİVAS İLİNDEKİ FOLKLOR ARAŞTIRMALARI (1927-2008)

Kutlu ÖZEN
Araştırmacı - Yazar

Bilindiği gibi *folklor*, kelime anlamıyla *halkbilimi* demektir. Aslında halkbilim, ÷lkemizde bu alanda çalışan beş-on kişinin dışında yanlış anlaşılmış, bu yanlış giderek konuya ilgi duyanlara da aşılanmıştır. Öyle ki, bugün yaygın kullanışıyla “*folklor*” denilince sadece “*halk oyunları, halk türküleri*” ve bunlarla ilgili gösteriler anlaşılmakta, bu folklorculuk modası geniş bir alanda etkisini sürdürmektedir.

Oysa “*folklor*”, en yalın anlatımla bir ulusun ya da belirli bir bölge halkının, bir kentin, bir ilçenin, bir köyün maddi ve manevi alandaki geleneksel kültürlerini ve yaşama biçimlerini bilimsel yöntemlerle derleyen, sınıflayan, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada bir senteze vardırmayı amaçlayan bilim dalıdır.

Eski bir yerleşim yeri olan Sivas yöresi, folklorik özellikler bakımından çok zengin bir konuma sahiptir. Dün olduğu gibi bugün de folklorik özelliklerini korumaktadır.

Daha Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren Sivas yöresinde folklor araştırmalarına başlanmış, derleme çalışmaları günümüze kadar aralıksız sürdür÷lmüştür.

a. Birinci Dönem(1927-1931):

Bu dönemde masal babası olarak bilinen Eflatun Cem Güney ile Divriği Yağbasan Köyü Muallimi Halil Sami(ÖZEN)’yi görmekteyiz.

1896 yılında Hekimhan’da doğan Eflatun Cem Güney, ilk ve orta öğrenimini Sivas’ta yapmıştır. 1918 yılında Sivas Sultanisi’ni bitiren Eflatun Cem Güney, 1943-1950 yılları arasında Konya, Eskişehir, Kayseri, Sivas, Samsun, Afyon, Kütahya ve İstanbul Haydarpaşa Liselerinde edebiyat öğretmenini olarak görev yapmıştır. 1950-1961 yılları arasında Topkapı Sarayı

Yine bu dönemde *Fazıl Oyat*, yaptığı derlemeleri “*20 Halk Şairi(1948)*” adlı kitabında toplamıştır.

d.Dördüncü Dönem: (1960-1991):

Bu döneme damgasını vuran en önemli isim kuşkusuz ki **İbrahim Aslanoğlu**'dur. İbrahim Aslanoğlu, 1920 yılında Tokat'ta doğmuştur. İlk ve ortaokulu Tokat'ta okuyan Aslanoğlu, 1944 yılında Sivas İlköğretmen Okulundan mezun olmuştur. İlk görev yeri Siirt'tir. Askerlikten sonra 1947 yılında Divriği Cumhuriyet İlkokulu'nda öğretmenlik görevine yeniden başlamıştır. 1963'te Sivas Merkez Çiçekli İlkokulu, 1965'te Gazi Osman Paşa İlkokulu'nda görevine devam etmiştir. 1976 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrılmış; 1977 yılında İstanbul'a yerleşmiştir. 1982 yılında Türk Folklor Araştırmaları Kurumu'nun onursal üyesi olan İbrahim Aslanoğlu, 1981 yılında “*İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü*” ve yine aynı yıl, “*Türk Folklor Araştırmaları Kurumu Ödülü*”nü almıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu 21 Şubat 1995'te İbrahim Aslanoğlu'na “*Fahri Doktorluk*” payesi vermiştir.⁹

İbrahim Aslanoğlu'nun yazı hayatı, 1942 yılında Ankara'da yayınlanan Millet Dergisi'ndeki ilk yazısıyla başlamış, onun ardından Vehbi Cem Aşkun'un 1944 yılında çıkarmaya başladığı Yayla Dergisi ile devam etmiştir. **İbrahim Aslanoğlu**'nun Divriği'den Sivas merkezine gelmesiyle Sivas folkloru yeni bir ustaya kavuşmuş oldu. İbrahim Aslanoğlu, 30 Ekim 1964'te “*2.Sivas Halk Şairleri Bayramı*”nı gerçekleştirdi. Tümgeneral Fuat Doğu ve İbrahim Aslanoğlu'nun gayretleri ile gerçekleşen bu bayrama *Âşık Veyssel(Şatiroğlu), İzzetî(Ali İzzet Özkan), Derdiment(Fatma Oflaz), Feryadî(Mustafa Feryadi Çağırın), Seyit(Seyit Türk), Derli Haydar(Haydar Tozkoparan), Ali(Ali Akış), Cehdi(Veyssel Cehdi Kut), Ali(Ali Tozkoparan) ve Hamid(Hamit Şeker)* katıldı. Bu bayram bize *Âşık Feryadî*'yi, *Derdiment*'i ve *Veyssel Cehdi Kut*'u kazandırdı.¹⁰

Aslanoğlu'nun çalışması bunlarla da bitmedi. 1973 yılında Sivas'ta aylık “*Sivas Folkloru*” dergisini çıkarmaya başladı. Dergi, 1979 yılına kadar aralıksız sürdü. Sivas'ın folklorik değerlerine yer veren bu dergi 78 sayı çıktı. Bu dergi bir okul gibi çalıştı. *Müjgan Üçer, Doğan Kaya, Yavuz Bülent Bakiler, Musa Demirci, Haluk Çağdaş, Faruk Aburşu, Mustafa Birinci, Kutlu Özen, Mehmet Güner Demiray, Emin Kuzucular, İsmail Hakkı*

⁹ Müjgan Üçer, *Hocamız Dr.İbrahim Aslanoğlu'nun Ardından,Erciyes*, Sayı:226, Ekim 1996, s.17; Kutlu Özen, *İbrahim Aslanoğlu,Sivas(Kültür-Sanat)*, Sayı:2, Kasım 1987, s.26-28

¹⁰ Kutlu Özen, *2. Sivas Halk Şairleri Bayramı*, Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Bülteni, Sayı:3, 24 Kasım 1983, s.21-24.

Acar, Hüseyin Candan, İlyas Ege... gibi folklorcular bu okuldan yetişti. İbrahim Aslanoğlu bununla da yetinmedi, 1 Ağustos 1979 tarihinden itibaren, Sivas Folkloru'nun devamı olan "*Türk Folkloru*"nu çıkardı. 1 Ağustos 1979 tarihinden itibaren yayımlanmağa başlanan bu dergi, Şubat 1999'da 95. Sayısına ulaştı.¹¹

İbrahim Aslanoğlu'nun, 1973-1999 tarihleri arasında çıkarmış olduğu bu dergiler, Türk folklor araştırmalarının en sürekli dergilerinden biri olmuştur. İbrahim Aslanoğlu, bununla da yetinmedi, *Divriği Şairleri(1962)*, *Âşık Veysel(1964-1967)*, *Seyit Türk(1967)*, *Sivas Halk Şairleri Bayramı(1965)*, *Külhaşzade Rahmi(1967)*, *Kul Himmet Üstadım(1976)*, *Yalınkat/Sefil Selimî(1978)*, *Pir Sultan Abdallar(1984)*, *Âşık Veli(1984)*, *Söz Mülkünün Sultanları(1985)*, *Şah İsmail Hatayi ve Anadolu Hatayileri(1985)*... gibi eserlere de imza attı.¹²

İbrahim Aslanoğlu'nun en önemli hizmetlerinden birisi de 30 Ekim 1964 yılında yapılan **11.Sivas Halk Şairleri Bayramı'dır**. Bu bayram o tarihlerde Garnizon Komutanı olan Fuat Doğu Paşanın himayesinde yapılmıştır. Bayrama Âşık Veysel (Şatiroğlu), Ali İzzet (Özkan), Derdiment (Fatma Oflaz), Feryadi (Mustafa Çağırın), Seyit Türk, Dertli Haydar (Haydar Tozkoparan), Ali Akış, Veysel Cehdi Kut, Ali Tozkoparan ve Hamit Şeker Katılmışlardır.

Dördüncü dönem, Sivas yöresindeki folklor araştırmalarının en verimli dönemi olmuştur. 1967 yılında Hazım Zeyrek 3. Sivas Halk Şairleri Bayramı'nı düzenlemiştir. Bu bayrama Sefil Selimî, İsmet Namlı gibi genç şairler de katılmıştır.

Yine 28 Mart 1984'de Cumhuriyet Üniversitesi konferans salonunda Kutlu Özen tarafından Sivaslı âşıkların katıldığı bir toplantı yapılmıştır. Konferans sırasında Âşık Mustafa Feryadî, Veysel Cehdi Kut, Âşık Sefil Selimî, Âşık İsmet Namlı, Âşık Kul Gazi, Âşık Kadimî yazmış oldukları şiirleri okumuşlardır.

Yine 1989 Eylülünde Sivas Belediye Başkanlığınca Âşıklar Şoleni düzenlenmiş bu şölene Musa Merdanoğlu, Gürünlü Gülhanî, Sefil Selimî, Gülşadî, Talibî, Veysel Cehdi Kut, Kadimî. gibi âşıklar katılmıştır.

¹¹ ; Müjgan Üçer, *Hocamız Dr.İbrahim Aslanoğlu'nun Ardından,Erciyes*, Sayı:226, Ekim 1996, s.17; Kutlu Özen, *İbrahim Aslanoğlu,Sivas(Kültür-Sanat)*, Sayı:2, Kasım 1987, s.26-2

¹² Müjgan Üçer, *Hocamız Dr.İbrahim Aslanoğlu'nun Ardından,Erciyes*, Sayı:226, Ekim 1996, s.17; Kutlu Özen, *İbrahim Aslanoğlu,Sivas(Kültür-Sanat)*, Sayı:2, Kasım 1987, s.26-28

Sedat Veyis Örnek: Bu döneme damgasını vuran en seçkin isimlerden birisi de **Prof.Dr. Sedat Veyis Örnek**'tir. Sedat Veyis Örnek, 1929 yılında Zara'da doğmuştur. İlköğrenimini Zara'da, ortaokulu ve liseyi Sivas'ta okumuştur. 1953 yılında Ankara İlahiyat Fakültesinden mezun olan Örnek, Almanya'daki Tünbingen Üniversitesi'nde dinler tarihi ve etnoloji alanında doktora yapmıştır. Yurda döndükten sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde etnoloji asistanı olarak görev yapmıştır. 1966 yılında doçent, 1971 yılında profesör olmuştur. 1980 yılında Fakülte'nin Halkbilim Kürsüsü'nü kurmuştur. Ölüm tarihi olan 15 Kasım 1980'e kadar aynı Fakülte'de öğretim üyesi olarak çalışmıştır.

Etnoloji ve halkbilimi alanında pek çok araştırması vardır. Bu alandaki eserleri şunlardır: "*Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançlar ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki(1960); 100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane(1971); Etnoloji Sözlüğü(1971); Budunbilim Terimleri Sözlüğü(1973), Türk Halkbilimi(1973); Geleneksel Kültürümüzde Çocuk(1979)*"¹³

İlhan Başgöz: Yine bu dönemde seçkin eserler veren diğer bir halkbilimcimimiz de **Prof.Dr. İlhan Başgöz**'dür. 1924 yılında Gemerek'te doğan İlhan Başgöz, 1945 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Aynı Fakülte'de **Prof.Dr. Pertev Naili Borotav**'ın asistanı olarak, 1948'de kurulan Türk Folkloru ve Halk Edebiyatı Kürsüsü'nün düzenlediği araştırmalara katıldı. Kürsünün kapatılması üzerine 1952'ye kadar Tokat lisesinde öğretmenlik yaptı. 1953 yılında Ford Vakfı'nın bursuyla Amerika'ya giderek İndiana Üniversitesi'ne öğretim üyesi oldu. 1975 yılında profesörlüğe yükseldi ve Amerika Folklor Derneği onur üyeliğine seçildi. 1983'ten sonra bir süre Boğaziçi Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı dersleri verdi. 2000 yılında Hacı Bektaş Belediyesi tarafından kendisine "*Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü*" verildi.

İlk derlemelerini 1947 yılında yaptı. *Doğu Anadolu'da Folklor Derlemeleri(1947)* bu çalışmanın ürünüdür. Daha sonraki yıllarda *Türk Halk Edebiyatı(1952), Köroğlu(1958), İzahlı Türk Halk Şiiri Antolojisi(1968), Karacaoğlan(1978), Aşık Ali İzzet Özkan(1979), Folklor Yazuları(1997), Yunus Emre(1990), Türk Bilmeceleri/3 cilt(1993)*...gibi eserleri yayımlandı.

14

¹³ Kutlu Özen, *Ölümünün 10. Yılında Sedat Veyis Örnek, Milli Kültür*, Sayı:90, Kasım 1991, s.24-25

¹⁴ İhsan Işık, *Türkiye Yazarlar Ans.*, Ankara 2001, S.162

Emre, Gültekin 2011 “Dağlarca’nın Portre Şiirleri ya da Ağıtları”, *Fazıl Hüsnü Dağlarca* içinde, Konur Ertop- Özgen Kılıçarslan (Ed.).
Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

DAĞLARCA'NIN PORTRÉ ŞİİRLERİ YA DA AĞITLARI

Gültekin Emre

A slında ele alacağım şiirlere portre şiirler demek ne kadar doğru, bilmiyorum. Bunlar, ağıt. Başlıklarda da hep "ağıt" olarak geçiyor zaten. Çünkü şiir kime yazılıyorsa ve şiir kimi anlatıyorsa başlıkta o kişinin adı ve yanında da "ağıt" sözcüğü yer alıyor. Ağıt, "ölen bir kimsenin değerini, iyiliklerini, ölümünden dolayı duyulan acıyı sayıp döken şiir, yazı ya da ezgili şiir" olarak biliniyor. Dağlarca'nın *Yunus Emre'de Olmak* kitabında yer alan "Ağıt İçin Yaşamak" başlıklı şiiri onun bu konudaki düşüncesini de ortaya koyuyor: "Hem var hem yok / Türküleyin" derken sevilen insanın varken yok olmasını, yok olduktan sonra da yaşayanlarda anısının sürdüğünü imlemiyor mu? Sevdiklerinin, değer verdiklerinin, dostlarının, yakınlarının ardından onların kimi özelliklerini de dizelerine geçirerek bir dizi "ağıt" yakıyor Dağlarca *Uzak İkinci* kitabında. Kimisini günü gününe ele alıyor, bazılarını yıllar sonra yeniden anımsayarak duygularını, acılarını şiirleştiriyor.

Uzak İkinci kitabı "Tahtacı Köyünde Ölüm" şiiriyle başlıyor. Ölümün ardından yazılan bir şiir bu başlığında ağıt olmasa da. "Ölümün kırkinci günü", "Kentte yaptırılan gömüt taşı"nın "tek göz eve" "saygıyla" getirilişine yer veriliyor. Ölünün adı mezar taşıyla birlikte ölümsüzleştiriliyor: "Ölü yaşar taşında yeniden incecik" dizesiyle de klasik ağıt yakınmasının ötesinde bir söylem geliştiriliyor. Ağıtlarda da ölenin yüreklerde, sevdiklerince hiç unutulmadan yaşatılacağına yer verile gelmiştir gözyaşları, dövünmeler eşliğinde. İki bölümlük "Büyük Ablama" ağıtı onun duygularını apaçık ortaya koyuyor: "Upuzun bir dal"dır büyük abla. "Kocaman bakışları" vardır. "Nereye baksa orası güzel"dir, "Ne görse iyi"dir. "öğretmen olduğu ay" ilk aylığıyla güzel bir sofraya kurmuştur ve bu da unutulmamıştır. Yine iki bölümlük "Ablama" şiiri de tam bir ağıttır. Bu şiirde "abla"sının öldüğünü ve onun ardından bu şiiri yazdığını anlıyoruz: "Abla, sen ölmüşsün söyle orda / Babamın damar damar / Annemin saydam ellerinden öperim". Sevdiklerinin fotoğraf(lar)ına bakarken de ağır, kasvetli, özlem dolu ağıt(lar) gelip oturur Dağlarca'nın yüreğine. "Hasan Hüsnügillerin Fotoğrafına" bakarken de böyle oluyor: "Hanımlar oturmuşlar süssüz / Çocuklar ayakta"dır. "Kiminin çökük"tür yüzü, "Kiminin pos bıyıkları kar" gibidir. "İnce sayrılık"ın, yani veremin alıp götürdüğü en büyük ablası "Yarı açılmış çiçek"tir sanki ve "Kapalı dudaklarında kan" vardır. Öte dünya varsayımlarıyla hüznü bir biçimde bitiyor ağıt ama fotoğraftakiler "Orada Tanrıya inanırcasına" sapaşağlamdırlar.

Gelelim "Sait'e Ağıt" şiirine: İçeri Sait Faik'ten (YKY, 2008) çok önce yayımlanan bu şiir ünlü öykücümüzün ardından sığacağı sığacağına yakılan içli bir ağıttır. Zaten ilk dizelerle de onun ölümünü duyuruyor: "Ölmüş Sait". Ne zaman ve nasıl ölmüş? "Deniz mavisinden erken / Bunca sevgiden sonra / Ölmüş annesini öperken". Ölmüş de "eli ayağı uzak"tır, "Camların üstü" ise "buğu"dur. Çocuklar onun ölmesini istemedi ama o ölmüş, "Yüzünde sarışın çocukluğu"yla. O ölmüştür ama "Yıldızlar gitmez gün doğmaz" olur, "korkunç uykusu yerde" kalmıştır. "belli belirsiz düşecek" ölmüştür, öykülerindeki balıklar ise üşümüştür. "Ağaç" ölmüştür, "gölgesi" de. "Ama neden ölmüş"tür ki? "Ölmek yaşamaktan iyi mi ki" de ölmüştür? Aradan yirmi yıl geçer ve bu sevdiği, unutamadığı öykücümüze bir ağıt daha yakar, Dağlarca: "Sait'e 20.

Yıl Ağırında"nda şaşkınlığını belirterek başlıyor yakınmasına: "20 yıl oldu ha / Gövden toprağa gireli" diye sorduğundaysa yıl 1974'tür. Ama ondan önce, bir kez daha "Yıllardan Sonra Sait'le" birlikte olur. "Bu yolda kocaman sinemalar kocaman camlar önünde / Duyuyorum / Senin yanımda yürüdüğünü" diyerek onu anar kentten en kalabalık caddelerinde. Sait Faik'in ölümünün onuncu yılında da, 1964'te, "Sait on yıl mı oldu inanmıyorum / Dün gibisin" diyerek bir kez daha ona yakınlığını, duyduğu özlemi şiirleştiriyor: "Ağaç"ta. Sevdiği arkadaşının şu unutulmaz görüntüsü gözünün önüne geliyor yıllar sonra da: "İşte yakını kaldırdın uzun parmaklarınla / Sarı yüzünde ak kırmızı ince sakal". Sait Faik ki, geceleri "bitmez tükenmez / Yıldız yıldız büyüyen bir düşün" gibidir. İç "Yün gibi" sıcacık biridir dostu. Son üç dize ise son derece çarpıcıdır Sait Faik portresini tamamlaması açısından: "Nerede olursan ol ne olursan ol Sait / Yanında çocuklar balıklar kuşlar / Düşündüğün gibisin". Ortak anılarını da anımsıyor Dağlarca: "Beyoğlu önümüzden akarken öyle güçlüydük ki / Otağlara benzerdi kahvede yerimiz / Hani bizim dergi çıkacaktı pırl pırl / Yazarları sevdiğimiziz?" Beyoğlu'nda yürümeleri, yanlarından akıp giden kalabalıklar ve hayat, her zaman gittikleri kahvedeki yerleri, sevdiği yazar ve şairlerle olmak istedikleri dergi düşleri... Şairin bir bir aklına geliyor Sait Faik'in ölümünün 20. yılında. Son olarak da Sait Faik'e şöyle sesleniyor, Dağlarca: "Sait duyur musun / Buz gibi buz gibi geçiyor yıllar / Ölümler yok / Ölümlerin yaşı var". Sait Faik'in ölümünden 54 yıl sonra da Dağlarca İçeri Sait Faik kitabını yayımlar. Tümünüyle öykücümze yakılmış uzun bir ağıttır bu kitaptaki 31 şiir. Her zamanki kahvelerinde (öykücümze oralarda yazarmış öykülerini) buluştukları bir günü anarak başlıyor Dağlarca Sait Faik'i anlatmaya: "Buluşmuştu kahve"ye yorgun gelirmiş. "Biraz konuştuktan sonra" çıkarırmış "kalemini çıkısını / Uyur gibi yazmaya" başlarmış Sait Faik. Öykücü şöyle biridir Dağlarca'da: "Kimseyi aramayan adam / Kimseye açıklamayan adam / Okuma yazma bilmeyen adam / Gözleri yok göz uydurmuş / Elleri yok el uydurmuş / Ayakları yok ayak uydurmuş / Dili yok dil uydurmuş" ama insanı uyduramamış bir yazardır, o. Bir yıldönümünde daha onu anarken Dağlarca "Güzel arkadaşlık bu"dur diyor "Ölse bile bir yere" gitmemesi onun. Bir de arayan adamdan söz ediyor, Dağlarca, arkadaş arayan adamdan: "Bir arama içindeydi o / Ağaç arardı / Kuş arardı / Balık arardı / Papatya arardı / Yemişçi arardı / Kimseye belli etmezdi ya / En çok arkadaş arardı".

"Orhan Burian'a Ağıt"ta (öl. 1953) deneme-eleştiri yazınıımızın önemli adlarından birini anıyor, Dağlarca: "Geceler"in "içinden / Gündüzler"in "aldığı" bir dünyaya doğar Dağlarca'yla Orhan Burian: Elleri "Ekmeğin suların yellere" sıcaklığı vardır. Yaşayanlar türkü söylerken ölenlerin ölümü "boş sürelerde"dir "Daha uzak daha aydınlık". "yüzyılların ötesinden" görür "Sızısını kişinin". Ama "sesleri gövdelerinden ayrı"dır mezarlıktaki "selvilerin". Ölüm hem susturur hem de insanın içinde büyük bir boşluk bırakır onca anıya, görüntüye karşın. Bu boşluğun ve bu anıların yığınının acısı da büyük oluyor ki Dağlarca'ya ağıt yaktırıyor. "Orhan Burian'ı Yaşatmak"tır bunun adı. Orhan Burian, Dağlarca'nın Çocuk ve Allah kitabında yer alan "Ölünün Soğuması" şiirini Yücel dergisinde okur ve çok sever. Orhan Burian o sırada Londra'dadır. Mektuplaşmaya başlarlar. Çok erken ölen bu eleştirmenimiz Dağlarca'nın şiirine hep yakınlık duymuştur. Şiirimizin yol haritasını belirleyen Kurtuluştan Sonrakiler (1946) seçkisinde Dağlarca için şunları yazıyor Burian: "Dünyanın güzelliklerine vurgun; fakat bir kâbus gibi, ölmek yahut öldürmek düşüncesi üstüne çullamıyor."

"Enver'e Ağıt" ilk bakışta Enver Gökçe'ye yakılmış bir ağıt gibi algılanabilir. Oysa değil, Kurmay Yarbay Enver Ozansü'ye yazılmış bu şiir. "Ta okuldan beri" arkadaşı olduğu ortada Enver'in: Birlikte çalışıp, güllüp eğlenmişler. Öğretmen arkasını dönünce fısıfısırlar bir şeyler konuşmuşlar "Tahtadaki silik dörtgenler bile duymadan". Bir tören sırasında "süngüler"i parlamış. "Sarı bir kız gülmüş" kendilerine. Atlara binmişler "Daha ak / Daha susamış yemyeşil ovalarda".

"Özdemir'e Ağıt"ta andığı Kurmay Albay Özdemir Orhan okuldan arkadaşıdır. "Ülkü" doludur yürekleri. Zıpkın gibi askerlerdir ve bir şeyleri birlikte keşfetmenin mutluluğunu yaşarlar. Sırtlarındaki ağır

çantalarla "yürüyüş"e de çıkarlar önlerindeki "azgın bando"yla, "al sancaklarla". "Dutlar çamlar çınarlar"dan "dağlardan" "ovalardan" geçerler. "Silah çat"arlar. Oturlurlar "üçer beşer çayırdı". Ölüm çok uzaktır onlara bir zamanlar, daha sonra da yanlarında, içlerinde buluverirler onu. Dağlarca sonlara doğru sesini koyuverir: "Enver gitti sen gittin Özdemir" diyerek.

Yazar, romancı Peyami Safa'nın (öl. 1961) ardından yazdığı "Peyami Safa'ya Ağıt"ta yanıtını alamayacağı bir soruyla başlar: "Bu gök müdür Peyami Safa-beni ilk gören bu karanlık mıdır". Metafizik ve gizemli bir dünyaya şimşek çakıyor, Dağlarca. Büyük bir bilinmez arına düşüyor dizeleriyle. Kendini ve dünyayı, yaşadıklarını sorguluyor gizi çözmeye çabası içinde. Bilinmeyen biri vardır bir yerlerde ve odur hayata hayat veren: "Biz mi yazdık yazdırdılar mı bize gerçekleri ta oralandan". Finalde ağıtın dozu da artıyor yakınmasının: "Kim içti ölümün buz gibi şerbetini / Kim sundu".

1946 CHP Şiir Yarışması'nda Dağlarca üçüncü, Cahit Sıtkı Tarancı "Otuz Beş Yaş" şiiriyle birinci olmuştu. Şiirleri bir yerde kesişmeden ayrı kanallara akıtıp durdular. Dağlarca'nın Tarancı'yla dostluğu, yakınlığı ne kadardır, bilmiyorum ama "Cahit Sıtkı'ya Ağıt" (öl. 1956) şiirinin şu ilk dizesi yürek parçalayıcı, bunu biliyorum: "Cahit Sıtkı ben seni nasıl ağıt edeyim". Kolay mı "yavaş yavaş" içen, canı sıkılan, "ölümden" korkan şairi ağıtta ağırlamak? Öte dünyada "bağırın bağırın sesin çıkmaz dışarı / Orası soluğun kocaman bir devin ağzında / Duvarlar taş kapılar demir"dir. Giden gider ve ötelere ne var ne yok kimse bilmez. Cahit Sıtkı'nın "Alıştıği bir şey"dir "yaşamak", ölüm değil. Ölmeden on dokuz yıl önce yazdığı "Ölmüşüm" şiirinde Cahit Sıtkı ölümünü şöyle alıyor: "Günüm gelmiş, saatim çalmıştı nihayet, / Ölmüşüm, kabrinde unutulmuştu ceset; / Zulmette böcekler eczasını yiyordu. // Ve alışılmamış bir günün seherinde, / Ruhum bir atlı gibi dörtlal gidiyordu, / Yemyeşil uzanan sükun vâdilerinde." Dağlarca, "Cahit Sıtkı Tarancı'ya" diyerek onun ölümsüzlüğüne sahip çıkarak "Demek ölü değilsin" diyor. "Demek kişi sevdiği görünüşünden ayrılmaz" diyerek de kendisinin unutulmadığını vurguluyor. "Gölgeler uzar" gider elbette ama Tarancı "uzamaz". O, hep öldüğü boy ve kilodadır tarihin bağrında. Akşamcılardan önce akşamını başlatır Tarancı. "Ak bardağında aydınlık" vardır. "Urkek yalnızlığı" masasındadır "yine". "gölge gibi" yanından hiç ayrılmaz yalnızlığı. Şiirlerini kuyumcu titizliğiyle dokuyan bir şairdir Tarancı. "ellerindeki elmas" onun şiirleridir.

Tarancı'dan bir yıl sonra ölümler sevgili arkadaşı Ziya Osman Saba. Dağlarca bu şiirinde - "Ziya Osman Saba'ya Ağıt"- anılarından hareket ediyor. Cahit Sıtkı'yla bir akşam Ziya Osman Saba'nın "Yüksekkaldırım'daki o eski ev"ine konuk olur. O evin önünden geçtikçe ürperir Dağlarca, çünkü şairi "söyler de hep". Sonra "Harbiye'ye" yürürler, Cahit ayrılır bir süre sonra. "Ağustos gecesinde yıldızları" tanıtır Saba'ya. "Çocuk gibi altın bir şaşkınlıkla" sevinir Saba. Sevgili dostunu "Bir ak serinliğe upuzun" emanet eden Dağlarca'nın yüreğinden nasıl isyankâr bir feryat fışkırıyor: "Varsın hâlâ / Sebillerdeki güvercinlerde hep".

Türkçe üzerine düşünen, yazar, araştıran yakın dostu -Türk dili uzmanı- Profesör Mecdet Mansuroğlu'nun (öl.1960) ardından "Sizdiniz / Türkçe" dergisinin ilk sayısında bize gülen" diye yakınmaya başlıyor, Dağlarca. Bencil biri değildir dostu "yeşil"dir, "uzun"dur, "dağılmış"tır hep. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün önemli hocalarından, "eski yazılarında Türklerin" neyi var neyi yoksa öğreten biridir.

Askeri Hâkim Halûk Şehsuvaroğlu (öl. 1963) Dağlarca'nın askeri okuldan arkadaşıdır (deniz hâkim teğmen olarak orduya katıldıktan bir yıl sonra Nâzım Hikmet'in orduya isyana teşvik suçuyla yakanmasının ardından sorgulamalara katılmamak için görevinden ayrılır. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Müze Bölümüne atanır. Müzecilik eğitimi için İngiltere'ye gider. 1960'da öğretmen albay rütbesiyle emekli olur.). "Yeni ne görse" seven biridir Halûk Bey. "Yaşlandıka olgunlaş"mamış, okul sıralarında kalmış. "İlk çağlardan kalma taşlar gibi bir edemle / Hem düşünür"müş, "hem güler"miş. Öyle dolu, renkli bir kişiliği

varmış ki onun "İççe masmavi apaydınlık"mış ve "Binbir İstanbul'a benzer"miş."Halûk Şehsuvaroğlu'na Ağıt"ta Dağlarca şiiriyle, "Bir uzak yer'e yolluyor dostunu.

Dağlarca, Ataç'ı da (öl. 1957) unutmaz, edebiyatımızın hırçın ve titiz eleştirmeni "Ataç'a Ağıt" yakar onunla söyleşir gibi. Şair Nabi ve Şeyh Galip üstüne konuşurlar. "Dağcı Fuzulî gökcül Yunus" ikisinin de sevdiği şairlerdir. "Sonra yüzlerce yıl uzaktan / Birdenbire büyür yankısı" bu şairlerin şiirlerinin. "Bir dilin yankısı" ise "evrendenağrı"dır ki o kadar olur! "Yüzlerce yıl uzaktan bir ulu dilin" mirasçılarıdır onlar. "Betikten betiğe uzanan varlık"lardır onlar. Her şey yazı için vardır geçmiş, bugünü ve geleceğiyle. Ne olursa olsun "Usun bittiği / Usun geldiği" yerlerde yaşanır şiir ve dostluklarla birlikte acılar.

"Reşit Rahmeti Arat'a Ağıt"ta (öl.1965), Kutadgu Bilig çevirmeni, İstanbul Üniversitesi Eski Türk Dili Kürsüsü Ordinayüs Profesörünü ele alıyor Dağlarca. "Bir Türklük dili bir yüreği bir kocaman Türklük / Kocaman bayraklar gibi yeryüzünde". Orta Asyalı'dır Arat, "Sibiryadan Kazandan en eski topraklardan" gelmiştir eski dilimizi çözmeye. "Bir Orta Asya yolcusu sisler içinde silik"tir ama "Geldin yürüdü ulaşın" övgüsünü de hak etmiştir. Çünkü "Ellerinde Kutadgu Bilik" vardır. Sonra soyadına uygun bir yaşam da sürmüştür arayarak, araştırarak ve tertemiz: "Aru ad sanki söylenmiş binlerce yıl / Varmış ülkelerden ülkelere Arat olmuş". Olmuş da "Açtın Uygurca'yı Atebetül Hakayık Tufan yazıtlarını dinç" kılmış, gözler önüne sermiş capcanlı.

1970'de aramızdan ayrılan "Orhan Kemal'e Ağıt", sevilen bir yazar dostun ardından oluşan duygu selini işaret ediyor. Yoksul insanların, pamuk toplayanların, çırçır fabrikasında çalışanların, işçilerin dünyasını başarıyla öykü ve romanlarına geçiren Orhan Kemal için Dağlarca söze şöyle başlıyor: "Seslendi bez dokuyan basma dokuyana / Duydunuz mu arkadaşlar/ Kim çıktı dışarı / Orhan Kemal". Çukurova'nın "gözalabildiğine pamuklar", "Çuvalı on kuruşa koza ayıran çocuklar", "Satılmışın arabasındaki atlar"... kim unutabilir onun yapıtlarında? Onun için doğada ne varsa birbirlerine "...ulu çınarın kökü uluca kavağın köküne" seslendiği gibi seslenirler: "Duydunuz mu kardaşlar / Kim girdi içeri / Orhan Kemal". Zaten o dışarı hiç çıkmamıştı ki, hep içerdeydi Bulgaristan'da ölse de.

Sabahattin Eyüboğlu, 13 Ocak 1973'te aramızdan ayrıldı. Montaigne'nin Denemeler'ini, La Fontaine'in Bütün Masallar'ını, Hayyam'ın Bütün Dörtlükler'ini dilimize kazandırdı. Yunus Emre'yi sevgiyle kucakladı. Sanat Üzerine Denemeler ve Mavi ve Kara'daki yazılarıyla bir boşluğu doldurdu. "Birden bire dışarı çık"ar "Ölerek". O, "açık kapılardan biri"ydi yazın ve düşün dünyamız için. 12 Mart döneminde gözaltına alındı. Belki de onun için "Suçun neydi?" diye soruyor Dağlarca. Sonra da "Sevmek derinlemesine / Yaşamış yaşıyanı yaşyacağı sevmek... / En eski çağlarla en yeni çağı sevmek" diye yanıtıyor. Anadolu'nun çeşitli yörelerinden topladığı etnoğrafik nesnelere bir dönem aydınların evlerini de süslemişti: Yün çoraplar, yazmalar, oyalar, tahta kaşıklar, bakır siniler, sahanlar, türküler... Dağlarca onun Anadolu sevdasını imliyor şu dizele: "Ayakların çobandı / Kaval çaldı gece gündüz kendi kendine / Bir bilgeydi ellerin". "Sabahattin Eyüboğlu Çiçeklemesi"dir, o. Bir sonraki şiir de Sabahattin Eyüboğlu için, "Yürek": Burada hayıflanarak Köy Enstitülerini ele alıyor şair: "Köylü okullarını kuranlardan biriydi O, / Köylü okulları... İlk el ayak kımıldadı karanlıklarda / Sonra uykusundaki baş oynadı". Halaylar çekilir Hasanoğlan'da ve başka enstitülerde. Sonradan yazar olarak ünlenen Fakir Baykurt, Mehmet Başaran, Mahmut Makal, Talip Apaydın ve bütün öğrenciler "Kardeş sıcaklığında kardeş oynadı"lar hep, kapatılana dek. O zamanki Anadolu "kırkbin ağız"dır. "Aç idiler, okuma yazma bilmez idiler" "Ölü gözündeki yaş" oynar bu Aydınlanma hareketiyle. Yörükler çadır kurar yaylalara, İzmir yine efeler diyarıdır, Erzurum'da da dadaşlar horan tepir. "Dağlarımız yaradılış zeybekleri"dir. Anadolu sevdalısı yazar, düşünür Aydınlanmacının ardından "Köylerde bir taş" oynar "Delirircesine acısını" duyarak.

Ağabeyinden iki yıl sonra da şair/ ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu'nu toprağa verir Dağlarca "Kardeş Eyüboğlu nerelere uzak çıkar" sorusunu yayararak kurar ikiliklerden oluşan şiirini. Yaradana Mektuplar (1941) yazan, kendisi de Anadolu aşığı, Aydınlanma hareketinin öncülerinden Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun yer yer çocuksu, bir yanıyla da delifışek, durmadan çoğaltan ve yanındakileri de çoğaltan yanına değiniyor "Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Evi"nde, Dağlarca.

"Türk Dili Tarihi, Azerbaycan Türkçesi ve Anadolu ağızları konusunda otorite" dilci, yazar Ahmet Caferoğlu (öl. 1975), "Kalan Ses" şiiriyle selâmlanıyor. "Azerbaycanlı kuşlar"ın duymadığı, "Uygur Dili Sözlüğü'nün duymadığı, "bilim ülkesinin göklerinden" kayan sevgi yıldızını da duymadıysanız "Dün gece ölen", ben ne diyebilirim ki?

Ankaralı Aşık Ömer olarak da bilinen Atatürk devrimleri, ulusal duygular, ülke sorunları, yurdumuzun güzellikleri üstüne âşık geleneğiyle beslenmiş hece şiirleri yazan "Atatürk'ün eri / Behçet Kemal Çağlar" (öl.1969), "Bir ses"tir "Konuşurken köyde kentte / konuşurken öyle geniş"tir ki "herkes"tir. "Dönekler, satılmışlar, alçaklar çirkinliğine / İğrenerek" "Yiten devrimcilerin vardığı yere" gidendir.

Yazar, edebiyat tarihçisi, Dağlarca'nın "Nice yapıtı"ni "baskıya yetiştiren" "İyi arkadaş"ı "İbrahim Kutluk için" yazılan (öl. 1976) ağıtta Bursa-Ankara yolunda geçirdiği trafik kazasında ölen ve parmaklarında Dağlarca'nın yazdıklarıyla gömülen İbrahim Kutluk ele alınıyor. "Biraz ölmüş şimdi". Yazarın Bursa'da annesi kalmış yapayalnız, Ankara'da da oğluyla kızı. "Ağzındaki gülümseme toprak"tır artik.

Türkçeye gönül vermiş, öykülerinde bunu başarıyla sergilemiş Gönen doğumlu Ömer Seyfettin (öl.1920), "Servetifünün edebiyatının ağdalı, katışık diline karşı, arı, sade halk dilini" savunmuştur hep. Dağlarca, "Türk dili yaşar özgürlük yaşar hep / Öykülerinde yemyeşil / Sevinç doludur seni okurken / Dedelerle çocuklar elele" diyerek ona değer verdiğini böyle dile getiriyor.

1970'li yıllar Türkiye'nin en karanlık günleridir. Türkiye'deki faşist hareketin ortalığı kaspı kavurduğu günlerde Milliyet Gazetes'i'nin başyazarı Abdi İpekçi'nin (öl. 1979) öldürülüşü Dağlarca'nın yüreğini dağlar. Sokaklarda, pusularda, arabasına bomba konarak öldürülen ne çok aydınımızı yitirdik o yıllarda. "Yatağında ölmek" gerçekten de "Mutluluk ol"muştu. "Günler değişti pek". "Abdi İpekçi'nin de göğsünde kurşunlar / Son soluğu kandan çekek". Son iki dize onun öngördüğü çözümü içeriyor: "Biri var yok edilmezse yokedecek hepimizi / Tek tek". "İpekçi'nin Düşündürdüğü" budur işte.

Karikatürist "Yalçın Çetin'e Saygı"da (öl. 1977) kusur etmez Dağlarca: Onun çizgilerinin de yorumunu içeriyor şu dizele: "Çizer çizer çizerken / Dalgın / Belki de tiksiniş / Dışarı çizdin güzel aydınlıkta / kendini". "Yalçın Çetin'le Güvercinler"de ise ağıttın sesini iyice koyuverir: Siz Nuruosmaniye'nin güvercinleri / Saçaklardan bakıyorsunuz ya / Bu kaçınıcı ölüm / Sıcak kanatlarımıza değen". Karanlıkta güvercin olmak kolay mı?

Vedat Günyol'un, Orhan Burian'ın da arkadaşı Muhtar Enata (öl. 1966) Dağlarca'nın ağıtta uğurladıklarından: "İşte yazıyorum ağıdını / Ölümden çok sonra / Senin değil / Çalışmalarının ağıdır diyebileceklerim". "Muhtar Enata'ya" değerli övgüsü, onun yaptıklarınadır. "Yücel dergisiyle ne yapmak isterdin / Atatürk'ü anlatmak / Sanki körlerin elinde bir gece şimdi O". Dışardan "borç alma"yı, "dışa bağılı" yaşamayı, yabancıları topraklarımızda "üs verme"yi "yurdu kiralama"yı onursuzluk saymayanlara karşı Atatürk'ü savunan aydınlandırdı, Muhtar Enata.

Cumhuriyet savcısuyken öldürülen Doğan Öz (öl. 1978), 1970'li yılların karanlık günlerinin kurbanıdır. "Doğan Öz'dü sonsuzluk basamaklarındaki genç / Soluğu eserken erdemle büyümüş / Durdular kapısında geleceğin". Namuslu, dürüst, ilerici aydınları sindirme hareketinin kurbanlarından "Doğan Öz'e Ağıt" yazarak faşist hareketi lanetliyor Dağlarca.

Türk Folklor Araştırmaları dergisinin kurucusu Mehmet İhsan Hınçer (öl. 1979) halk bilimcidir. "İhsan Hınçer gömütün önü de kalabalık" diye "Ağıt"ına başlıyor Dağlarca. "Şalvarlılar", "saçı kınalı"lar, "Çayda çıracılar" vardır cenazesinde bu büyük folklorcunun. Bunların hepsi "En uzak geçmişi yarından / Bilgiyle erdemle sevgiyle / Çıkışlar gelmişler sessiz / Derginden, Türk Folklor Araştırmaları'ndan". Yerle gök anlam doludur. "Kara günde" bile "Ulu bir aydınlık var"dır. Besbelli İhsan Hınçer yaşayacaktır "Bu binlerce yazının ölümsüzlüğünde".

Başkalarının yazdıklarını okumaya doyamayan, öğrendiklerini öğrencilerine öğreten, onları aydınlatan, onlarla aydınlanan aydın bir öğretmen Ziya Arıkan. Onun öldüğünü üç ay sonra öğrenir Dağlarca. Ölümden öğrenen bu aydın kişi göstermek istememiş "ölürkenliğini". "Adana Mersin yakınında yemyeşil / Toroslar Akdeniz'e" uzanır ya, işte oradaki köylerden birinde doğmuş olan bu aydına, "Ziya Arıkan'a" yakılmış bu "Ağıt".

Türkiye'nin sayılı sosyolog ve araştırmacılarından Cavit Orhan Tütengil (öl. 1979), öldürülmeseydi "Aydınlık dağıtma"yı sürdürecekti üniversitedeki öğrencileriyle. Ne yazık ki "Bugün yine Atatürk sevgisiyle genç" bilim adamına "Dört satılmış namlulardan kurşun akıttılar". Böylece "Bir direnç bayrağını daha / İndirdiler gönderinden" ve "yerine sömürgeci utkusunu taktılar". Korkunun, saldırının, ölümün, dehşetin, vahşetin kol gezdiği o günleri şu üç dizide ne güzel anlatıyor Dağlarca: "Bu gece bütün devrim ölüleri / Sızlarken karanlığında yurt / Cavit Orhan Tütengil'in mumlarını yaktılar".

"Orada Doğmak" için aramızdan ayrılmış Türk şiirinin en sessiz, en evcimen, en derinlikli şairi Behçet Necâtigil. Onun aralarında şairler sevinirler bir yıldız daha kaydı bu yana diye yakınıyor: "Rüşti Onur Muzaffer Tayyip Uslu / Orhan Veli Sait Faik / Cahit Sıtkı Cahit İrgat / Ziya Osman Asaf Halet Çelebi / Toprak olmuş sesleriyle: / Bugün 13 Aralık 1979 / Doğdu / Behçet Necatigil / Dediler".

Yazar Bedrettin Tuncel (öl. 1980) çevirileriyle, yetiştirdiği öğrencilerle aydınlık yarınlara yaratılmasına katkıda bulunmuş önemli bir aydındır. Kendisine "Sofradaki içki bardaklarını armağan" eden Bedrettin Tuncel'in ardından Dağlarca: "Kalmamıştı görmediğin toplum / Uygurluk süreciydi yaşın biraz / Sanki dudakların görüntülere ıslak / Sezerdim onları tadyorsundur" diyor.

Dilbilimci Tahir Nejat Gencan da (öl. 1984) ağıt yakılan önemli bir aydınımızdır. Ondan yararlandığı için övünüyor Dağlarca: "Konuştu mu / Sevinirdim ben / Bilgisi yağardı üstümüze / Bizi biraz daha düzelten". "Sözcüklerin kurduğu evrensel saray"da yaşayan bu dilbilimcinin bir dili vardır. "Ölür ölmez karşı öğretmemiz / Türkçenin kocaman varlığına hemen".

Etnolog yazar Sedat Veyis Örnek (öl. 1980), sahnelenen iki oyunun dışında öykü ve eleştiriler de yayımladı. Etnoloji Sözlüğü (1971) ve başka çalışmalarıyla verimli oldu. Dağlarca, "Sedat Veyis Örnek Üstüne" şunları söylüyor: "Sedat Veyis Örnek tedirgindir / Yazılardan kaldırı bakışlarını / Geçenleri izler dalgın / Kendi içine kapanmış değil"dir. "Ekmek halay kilim düğün / Dört yön bu" demiştir hep. Sivas üzerine yaptığı çalışmasını imleyerek "Evet O / Yeryüzünü gördü Sivas'dan / Yeryüzü gördü onunla / Sivas'ı". Dağlarca'nın imlediği çalışmasının başlığı şöyle: "Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki" (1966).

Türk şiirinin özgün şairlerinden Ceyhan Atıf Kansu (öl. 1978) için yazılan şiirin başlığı "Hayır". Alt başlıkta "Ceyhan Atıf Kansu'ya Ağıt" yer alıyor. "Geriliğe karşı / Bağnazlığa karşı / Satılmışlığa karşı / Bütün aydınlığına / Hayır dedin" diyerek selâmlıyor Kansu'yu.

Varlık dergisi ve yayınlarının kurucusu şair, yazar ve çevirmen Yaşar Nabi Nayır'ı da (öl. 1981) ağıtıyla sarıp sarmalıyor Dağlarca. Onun öldüğü gün şöyle şiirleşiyor: "Öldüğün gün inandım ki / Ne varsa yeryü-

zünde sonsuzluğa açık / Bu gemi bu yontu bu ev / Gidenlerin bıraktığıdır". İstanbul'u ve Türkiye'yi "aydınlığa karşı güzelleştiren / Bu köprü bu kule bu Çağaloğlu yokuşu" Yaşar Nabi'nin ardında bıraktıklarıdır.

Sonra "Yukio Mishima'ya Türkü" yazar, ünlü Rus besteciye "Şastokoviç Ağıdı"yla anar, çeteci, devrimci Yugoslav "Kemal Seyfullah'ı" taşır dizelerine, ardından "İki Yugoslav eri" de. Kosova'daki Sultan Murat Türbesinin olduğu ovaya da ağıt yakar tarihi öne çekerek. Sırça Hırvaça çevireni Süreyya Yusuf'u da unutmaz.

Dağlarca'nın Nötron Bombası'nda (Cem yay. 1981) yer alıyor ağıtların yer aldığı Uzak İkinci kitabı. Burada Çıplak ve Yunus Emre'yle Olmak kitapları da yer alıyor. Uzak İkinci'nin son şiiri kitapla aynı başlığı taşıyor ve ağıtların bir özeti gibi duruyor. "Sevgi üzeredir / Ölü" diyor ya, sevdiği, etkilendiği, değer verdiği, yakınlık duyduğu, çoğu arkadaşı olan aydınları ele alıyor Dağlarca bu kitabında. "Dörtkollu sandığın" omuzlarda "Gömütlük denen çöl"e götürülüşünün yarattığı ağırlığı, sıkıntıyı vurgulamadan yapamıyor. Ölenlerin ardından minarede ezan okunuşunu, mum yakılışını daralan yürekleri de ele alıyor dizelerinde. Başları güneğe çevrilerek yerleştirilir ölümler çukura. Ölüyü gömenlerin "Kör acı soluklarını deler". Ölenler ise "Yarı orada"dırlar "Yarı aydınlık"ta.

Çağdaş, Haluk 2012 “Genç Yaşta Yitirdiğimiz Sanatçı ve Bilim Adamı Sedat Veyis Örnek”,
Hayat Ağacı Dergisi, Sayı 17, 23-27.

hayat ağacı

*Senden Geriye Ancak
İzzet, Bekâ ve Mutluluk Kalacaktır*

ŞEHİR AÇILAN PENCERE – SİVAS MUALLİM MEKTEBİ – SEDAT VEYİS ÖRNEK – ŞU SİVAS'IN "HAL"İNE BAK
KAR İÇİN RAPSODİ – BİR FOTOĞRAFIN ANATOMİSİ – GÖZE MANİFATURA \ HATİCE GÖZE
SİVAS'TA CUMHURİYET'İN İLANI TÖRENİ – MEŞK ZİNCİRİNİN SON HALKALARINDAN

"Modern Lokanta" piyesinden sonra. Yıl 1948. (Önde oturanlardan soldan ikinci)

Genç Yaşta Yitirdiğimiz Sanatçı ve Bilim Adamı SEDAT VEYİS ÖRNEK (1927-1980)

Halûk Çağdaş

Eserleriyle toplumu biçimlendiren bilim adamı, sanatçı, edebiyatçı, şair, ressam pek çok öncü kişinin henüz genç sayılabilecek yaşlarda aramızdan ayrılması, ilâhî takdirin sonucudur şüphesiz ki. Ne var ki, yalnız erken ölenlerin değil, uzunca bir ömür geçirip

hayâta doyduğu varsayılan nice değerli kişilerin kaybına da insan hayıflanıyor, üzüyor. Çabuk biten yaşanmışlıkların değeri, herhâlde dolu dolu yaşanmış olmakla doğru orantılıdır. Belki bu yüzden ölüm, yaşlılığın kendilerini yalnızlaştırdığı hissine kapılanları bir karabasan gibi derinden etkiliyor. Oysa, boşa geçen

veyâ geçirilen bir ömür, uzun sürse ne yazar, ardında hayırla anılmaya değer bir iz bırakmadıktan sonra... Ne hayatlar vardır nisan yağmuru kadar kısa süren fakat ardında onlarca yaşanmışlığa denk bir iz bırakan. İşte rahmetli Sedat Veyis Örnekte de genç yaşta aramızdan ayrılan ve vakitsiz ölümüyle yeri kolay dolduru-

lamayacak olan değerli bir bilim ve sanat adamı ve güzel bir insandı. Ben onun meziyetlerinin, bilim adamlığının, sanatçılığının ve kişi olarak taşıdığı üstün karakterinin yeterince bilinmediği kanısındayım. Ölümünün üzerinden otuz yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen, çok sevdiği memleketinde anısına bir anma toplantısı yapılmamış veya bir okula ya da caddeye adının verilmemiş olması, bu kanımı neredeyse kesin bir tespite dönüştürme raddesindedir. Onu yazmak, aslında bu endişeden kaynaklandı, yazılmaya en lâyık bir "Sivaslı" olmasının ötesinde elbette ki...

Kişiler ve kişilikler üzerine yazılan değerli hikâyelerden kısa da olsa bilgi sunmak âdettendir ya, biz de onun çok yakını olan değerli bir bilim adamının yazısından alıntılarla "kısa fakat onurlu" bir hayatın kesitlerine şöyle bir göz atalım:

"Zara ilçesinde doğan Sedat Veyis Örnek, orta öğrenimini Sivas Lisesi'nde tamamladı. Babası bir kahve dükkânı işletir, kendisi de o zaman Sivas'ta yayımlanan Hakikat gazetesinde gece sekreteri olarak çalışırdı. Gazetede çalıştığı ilk yıllar onun yazı hayatının da başladığı dönemlerdi. (...) Devlet adına burslu okuma şansını Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde bulduğundan, yüksek öğrenimini burada tamamladı(1953). Yedek subay olarak Kore'de bulunan Örnek, askerlik dönüşü lisans üstü eğitim için gittiği Almanya Tübingen(Eberhard-Karl) Üniversitesi'nde Dinler Tarihi ve Etnoloji (éthnologie / budunbilim) doktora-sı yaptı (1960). Türkiye'ye dönünce Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Etnoloji Kürsüsü'nde asistan olarak göreve başladı (1961) ve aynı fakültede doçent (1966) ve profesör (1971) oldu. Ölümüne kadar öğretim üyesi sıfatıyla Halkbilimi Kürsüsü kurucusu ve başkanı olarak çalıştı. Viyana (1963), Bonn (1969), Marburg ve Göttingen (1974) Üniversitelerinde de alanıyla ilgili araştırmalar yaptı..." (1)

Nisan yağmuruna benzetmişim o kısa yaşamışlığı. Yağmurun dindiği an, 1980 yılının 14 Kasım Cuma saba-

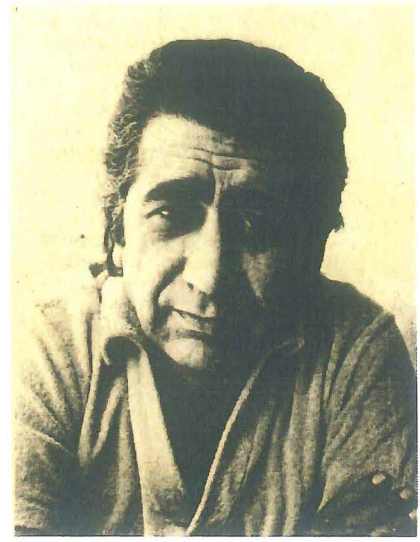
hıdır. Yıllar önce bir kalp krizi geçirmiş. İkincisini ise, ölümünden iki yıl önce İstanbul'da toplanan UNESCO Türkiye Millî Komisyonu çalışmaları esnasında. Ölümünü getiren ise üçüncüsü... Önemsemiyor görünürdü ama hayatını, bu ciddi soruna endekslediğini yakın dostları bilirlerdi. Rahmetli Vahap Sümbüloğlundan dinlemiştim: Kriz ânında doktorunun kollarına sarılarak, "...Doktor! Beni kurtar, yapılacak daha çok işlerim var..." diye haykırmış. Kabri Cebeci Asrı Mezarlığındadır.

BİLİM VE SANATA ADANMIŞ BİR HAYAT

Ölümü üzerine özellikle bilimsel kişiliği ve sanat çalışmaları hakkında gerek yerel basında gerekse ulusal basında çıkan yazılardan bir hayli arşivimizdedir. Bunların da ışığı altında öncelikle bilimsel kişiliği üzerinde durmak istiyorum.

Her şeyden önce iyi bir Sivaslı olan Sedat Veyis Hoca, ilk eserini de 1966 yılında bu memleketçiliğinin ilhamıyla olsa gerek, kendi çevresini inceleyerek vermiştir: "Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtil İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki". Bu eseriyle, "toprağını seven bir bitki gibi", yetiştiği yörelerin kültürel değerlerini ortaya koyarak işe başlamıştır. Kendi bilim dalıyla ilgili olarak hazırladığı "Etnoloji Sözlüğü" ile halkı bilgilendirmeyi amaçlayan ve toplumların yaratıcılık kaynaklarını göstermesi yönünden önem taşıyan "İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsâne" adlı eserini de 1971 yılında yayımlamıştır. Yine aynı yıl yayımladığı "Anadolu Folklorunda Ölüm" ise, hayatın son safhası üzerine halkın uygulamalarını ve ölüm karşısındaki duyarlılığının kaynaklarını içerir (2).

O, Halkbilimi'ni; "...bir ulusun, bir bölgenin ya da bir yöre halkının, halka ilişkin kültürel ürünlerini, yaratılarını, becerilerini, bilgilerini, törelerini, beğenilerini, dünya görüşünü vb. kendine özgü tekniklerle derleyen, sınıflayan, çözümlen ve son aşamada da bunları bir bileşime kavuşturmayı amaçlayan bilim

Büyük kalabalıklar içindeki "yalnız adam" son yıllarında..

dalı" olarak tanımlıyordu (3). 1977 yılında yayımladığı "Türk Halkbilimi" adlı eseri, "folklor" ile eş anlamda kullandığı "halkbilimi" kavramını örnekleriyle genişletmesi yönünden önem taşır. Son kitabı "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk" (1979) ise, alanında günümüze kadar yapılmış olan en özgün araştırmalardan biridir (4).

Kitapları dışında kendi bilim alanı ile ilgili olarak yaptığı çalışmalarına ise; "İlkelerde Dinsel Temel Kavramlara Genel Bir Bakış" (Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara – XX/3-4, 1963), "Allgemeiner Überblick die religiösen kulturellen und sozialen Reformen in Japan und in der Türkei" (Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara – XXL /1-2, 1963), "Etnolojinin Tarihçesi, Başlıca Ekolleri, Görevleri" (Antropoloji Dergisi, Ankara- 1/4, 1968), "Türk Halkbilimi'nin Sorunları" (Türk Dili Dergisi, Ankara, sayı: 257, 1973), "Türk Folklorunda Ad Seçme ve Ad Koyma" (Boğaziçi Üni. Halkbilimi Yıllığı, İstanbul, 1975) gibi araştırmalarını örnek olarak gösterebiliriz (5).

Sedat Veyis Örnek'in sanat içerikli çalışmaları edebiyatla başlar. Edebiyat, onun için âdetâ bir hobi, bir özel uğraş alanıdır. Henüz genç bir lise öğrencisi

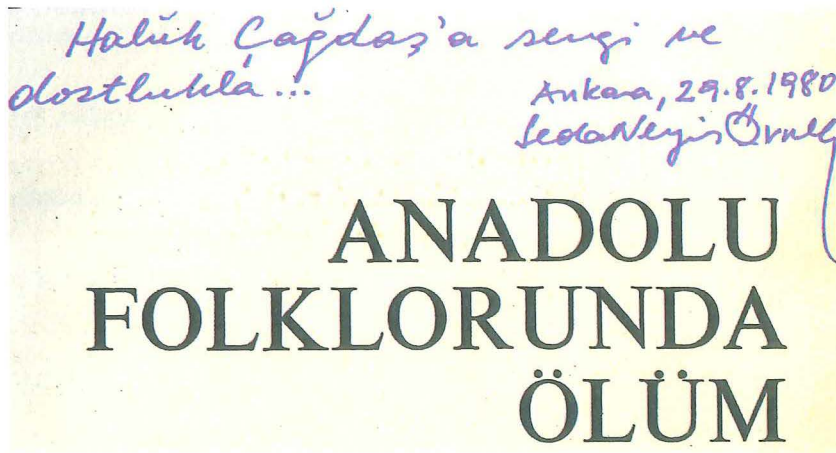
Bir temsil sonrası Halkevi sahnesinde; ayaktakilerden soldan birinci Necati Görener, dördüncü Sedat Veyis Örnek, ortada oturan Halkevi'nin ünlü rejisörü Hilmi Atacan.

iken Sivas'ta çıkan "Ülke" ve "Hakikat" gazeteleri ile daha sonraları "Türk Dili", "Varlık", "Yeditepe" gibi edebiyat ve sanat dergilerinde belirli aralıklarla yayımladığı küçük hikâyeleri, onun yazma yeteneğinin ne denli güçlü olduğunun açık bir delilidir. "Biyografi Denemesi" ise, onun edebî üslubunun estetiğini yansıtmaması bakımından iyi bir örnektir (6). Ancak onun edebî kişiliğinin oldukça başarılı bir dramaturg olarak yansıdığı gerçek alan, herhâlde tiyatrodur. Yine gençlik

yıllarında Sivas'ta ilk kez Halkevi Temsil Kolu'nun "Akın" piyesinde sahneye çıkarak başladığı amatör tiyatro çalışmaları, sonraki yıllarında yazılıp Devlet Tiyatroları ile İstanbul Şehir Tiyatrolarında sahnelenmiş olan telif ve tercüme oyunları ile ciddi bir sanat yoğunluğuna erişmiştir. Ne var ki; mütevâzî kişiliği, kendisinin bu alanda yeterince öne çıkarılmasına mâni olmuştur. Sayın Balaman'ın aktardığına göre; Türkiye Yazarlar Derneği'nin kendisine teklif

ettiği dernek üyeliğini, sanat ve sanatçılara duyduğu saygı nedeniyle ve "Ben sanatçı olarak hayatımı kazanmıyorum. Sanat eserlerimi de bir yan uğraş olarak verdim. Dernek üyeliği, kendini bu dala adayınların hakkıdır..." gerekçesiyle kabul etmemiştir.

Başrolünü de aynı zamanda üstlendiği "Modern Lokanta" adlı oyunu ilk tiyatro çalışmasıdır ve 1948 yılında Sivas Halkevi'nde sahnelenmiştir. "Kurt" oyunu 1964 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, Tancred Dorstan çevirdiği "Sur Dibinde" ile S. Mrozek'ten çevirdiği "Polisler" ise, aynı yıl Devlet Tiyatrolarında oynanmıştır. Radyo oyunları arasında yer alan "Manda Gözü", köy sorunlarına yöneliktir. Gerek bu ve gerekse Anadolu törelerini konu aldığı "Kurt" oyununda, kötülükleri sergileyerek insanın tükenmez varlığını yüceltir. Devlet Tiyatroları'nda 1969 yılında sahnelenen bir perdelik "Pirinçler Yeşerecek" adlı oyununda ise, Kore'de yaşadığı savaş anılarını dile getirirken, savaşların insan yapısına ters düşen çe-

İLKE
6.5.1947

TABUT

— Hocam Vehbi Cem Aşkun'a —

Yazan: S. Veyis ÖRNEK

Zehir gibi bir rüzgâr insanın vücudunu sertçe yalıyor, soğuk bir ürperti bırakıyor. Gökte rüzgârın tesiriyle birbirine karışan kar taneleri yerde vicik vicik çamurla sarmaş dolaş oluyorlar. Soğuk; hepsi başka renk, hepsi başka bir biçim arzeden insanları bir esir kafile reisi zulmuyla kamçılıyor sanki ve 'hepside büyümüş, hepside büzüşmüş, hepside kabuğuna çekilmiş gibi bir hal almışlar.

Yusuf partal ceketine sıkı sıkı sarıldı. Kamburunu çıkardı. Boynunu kisti. Donu yordu. Açık göğsünün kirli derisi mosmor tüyleri diken dikendi. Rüzgâr bütün şidde tiyle cılız vücuduna çarpıyor onu zangır zangır titrediyor du. Üstelik açtı. Bir apar tımanın kapısına sığındı. Sirtını beton duvara dayadı. Duvarın soğuğu ta ciğerleri ne işledi, Ellerini hohladı. Burnunu sildi. Sarkık, biraz siyah bıyıkları buz tutmuştu. Önünden, ayaklarında gıcır lastikleri. sırtında kalın bir paltosu bulunan birisi geçti.

— Aşağı mezarlıkta bir tabut var. Basık camiye götürürmüsün?

Neredeyse ayaklarına kapanaçaktı bu adamın Yusuf — Peki Efendi!

Siyah paltolu adam bir eililik toka etti. Yusuf doğruca mezarlığa gitti. Bu soluk yeşil renkli bir tabuttu Sırtladı. Beli kütürdedi bir iki adım attı. Of! Meret ne kadarda ağardı. Ama ne zararı var. Cebindeki bu elli kuruş biraz sonra onun karnını doyuracak vücudunu ıslatacaktı. Yürüdü...

Yusuf bir ân sırtındaki tabutun içerisindeki ölüyü düşündü. Evet, biraz evvel bu tabutta bir ölü vardı. Kefenin sarmaladığı katılmış bir vücut iliklerine kadar ürperti Yusuf! Tıkandı kaldı. Tek adım daha atamadı. Kan tutmuştu sanki. Ağılığını, soğuğu unuttu. Hava kararmak üzere idi. Rüzgâr tekrar çıkmıştı. O halde ne kadar kaldı bilmiyordu. Yol dan geçen bir kaç kişi teressüsle bu manzarayı süzdüler. Bir kopuk Yusuf'a n'lay etti:

— Ve Yusuf düşündü:

Bu ayaklarında gıcır gıcır lastikler sırtında kalın bir patosu olan adam doğruca evine gidecek, hizmetçi kapıyı açarak, odanın sıcaklığı vücudunda tatlı bir uyusukluk husule getirecek, saadet ve refaktan gözlerinin içi gülen karısı onu kucağıyacak sonra; itina ile tertip edilmiş bir sofraya, nefis yemekler ve yumuşak bir yatağa kimbilir belkide ateşli bir aşk ge oesi...

Oh! Yusuf sıcak, kaynar kaynar bir çorbaya, yumuşak bir yatağa ne kadarda hasıretti: Yusuf bir kaç kere yutgundu, Ellerini apış aralarına soktu. İki büküm olarak kaldı.

Sırtına inen bir darbeyle beton taşlığa boylu boyunca uzandı. Kıpıcı tekmiyordu

Kalksana ulan! geberecek başka yer bulamadın mı?

Vücudu kaskatı olmuştu. Emekliyerek kalktı. Anasını: kendini doğurduğu için lanet ledir. Ve ilk defa Allaha isyan eder gibi oldu! Çıplak bir taşlığı bile ona çok görüyorlardı. Cılız vücudunu sü rükle. Rüzgâr biraz dinmiş kar sulu sepken halini almıştı. Altlarından, yanlarından patlamış postallarına çamur doluyor ve ayaklarını dondu ruyordu. Ne kadar gitti. Ne reye gitti' farkında bile de ğildi!

— Hişt! Bana bak!

— Ne diyorsun efendi? Bu, siyah paltosu içerisinde iyice gömülmüş adam eldivenli eliyle şehrin cenup tarafını işaret ederek:

— Ulan hırpol götüremi yeceğin şeyi ne taşırsın?

Yusuf biraz kendine gelir gibi oldu. Gülünç vaziyetini idrak etti.

«Ölüden insana zarar gelirmiyse? çocuk değilsin! boş tabuttan korkulacak ne var? Hem ben tabutu taşıyayımki, tabutta bir gün beni taşıyacak» diye düşündü. İkinci. Ayağa kalktı ve yürüdü...

Senelerden sonra bir gün hocayla beraber yedi kişilik bir cemaat camiden çıktı. Hepside pejmürde kılıkta Soluk yeşil renkli bir tabutu götürüyorlar. Tabutun üzerinde ne bir atlas ne bir şal. Çırcıplak!.. İçindekinin fakir olduğu ne kadarda bel li!

Görenler, ölümün var olduğunu düşünerek ürperdiler. Gariptirki: Hepside bir lahza koşdukları için peşinden vazgeçer gibi oldular.

Yalnız ihtiyar bir dilenci — Allah taksiratını affet sin! diye mırıldandı.

Tabut çökük omuzlar üzerinde g.c.r'diyor, bir sarhoş gibi sağa sola yalpa vuruyor. Mezarlığa vardılar. Mezarlığın ta alt tarafında bir çukur kazılmıştı. Tabutu indirdiler. Pejmürde kılıklı adamların hepside terlemişti. Hepside birer mezar taşına oturduklar. Hoca bir ileri bir geri giderek tövbe telkini veriyordu:

— Ya!.. Mehmet bin Yusuf!

Hafif bir rüzgâr selvileri hışırdatıyor, uzaktan bir kük pek ses duyuluyor.

lişkilerini de işler. Görgüsüz bir Amerikan askeriyle kendisinin ve çocuğunun yaşaması için erkeklere kiralanan Koreli bir kadını, savaş denilen büyük oyunun kurbanları olarak karşı karşıya getirir(7).

Adnan Binyazar; Sedat Veyis Örneğin (çalışma alanının da bir gereği olarak) kültürel birikimlerimizin kökenine inmeyi amaçladığını belirterek, zengin kültür kaynaklarına sahip toplumların, başka toplumların kültürel baskısından kurtulması yolunda büyük katkıları

olduğunu ifade eder. Başka bir deyişle, yabancı kültürlerin yayılacağı yerlerde, milli kültür varlıklarını gün yüzüne çıkarma konusunda onun araştırmalarının ne denli önem taşıdığına dikkat çeker (8).

“İSMİ İLE MÜSEMMA...”

Eskilerin, şahsiyetiyle ismi uyumlu olanlar için veyâ isminin ya da soyadının, karakterini yansıttığı kişilerden söz ederken kullandığı bu deyim ara başlığı

yaparken, kısa özgeçmişini bir yazısından alıntılıdığı yakın dostunun şu sözünden de etkilendim: “Kimi soyadları vardır onu taşıyanla özdeş, kimileri zıt. Sedat Veyis Örneğin, soyadıyla uyum içinde gerçekten örnek bir hoca, örnek bir dost (ve) örnek bir aydınlı.”

Ben Sedat Veyis Örneğin'i daha lise öğrenciliğimden itibaren gıyâben tanıyordum ve ilgi duyardım. Bunda; tiyatroya ve edebiyata karşı hevesim, yeğeniyle okul arkadaşlığım ve özellikle yakın dostu

olan rahmetli gazeteci Muhlis Nâfız Günay'dan dinlediklerimin etkisi vardır. Ancak kendisiyle yüz yüze tanışmamın târihi, 1976 yılının 9 Temmuzuna rastlar. Türk şiirinin büyük ustası Fâzıl Hüs-nü Dağlarca'ya Sivas Belediyesi tarafından "fahri hemşehrilik berati" verilmesi dolayısıyla düzenlenmiş olan törenin yapıldığı gündür o gün. Böylesine anlamlı bir girişimin gerçekleştirilmesinde katkısı da vardı. Nitekim Dağlarca ile birlikte gelmişlerdi Sivas'a. Dağlarca'nın hemşehrilğine yol açan Sivas sevgisi, yalnız kendisini tanıyanlarca bilinen bir husus değildir. Onun şiirlerini şöyle bir okuyanlar dahi, önce Sivas üzerine yazmış olduğu şiirlerinin büyüüne kapılırlar, hele "Toprak Ana"nın ve "Sivaslı Karınca"nın Sivas'a dâir şiirlerini...

"Anadolu" gazetesinde çıkan köşe yazılarımla, folklorla yönelik araştırmalarımı tâkip ettiğini söylemişti bu ilk karşılaşmamızda. O da beni ismen tanımış. Anlamıştım ki, Sivas'tan ayrı yaşaması, memleketine bağlılığına ve doğup yetiştiği topraklarda olup bitenlerden haberdâr olmasına mânî olamamış; aksine bu fiili ayrılık, hasretini daha da yoğunlaştırmıştı. Bunu fark etmiştim. Son karşılaşmamız ise, 1980 yılının Ağustos ayı sonlarına rastlar, yâni ölümünden yaklaşık üç ay kadar önceye. Özel bir işi nedeniyle memleketine yaptığı bu son

Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek. İnsanı iyi değerlendiren bir halk bilgisi...

ziyâretinde; Muhlis Nâfız Günay, Ayhan İlğün, Nihat Doğan, Hâzım Zeyrek ve Ömer Câhit gibi sevdiği dostlarıyla buluşma imkânını da bulmuştu. Belki son ziyâreti olması nedeniyle bu buluşmamızın hâfızamda hâlâ silinmeyen izleri vardır. Bunların en derini, o gün pek kavrayamadığım, bugün ise aradan geçen bunca yılın tecrübesiyle beni daha sağlıklı tahliller yapmaya sevk eden bir olgunluğun getirdiği değerlendirmelerdir. Sanıyorum Tabipler Odası'ndaki bir akşam sohbetinde birlikteydik. Konuşmaların mihverini daha ziyâde edebî konular oluşturmakla birlikte, günün siyâsî gelişmelerine de değiniliyordu. İçimizden biri, kendisine dönemin biri iktidarda diğeri muhalefette olan iki ünlü siyâsî liderini mukâyeseye yönelik bir soru sormuştu. Herhâlde soruyu yönelten kadar bizler de gelecek cevâbın ne olduğunu üç aşağı beş yukarı tahmin etmiştik. Ünlü bir bilim adamı ve çağdaş düşünceli bir sanatçıdan gelecek cevap, iktidardaki siyâsî lideri yere batırıp, o zamanlar kimilerince bir efsâne gibi dağa taşta adı yazılan "halkçı" lideri göklere çıkarmaktan başka ne olabilirdi ki? Ama öyle olmadı işte... Bir avuç taşra aydınının pek de hoşuna gitmeyen cevap, aslında bir büyük hocanın ne denli isâbetli ve basiretli olduğunu da sergilemekteydi. Dudaklarında belli belirsiz fark edilen derin bir istihzâ ile söylediği sözler aynen hâtırdımdadır: "Birbirlerinden farkları yok. Al birini vur ötekine. Belki birinin sanata ve edebiyâta biraz ilgisi var, hepsi o..."

Bâzi oluşumlar insana bir anda basit bir şeymiş gibi gelir, ya da bir sıradanlığı aksettirmiş gibi algılanır. Oysa işin aslı öyle değildir. Yeter ki, bunun idrâkine varmaya zaman ve zemin müsâit olsun. Aslında o, çoğumuzun henüz farkında olmadığı birçok gerçeği dile getiriyordu da, bizler neyin ne olduğunu nice sonra anladık.

Bildiğimiz kadarıyla mutlu ve sâkin bir âile düzeni vardı. Eşi Ulun Örnek, kültürel birikimi ve hanumefendi kişiliği ile hocanın en büyük desteği ve yardımcısıydı. Çocukları yoktu. Muhlis Nâfız

Bey'e bu konuda ileri sürdüğü gerekçe de düşündürücüdür. Bir gün bu yakın dostuna; "Ben kalp krizi riski altında yaşayan bir insanım. Her an her şey olabilir. Bu yaştan sonra bir çocuğu babasız olarak yalnız bırakmaya hakkım yok..." demiş. Muhlis Bey'in bunu bize aktarıırken, "İnsanın kendini aşması kolay bir iş değil, Veyis bunu yaptı." dediğini çok iyi hatırlıyorum.

Yine son görüşmelerimizden birinde, o ay çıkmış olan bir dergideki yöresel mânîlerle ilgili yazımı okumuş olduğundan bahisle, çalışmalarımın ne durumda olduğunu öğrenmek istemişti. O günlerde mezar folkloruna merak sarmış ve bir hayli de bilgi toplamıştım. Bu konuda yardımcı olacağını söylemiş ve gereğini de yapmıştı. Nezâket kurallarına riâyetteki hassâsiyetine bir güzel örnek olarak hatırlarım bu tavrını... Binyazar'ın tespiti, birlikteliklerini ne güzel yansıtır: "Onu görünce dünyâyı dolduran tüm seslerden daha etkili bir sükût ortamında bulurdunuz kendinizi. O sessizliğin yarattığı bir ağırbaşlılık ve erdemlilik. Sessiz dururdu ama konuşurdu. Dedikodu yaptığını gören olmamıştır ama insanoğlunu en iyi değerlendirenlerdendi. Çevresi hem insan doluydu hem de büyük kalabalıklar içinde yalnızdı..."

Anlatacaklarım çok ancak yakınlığımızın hâfızamda kalan son çizgisi, Sivas Havaalanı'ndaki uğurlayışımızdır. Omzunda çantası, kahverengi takım elbisesi, pırıl pırıl taranmış gür saçları ve fiziki görünümüyle bütünleşen ince vedâ mesajlarıyla uçağın merdivenlerindeki son selâmını hiç unutamam. 1980 yılı Ağustos ayı sonlarıydı. Ne Sivaslı dostları onu bir kez daha görebildi ne de o, çok sevdiği Sivaslı... Ölümü üzerine yazdığım ve "...insanoğlunun bir türlü alışamadığı, izlerini yüreğinden ve aklından silemediği ölüm üzerine bilmem ki ne demeli, ne söylemeli..." diye başladığım yazımı, ondan alıntılıdığım şu halk söylemesiyle bitirmiştim: "Ölüm, ölüm hezen ölüm / Evden eve gezen ölüm / Her düzeni bozan ölüm..." (9)

Geçen "35" yılda aramızdan ayrılanlar, "Fahri hemşehrilik" töreninde bir arada. Tarih, 9 Temmuz 1976. Sedat Veyis Örnek, Muhlis Nâfiz Günay, Fâzıl Hüsnu Dağlarca, Orhan Ekenel, Nihat Doğan.
(Fotoğrafta görülenlerden yalnız Halûk Çağdaş hayatta, o günün tanığı olarak...)

Dostlarından Ömer Câhit Yıldız da bir yazı yazdı köşesinde; "...o tatlı ve anlamlı söyleşilerinizi, ağzınızdan tâne tâne dökülen edebi anılarınızı canlı canlı aktarışınız unutulabilir mi?.." dedi ve onu şu güzel sözlerle andı: "Edebiyat ve araştırma alanında yeri doldurulmaz bir kalem, düşünceleriyle örnek bir insan, Türk diline özen gösteren dilci, beyni ve yüreği dopdolu bir dost Sedat Veyis Örnek. Ölümün çok erken oldu dostum. Dost acısı; ne demek, kolay mı söylemek..." (10)

SONSÖZ YERİNE...

Şöyle bir düşündüm. Yüksek tahsil hayatımı da hesâba katarsam, hemen hemen kırk yıldır akademik bir yapı içinde ve değişik sıfatlarla eskilerin deyimiyle isbât-ı vücûd etmekteyim. Sorarlarsa ki bana birkaç bilim adamını bunca insan içinde, "Sedat Veyis Örnek" ilk aklıma

gelenlerden biri olur. Hak ettiği karşılığı aldı mı, yeterince tanınıyor mu, biliniyor mu, neler yapıldı ardından? gibi sorulara ise olumlu cevap vermek pek kolay değil. Ama onun ismi; dostlarının, sevdiklerinin, öğrencilerinin ve sanatla bilimin gerçek temsilcilerinin anılarında ve hâfizalarında dâimâ yaşayacaktır. Dediği gibi şâirin:

"Eğer çi âleme herkes gelir gider İhyâ
Kemâl sâhibi ibkâ- yı nâm eder de gider"

DİPNOTLAR

- 1- Dr. Ali Rızâ BALAMAN, "Halkbilimci Sedat Veyis Örnek'in Ardından", (Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi- 2, Bornova-İzmir / 1981, sh. 343 vd.)
- 2- Adnan BİNYAZAR, "Sanatçı, Bilim Adamı Sedat Veyis Örnek'i Yitirdik", (Milliyet "Sanat Dergisi", 1. 12. 1980, sh. 19)
- 3- "Sedat Veyis Örnek'le Türk Halkbilimi Üzerine Söyleşi", (İş Dergisi, Şubat-1978, Sayı: 138. sh. 12 vd.)

4-1973 yılında yayımladığı "Budunbilim Terimleri Sözlüğü"nde, tespit ettiği "476" adet bilimsel terimin açıklamalarını yaparak, bunların Osmanlıca karşılıklarını (istilâh) da kitaba eklemiştir.

5 Türker ACAROĞLU, "Örnek Bir Bilim Adamını Yitirdik / Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek", (Türk Folkloru- Ocak 1981, Sayı: 18)

6- Yakın arkadaşı gazeteci Muhlis Nâfiz Günay için 1953 yılında kaleme alınmış olan bu biyografi denemesi, Günay tarafından ölümünden kısa süre önce orijinal hâliyle Ahmet Turan Alkan'a verilmiş ve bilâhare yazarın "Altıncı Şehir" adlı kitabında aynen yer almıştır.

7-Metin AND, "Cumhûriyet Dönemi Türk Tiyatrosu", (Sh.569)

8- Adnan BİNYAZAR, a. g. m.

9- Anadolu, 19. 11. 1980

10- Anadolu, 18. 11. 1980

Fotoğraflar Halûk Çağdaş Arşivinden ■

S. Veyis Örnek'in Hakikat gazetesinde gece sekreteri olarak çalıştığı günlere ait bir hatıra.
Yıl: 1951. Örnek, ayakta soldan ikinci sırada.

*Sedat Veyis Örnek'in Muhlis Nafiz Günay'ı anlattığı bu yazı A. Turan Alkan'ın,
Altıncı Şehir adlı kitabından aynen iktibas edilmiştir.*

Bir Biyografi Denemesi

Biraz sonra okuyacağınız yazı, bana ait değil. Ben bu yazıyı, bundan dört sene önce vefat etmiş yaşlı bir arkadaşımдан aldım. Yazı, arkadaşımдан birkaç yıl önce vefat eden "arkadaşımın arkadaşına" aitti ve çok güzeldi. Üzerinde "Bir Biyografi Denemesi" başlığı vardı, bir de tarih: 1953. Daktilo edilmiş dört sayfadan oluşan yazının harfleri bir tuhaftı; "ç"leri, "ğ"leri, "ö"leri olmayan bir daktiloda yazılmıştı. Arkadaşım, bu yazıyı "arkadaşının" Almanyanın Tübingen şehrinde talebe iken yazıp gönderdiğini söylemişti bana. Niçin göndermişti, bilmiyorum. Belki de karşılıklı sözleşmişlerdi; "Sen bana yaz, ben de sana yazayım, sonra iki kitap hal-

ne getiririz" gibi bir anlaşma yapmışlardı belki de ama bu yazı, en azından otuz sene, artık saçları iyice seyrelemiş arkadaşımın bir talebe iştihasıyla koltuk altında taşımaktan usanmadığı siyah plastik fermuarlı çantasında taşınmış durmuştu. Sık sık okunmuş olmalıydı. Otuz yıl katlanabildiğimiz her şeyin içinde sevgi de vardır çünkü.

Bilmiyorum bu yazıyı okurken benim kadar sevecek misiniz? İçinde, kaybettiğimiz Sivas'a dair pek çok güzel ayrıntının serpiştirildiği, ama her şeyden ziyade üslûbundaki rahatlık, samimiyet ve başkalkla beni cezbeden bu yazıyı her okuyuşumda lezzet alıyorum. Yazı, "arkadaşımı"; hayatında okuyup-yazmaktan başka hiçbir şeye tam bir aşkla bağlanmamış bir dostu anlatıyor.

1949'un Sivas'ına gidelim şimdi. Ve o tarihte henüz lise talebeliğine talim eden Hakikat gazetesinin gece sekreteri Sedat Veyis Örnek'in satırlarında Muhlis Nafiz Günay'ı okuyalım, her ikisini de rahmetle anarak...

YAKINLAŞMAK SEVMEKTİR

I

... Kör Muzaffer'in o felâket dükkânını sabahın geç saatlerinde, sırtında iyi terzilerin elinden çıkmış cedit bir elbiseyle, başı hafif önünde sağ kolu yumuşak ve zarif bir ritimle yürüyüşüne uymuş, saçları itinayla taranmış bir genç adam dönerdi. Başı hep önündeydi ve etrafla alâkası yoktu. Bunda samimiydi. Etrafı sevmiyordu bu adam. Etraf Kör Muzaffer'in "tikâni", etraf faytoncuların pos bıyıkları, etraf yalancı hocaların tesbihleriydi çünkü. Bunlara ve buna benzer aynı şeylere pencerelerini kapatmıştı. Başı önündeydi ve ciddi, apayrı bir yürüyüşü vardı. Hakındaki ilk hükmüm, "Şu çocuk yürümesini biliyor" olmuştur. Bu önemliydi. Binlerce sallapati ayağın, binlerce ütüsüz pantolonun, omuzun, kalçanın ve başın oynadıkları bu yürüyüş oyununda, bu zevksiz ve primitiv oyunda -çünkü onların ayakları ayrı gidiyordu, pantolonları ayrı, omuzları ayrı- başın ayağa, ayağın

başa uyduğu, hele bu yetmiyormuş gibi bir sağ kolun harikulâde bir güzellikle sağ omuzdan biraz sarkışı, dört sazlı bir oda kuartetinde piyanonun üç-dört ton içinde değişen solosuna benziyordu. Bu beni sevindirmişti. Bunu keşfetmem, kalabalıktan birisini yürüyüşünden ötürü ayırmam, değerlendirmem bana kıvanç vermişti. Bunu belirtmeliyim önce. Bazı sabahlar, şimdi en güzel yerine çirkin ve zevksiz bir apartmanın dikildiği meydana baktığım vakit, karmakarışık bir gidiş-geliş geometrisinde çizilmesine itina edilmiş, düzgün bir çizgi bulabiliyordum. Bu, onun yürüyüşüydü. Ve sağ kol hep aynı, ne bir eksik, ne bir fazla, hep aynı rahatlık ve güzellikte omuzdan sağa sarkıyordu -istesem bu sağ kol üzerine balladlar yazabilirim-. Yürüyüş ve sağ kol güzeldi. Önüne eğdiği baş samimi ve mânâlıydı. Onda ve yürüyüşünde etraf yoktu. Çünkü etraf, Kör Muzafferlerin felâket tikânları, faytoncuların...

Hükümet Meydanı'nın o canım, o aydınlık boşluğuna girdiği vakit başını kaldırır mıydı bu adam, bilmiyorum. Belki kaldırır, etrafına bakardı. Çünkü o andan itibaren Kör Muzafferler bitiyor, bir park yeşilliği, bir lise bahçesinin panoraması ve meydana erkekçe inen bir Çavuşbaşı yolunun dayı güzelliği başlıyordu.

Pastahaneye gidiyordu. O zamanlar pastahane yakışıklı Mahmud'undu. Mahmud'un kız gibi güzel, erken cigaralara başlamış, fakat aptal bir kardeşi vardı. Bir Frankeştayn babası vardı galiba. Kasada bir Çin sokağı esrarıyla oturur, kuruş sektirmezdi. Çayı seviyordu bu adam. Çay onun millî içkisiydi belki de. Babası çay içiyordu, annesi çay içiyordu ve kendisi çay içiyordu. Çayı zevkle, tadını çıkararak, şekeri tam kıvamında kıtlayarak içiyordu. Çay, onlarda bir doğu, pek doğu kasabasının kaçınılmaz dost, efendi ve yaşatıcı bir armağanıydı. Belki de evlerinde şimdi, artık kullanmadıkları nefis bir semaverleri vardı. Belki de babası daha gençken, daha Rus Harbi'ne işti- rak etmemişken, arkadaşları, yâranlarıyla bir Kağızman çayırında, bir ulu ağaç altında bu semaverden on bardak çay içmiştir.

Biz o zamanlar daha öğrenci olduğumuz için, daha küçük, boku cebimizde nadirattan bir pastahaneye verilecek çay parası bulunduğu için, sadece pastahanenin önünden geçiyorduk. Kışın pastahanenin kocaman camı buzlu oluyordu. Öğle paydosunda evimize giderken, içerdekileri bir esrar tekkesinin buğusu ve rahatlığı içinde seçebiliyorduk. İçerdekiler çayların ve cigara paketlerinin yanında bir bakıma mesuttular. Çünkü çaya, Yenice sigarasına verecekleri paraları, boş zamanları vardı. Onlar için örneğin matematikler, bir karenin orospu kenarları, hatayı zinhar affetmeyen geometriler yoktu. Olsa olsa pederlerinden biraz daha fazla para kopartmak için kayguları, küçük kavga ve kızgınlıkları vardı. Ondan ötesi rahattı. Sinemaların balkonlarına, filmlerin ilk gecelerine gidebiliyorlardı. Cigarasına, akşam yemeğine tavra oynayabiliyorlardı. Askeri mekteplerde okuyamamış Selahattinler, bir acaip Kadirler, Saffetler, gözlüklü ve babaları züccaciye, tuhafıye gibi komik ve fakat iş yapan, para getiren dükkânlara sahip birileri vardı.

Bir gün bir arkadaşla bu pastahaneye düşmüştüm. Köşede bir tenha yer seçtik. Çaylarımızı ismarladık, köylü cigaralarımızı, bir köyü ateşe veren hain bir kimsenin sinsiliği ve gizliliğiyle yakıverdik. Biraz sonra o züccaciyeler, o askerî mektepten rate olmuşlar, o Kadirler ve o geldi. Ortadaki masaya çepeçevre oturdular. Cigaralar, ağızlıklar ortaya çıktı. Çaylar kahveler söylendi. Rahat ve insan sıkın bir jestle sandalyalara yaslandılar. Arkadaşım bir şeyler anlatıyordu. Ben dinlemiyordum. Gözlerimi her sabah Kör Muzaffer'in çeneyi dönené dikmişim. İlk gördüğüm şey, "o"nun öbürlerine yakışmamasıydı. Öbürleri rahat, sallapati, gürlütlüydü. Bu beriki sıkıntılıydı. Kapanıktı. Kravatı çekidüzen bağlanmıştı. O zamana göre hayli avantgard olan soketleri vardı. Ve kendini beğenmişti. Gururluydu, yeni öğrendiğim "snob" kelimesini hemen yapıştırdım. Snobtu. Gerçi bu snobluğu sindirmişti kendine, hatta bir şahsiyet motivî haline getirmişti ama dikkatli bir göz görebilirdi. Çayı tutan elinde, yaka mendilinde, sigara

paketinin arkasına karaladığı resimlerde "benim" diye bağırın bir şey vardı. Az konuşuyordu. Dinlemiyordu da. Bir aralık bizim oturduğumuz masaya doğru baktı. Gözlerini gördüm. İşte bu olmadı. Gözleri gururunu tamamlamıyordu. Gözleri yakındı, doğrudu, kendiydi. Gözleri güzeldi ve dosttu. Gözleri gururuyla kavga ediyordu. Bu aşıkardı.

Artık dikkatimi çekiyordu. Cebinde gazeteler, dergiler vardı. Okuyordu. Bir entellektüel şahsiyeti çiziyordu. Kitapçının önünde oyalanıyor, kaldırımlardaki kitap sergilerine göz atıyordu. Acep benim sevdiğim yazarları seviyor muydu? Bunu çok düşündüm. Kitaplara bakarken gördüğümde, yanına yaklaşıp bunu sormak istemişim. "Affedersiniz! Size bir şey sormak istiyorum. Sait Faik'i nasıl bulursunuz?" Fakat sırtı bana dönüktü. Ve bu sırt kendini beğenmişti. Gözlerini görsem sorardım bunu. Ölür, yine sorardım. Acaba nasıl cevaplardı? Belki de tek kelime söylemezdi. Ne bozulurdum ya ben. İyi ki sormamışım.

Ona yaklaştığımı hissetmiştim. Beni çeken bir tarafı vardı. Kendini beğenmişti ama bu beğenişte bile bir başkalık, bir ayrılık, bir kendine haslık vardı.

Her sabah saat onlara doğru başı önünde, sağ kolu harikulâde bir güzellikle... Şehirde Kör Muzafferlerin felâket dükkânları, faytoncu bıyıkları, rahat hükümet meydanları, kışın içerisi bir esrar tekkesi buğusu ve rahatlığında pastahaneler vardı. Ve pastahanenin altında bir kitapçı dükkânı vardı. Bir birisi, bu kitapçı dükkânının önünde samimi olarak oyalanabiliyordu. Vitrinde Sait'in "Semaver"i vardı. Sait Faik'i seviyor muydu? Bunu mutlaka bilmem lâzımdı. Bu önemliydi.

II

Nerede, ne zaman konuştular? Hangisi hangisine cigara ikram etti ilkin, bu belli değil şimdilik? Ama bir gazete idarehanesinin yarı ciddi, kahve ocağımsı atmosferi içinde olabilir bu. Tanışma devresinden önce, aklımda kalan bir müsamerelere gecesî hatırlıyorum. DP'nin bir

Uzun İskender yiğitliği (!) ile CHP karşısına çıktığı, sath-ı vatani yirmi şu kadar senelik bir keyfi idareden kurtarmak için bir manevi cenge giriştiği yıllardı. Biz o vakitler, daha çok sanat aşkıyla (!), particiliklerden uzak, Halkevi'nde makyaj yapıp, rol ezberleyip, Çil Hilmi'nin rejiliği altında ilk gençlik yıllarımızın cidden temiz heyecanı, söze, harekete inşaya çalışıyor, dramlar oynuyorduk. Karşı taraf durur mu hiç? Duyduk ki onlar da faaliyetler. Ve duyduk ki gazeteci Abdülkadirlerin, matbaacı Necatilerin, Tarzan Muzafferlerin ve yine bir sürü cer atöyelinin tamamladığı bir çerçevede bir oyun hazırlanıyor. Ve yine duyduk ki bu esnaf ekibini çalıştıran Muammer Bey rejilikten ayrılmış ve yerini başka birisi almış. Davetiyeler geldi bize. Gerçi taraflar birbirine dış biliyorlardı ama centilmenlik henüz ölmemişti. Biz, Hilmi Bey'in riyasetinde akşam Tan Sineması'na düştük. Hafiften kendimizi kasacağız, bu başıbozuk alayının acayıplığına, bir ulu sanatın eteğine sırf hasetten yapışarak mukabele-i bil-misl duygusu içinde acemiliklerine güleceğiz. Rifat Bey çıktı, misafirlere hoş geldin dedi, bir iki hafif siyasi lâf etti ve sonunda, oyunlar hakkında daha selahiyetli bir arkadaşının kelâm edeceğini bildirdi. Daha selahiyetli arkadaş geldi. Sırtında gri bir elbise vardı. Hafif askerî bir selamla milleti selamladı. Sağ eli -ya da sol eli, şimdi iyice hatırlayamıyorum- cebindeydi. Baykuş, Halit Fahri, başrolü oynayan Necati hakkında konuştu. Kendisinden emindi. Ben o gururu yine gördüm. Bu sefer bu gurur bir sağ, ya da bir sol elle birlikte bir gri cebe girmişti. Yani gizliydi. Yani artistik bir pozdaydı. Yani kaybolmamıştı. Yani vardı. Daha çok vardı bu sefer. Bu gurur bir düzen meydana getirmişti. Salondaki şu kadar kimseyi bir-iki saat tutacak, heyecanlandıracak bir aktiviteye bürünmüştü. Tehlikeli değildi artık. Hele soğuk değildi hiç. Yumuşak ve düzenliydi. Bir haşarı çocuğun ilacını içtikten sonraki ciddiyet ve ağırbaşlılığına bürünmüştü. Sevimliyd.

Sonralar oldu. Sonralar, iki matbaaya temsil ettikleri siyasi görüşlerin dışında yakınlaşmalar, tetik dostluklar getirme-

ye başladı. Sonralar karşılıklı ziyaretler getirdi. Biz ol vakitler, bu beri tarafta, çiçeği burnunda bir gece sekreteri, biraz orijinal haberler arayan bir şehir muhabiriydik. Her pazar parklardan, mezarlıklardan aşka sevdaya benzer yaşamalardan söz açan yazılar yazıyorduk Bizimki başka yaşamalardaydı. Ahbab sınıfı, dost muhiti bu sefer değişmişti. Amcam rahmetli Hayri Bey'den tut da öğretmen Uzun Nuri'ye kadar genişliyordu. Kebap yeniyor, rakı içiliyor, geç saatlerde Dumanlı'nın odasına gelinip telefonlar ediliyordu. Biz yukarılarda, mürettephanelerde bir felâket masasının üstüne abanmış hikâyeler kuruyorduk. Aşağısı Arut kebabına doymuş, geçirdikçe ağızları rakı kokan, rahat parmakları Yenice paketinin kırmızısıyla oynayan başkalarıyla doluydu. Fırsat düştükçe aşağı iniyorduk. Bir başlık alıyor, ya da "şu haberi tekten versek nasıl olur" gibi lâflar ediyorduk. Bu arada bizimkini görüyorduk. Kendini onlara uyduramıyordu. Hâli bir tedirgindi. Gerçi Saffetler, Kadir Sporlar, Kulelili Selahattinler değişmiş, yerlerini başkaları almıştı ama, o sıkıntı, Mahmud'un pasta salonundaki o boğuntu berdevamı. Gözleri güzeldi. Gözleri genç bir ceylan yavrusunun gözleri kadar güzeldi. Bu gözler anasona, kebaba, geç saatte evlere gitmelere rağmen alenen bağırıyordu, o muhitin, o çevrenin adamı olmadığına. Bunu hayretle görüyordum. Yalnız gözleri yalan diyordu. Bu oyun yapmacık diyordu.

Sonra Ülke'ye girdi. Sonra bir eski Mevlevi dervishi kadar temiz Rıza Bey... Sonra iki gözü iki ticaret bonosu Kemal Bey... Sonra çebe ve fakat kendi yazı aynasında sarhoş olmuş Vehbi Cem... Köylü Elbeyoğulları... Seçimi kaybetmiş bir-iki CHP mebus namzedi. Ve arada bir ben. Ben düşünüyordum fırsat buldukça. Kemal Bey'in gözleri üstüme dikiliyor, ayakbılarımdan rengi atmış kravatıma, ses tonuma, siyasi tutumuma kadar beni bir yeşil ve sıkıntılı maceraya atıyordu. Ama umumiyetle yalnızdık. Kitaplardan (betiklerden), yazarlardan, tiyatrodan falan konuşuyorduk. O gazetede daha çok siyasi yazılar yazıyor, bazen edebiyat sahifeleri hazırlıyor, hocanın eski şiirlerine

pek de samimi olmayan övgüler karalıyordu. Ve bazen bize, Hakikat'e, bazen benim yazılara kapalı da olsa taş atıyor, "park şairleri" gibi lâflar ediyordu.

Daha o sıralar, millet ona tutuluyordu. Daha çok babasına tutuluyordu. O kadar zengin adam, oğlunu gazetelerde çalıştırıyor diyorlardı. Biz bu lâfları söyleyenleri küçümsüyor, yolu yordamı gereğince giyabi savunmalar yapıyorduk. Gazeteciliğin, yazıcılığın şerefinden, şanıdan söz açıyorduk. Ve sonra çevre, bir kimsenin bir partiden bir başka partiye geçeceğini pek anlamıyor, bunu koz olarak kullanıyordu.

Sonra bizim siyasi bir gayretten çok, bir mürekkep kokusuyla, bu kokunun baş edilmez sancısıyla çıkardığımız bir varakpârede yeni ve samimi yaklaşımlar oldu. Bizim varakpâreye yazılar yazdı. Sonra ben belediye azası bilmem kim yüzünden mahkemeye düştüm (ne komik!), beraat ettim. Kırılmıştım. Aldatılmıştım...

Akşama doğru eve dönerken bazen onunla karşılaşıyordum. O, o vakitler eve pek ekme tuz götürmüyordu. Zamanı vardı. Konuşuyorduk.

Sonra birbirimize kitaplar imzaladık. Sinemalar ısmarladık. Sinema dönüşleri güzeldi. Gece güzeldi. Sivas gökleri güzeldi. Cebimizde cigaramız vardı. Sokakları arşınıyorduk. O sıralar Sivas'ta bulunan bir şair vardı. Baktım seviyor Dağlarca'yı. Önemlisi, anlıyor. Bu beni ne kadar sevindirmişti. Kendi duygu ve zevk anlayışına ortak bir kimseyi bulmak beni ne kadar sevindirmişti! Serin ve yiğit Sivas gecelerinin içinde bu zevk ortaklığı daha güzel oluyordu

Sonra ben Ankara'ya, tahsillere gittim....

Özgentürk, Işıl 2013 Başlıksız, *Cumhuriyet Gazetesi*, 01.12.2013.

İŞİL ÖZGENTÜRK

01 Aralık 2013 Pazar, Cumhuriyet Gazetesi

Dostlarım geçen pazar yazdığım “*Cinselliğe Dair Ev Ödevi*” yazımı pek bir beğendiler ve çoğu ev ödevini yaptı. Bugün de hep birlikte geleneksel kültürün ve dinin kadın cinsine nasıl baktığını bir inceleyelim. Şimdi herkesi kendine karşı dürüst olmaya davet ediyorum. Özellikle de kadınları! Geçenlerde bir film izledim, bir İspanyol kadını, gönüllü öğretmen olarak Nepal’e gidiyor ve orada Nepalli bir kadın öğretmenle arkadaş oluyor. Nepalli kadın; evli ve en büyük arzusu bir erkek çocuk doğurmak. Kadın gebe kalıyor ve anlaşılıyor ki, bir kız çocuğu doğuracak. Çocuk dört aylık olmasına rağmen, kadın bir kız çocuk doğurmak istemiyor ve düşük yapmaya çalışırken ölüyor. İspanyol kadın için, bu anlaşılmaz, dehşet verici bir şey, Nepalli kadın, anlatmaya çalışıyor. Bütün ailesinin en başta da kocasının kendisini aşağılayacağını, “*kancık anası*” diye küçümseyeceğini söylüyor. Üstelik kız çocuğu aileye bir yük. Çünkü onun için çeyiz parası biriktirmeleri gerekiyor. Evlenebilsin diye...

Tüm canlıların, yaşama hakkını savunan Budistler kız çocuğu konusunda oldukça acımasızlar. Çünkü o bir yük! Aynı şey, çoktanrı Hindu dininde de söz konusu, öyle ki, binlerce kız çocuğu ana rahminde öldürülüyor. Pek çok yerde kadın örgütleri, kocası ölen kadının da aynı anda yakılmasına karşı önemli bir mücadele sürdürüyorlar.

Şimdi bu İspanyol öğretmen kadın çok şaşırıyor ama şöyle bir kendi ülkesinin tarihine baktığında, kadınların “*cadı*” denilerek engizisyon mahkemelerinin yani kilisenin kararıyla nasıl yakıldığı ortaçağı anımsıyor.

Evet, şöyle bir baktığımızda dinlerin ve geleneksel kültürün kadınları sevmediğini görürüz. Özellikle de dini inançların beslediği geleneksel kültürler, erkek kavramını yüceltip, kadınları aşağılayarak bu mevcut düzenin sürmesine yardımcı olurlar.

Bizim ülkemizde de durum farklı değildir. Geçenlerde kucağıma çok değerli bir kitap düştü. “*Yazko - Somut 4. SAYFA - İlk Feminist Yazılar*” Geçmişe dönüp anımsadım, 30 yıl önce Yazarlar Kooperatifi (Yazko) Somut adlı yayını satın alıp haftalık bir gazete yayımlamaya başlamıştı. Gazetenin dördüncü sayfası da kadınlara ayrılmıştı. 4 Şubat 1983 - 27 Mayıs 1983 arasında yayımlanan 4. Sayfa kadın hareketinin yepyeni bir ivme kazanmasında önemli bir rol oynamıştı. Sayfaları çevirmeye başladım ve Şule Torun’un “*Geleneksel Kültürümüzde Çocuk*” başlıklı yazısı tam da benim söylemek istediklerimi anlatıyordu. Bu yazıda değerli araştırmacı Prof. Dr. S. Veyis Örnek’in “*Geleneksel Kültürümüzde Çocuk*” kitabından yapılan alıntılar çok ilginç. Örneğin, şu tekerlemeye bakın: “*Oğlancıkır oğlancık/ Ne küpe ister ne boncuk/ Kız dediğin ise bir kancık/ Hem küpe ister, hem boncuk*”.

Kancık bildiğiniz gibi “*dişi köpek*” demek ve sürekli kız çocuğu doğuranlara da geleneksel kültürümüz de “*kancık anası*” denir. Yıllar önce Sevgül’ün öyküsünü yazmıştım, çevresinin ona “*kancık anası*” demesinden öyle hırpalanmıştı ki, belki bu sefer oğlan olur diyerek, tam 21. kez doğum yaparken ölmüştü.

S. Veyis Örnek şöyle diyor: “*... geleneksel kültürü besleyen din, bazı inançlar oluşturmuştur. Örneğin, oğlan doğurmak için başvurulan önlemlerden biri cinsel birleşmeden sonra sağ yana yatmak ya da sağ yandan kalkmak, çok yaygın bir inanma olarak görünmektedir. İslam kültüründe ‘sağ’ın olumlu olarak değerlendirilmesi, tıpkı ‘sağ ayağı atarak bir işe başlama’, ‘sağ elle dokunma’, ‘meleklerin sağ omuzda oluşu’ erkeğe verilen değeri göstermektedir. Kızlar için herhangi bir inanma yoktur.*”

Erkekleri meleklerle aynı safta kabul eden İslam dini, elbette tam karşıya yani sol omuza şeytanı koyacaktır.

Yazımın başında herkesi dürüst olmaya davet etmiştim. Şimdi bir düşünün acaba kaç kadın şu sözleri söyledi: “*N’olur bir erkek çocuğum olsun!*” Erkekler her zaman hayata bir sıfır önde başlarlar.

Ve bu hep böyle gider, şu adaletsizliğe bakın, tıp erkekler için Viagra’yı keşfetti ve doğanın dengesini bir kez daha erkekler lehine bozdu. Yalan mı söylüyorum?

*Prof. Dr. S. Veyis Örnek, *Geleneksel Kültürümüzde Çocuk, İş Bankası Yayınları*.

Saraç, Tahsin 2013 "Yaz Kırağısı", "Tahsin Saraç: Değerini Bilemediğimiz Bir Ozan" içinde, Emrullah Güney. <http://www.haber50.com/tahsin-sarac-degerini-bilemedigimiz-bir-ozan-5595yy.htm>, 15.04.2014.

Yaz Kırığı

sen, dirimle bir günler, Sivas örsünde
kılınç döven bir demirci bileği
oysa artık yaşantıya adımı
gözünü alaca basmış bir yaşlı Türkmen beyi.

sen, yanık bir ezgi akşam burçlarında
gölgesi vurgun yemiş öylece yatar
öte yan, bir kuş uçuşu, en uzat, en yakın
tel örgüler ardından bakılan bahar.

ve sen can, yaradaşım, onmaz acılı
ölüm tüm yaratıklar boynunda bukağı
delen bir sızı ne ki şu göğüs kafesinde
temmuz günü yüreğin kırığı bağlaması.

Bozaliolu, Yakup Kadri 2013 "Vefatının 32. Yildönümünde; Halkbilimci- Araştırmacı- Yazar- Oyun Yazarı- Çevirmen Türk Halkbilimi Konusundaki Araştırmalarıyla Tanınmış Bilim Adamı Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'i Hatırlamak", *Zara Kültür Dergisi*, Ocak, Sayı 4, 51.

Vefatının 32. Yıldönümünde;
Halkbilimci - Araştırmacı - Yazar - Oyun Yazarı - Çevirmen
Türk Halkbilimi Konusundaki Araştırmalarıyla Tanınmış Bilim Adamı

Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'i Hatırlamak

11 Eylül 1927 - 15 Kasım 1980

'Pek erken sonsuzluğa yürüdü, göçüp gitti. Türk kültürü için, evrensel dünya ekini için büyük bir yitimdir' Adnan Binyazar

Yakup Kadri Bozalıoğlu

Tiyatro dünyasında 'Hocaların hocası' lakabıyla tanınan Eğitimci-Yazar Sevda Şener; **'Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosunun Bir Aydın Yazarıdır Sedat Veyis Örnek'** der...

Vefatının 32. yılında rahmetle andığımız Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek; Tiyatro Oyunları, Çevirileri ve Türk Halkbilimi konusundaki araştırmalarıyla hep hatırlanacaktır.

Türkiye'nin ve birçok Avrupa ülkelerinin bilim ve sanat çevrelerince yakinen tanınan Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, Türk Folklor ve Etnolojisine önemli eserler kazandırarak Halkbilimi'nin geleneksel kültürünü, yaşama biçimlerini bilimsel yöntemlerle derleyerek belgelemiştir.

Halkbilimi'nin bir bilim dalı olarak yaygınlık kazanmasına emek verip, özen gösteren Örnek Hoca; Anadolu törelerine, folkloruna bilinçle sahip çıkacak yeni kuşaklara soyadıyla 'Örnek' olmuştur.

Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek; 11.09.1927 Zaza doğumlu. İlkokulu Zaza'da, orta öğrenimini Sivas'ta okumuştur. Yüksek öğrenimini 1953'de yaptığı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunudur.

Askerlik görevini Kore'de yapıp 1960 yılında Almanya Tübingen'de Eberhard-Karl Üniversitesi'nde dinler tarihi ve etnoloji alanında doktorasını tamamladı.

1961 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'nde Etnoloji Kürsüsü Asistanı, 1966'da Doçent, 1971 yılında da Profesör oldu. Aynı yıllar Elazığ Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve İzmir Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Türk Halkbilimi derslerini okuttu.

Sivas'ta 1949 yılında Hakikat gazetesinde yayınlanan ilk öyküsünden sonra Yeni Hikâyeler, Varlık, Değişim, Sır ve Türk Dili dergilerinde öyküleri, eleştirileri, kısa oyunları ve çevirileri yayımlandı.

15 Kasım 1980'de hayata gözlerini yumdu. Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Kitapları:

Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki Etnoloji Sözlüğü

100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane

Anadolu Folklorunda Ölüm

Budunbilim Terimleri Sözlüğü

Türk Halkbilimi

Geleneksel Kültürümüzde Çocuk

Yıl 1976, dile kolay 35 yıl öncesinden bahsediyorum. Lise öğrencisiydik. Eğitim aldığımız, bilgilerinden her daim faydalandığımız birbirinden değerli hocalarımız Zaza Lisesi'nde bizleri okutmuştu. O yıllardan bugüne gelindiğinde o yılların eğitimcileri ve öğrencileri çeşitli unvanlar alıp mevkiilerini saygıdeğer yerlere getirmişlerdir. İşte Zaza Lisesi'nden öğrencisi olduğum, Dicle Üniversitesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı ve aynı zamanda Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi profesörü Dr. Emrullah Güney hocam, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek için şöyle diyor. "1978 Haziran'ında, Fırat Üniversitesi'nde asistanlığa başladığımda Sosyal Antropoloji Bölümü Asistanı arkadaşım Muhtar Kutlu'nun doktora hocası idi Sedat Veyis Örnek... Munzur Dağları'nda yaylayan Göçer Konar Şavak Aşireti'ni inceliyorlardı. Tek bir gün geçmezdi O'nun adının anılmadığı. Kitapları, bilgeliği, özenli çalışması, hali, tavrı, davranışlarındaki olgunluk, ağırbaşlılık, zarafet, öğrencilerine ve mesai arkadaşlarına verdiği değer, tutarsızlığa karşı tepkisi, öfkesi... TDK Türk Dili Dergisi'nde Adnan Binyazar öğretmenim de O'nu anlatan duygulu bir yazı yayımlamıştı. 'Pek erken sonsuzluğa yürüdü, göçüp gitti. Türk kültürü için, evrensel dünya ekini için büyük bir yitimdir'..."

ZAZA

“Sedat Veyis Örnek, Fakültesinde Anılacak”, 2014 *Başkent Gazetesi*, 12 Kasım, 12.

Sedat Veyis Örnek, fakültesinde anılacak

Araştırmacı, yazar Sedat Veyis Örnek, akademik çalışmalarını yürüttüğü Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde (DTCF) yarın düzenlenecek bir etkinlikte anılacak.

Etkinlik, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden Doç. Dr. Serpil Aygün Cengiz, Doç. Dr. Meryem Bulut ile Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Doç. Dr. Günseli Bayraktutan'ın birlikte yürüttükleri TÜBİTAK SOBAG destekli 114K576 numaralı Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması başlıklı proje kapsamında gerçekleştirilecek. Saat 13.30'da başlayıp saat 17.00'a kadar sürecek olan etkinlik, Muzaffer Göker Salonu'nda yapılacak.

A.Ü. DTCF Halkbilim Bölümü'nce düzenlenen etkinliğin açılış konuşmalarını DTCF Halkbilim Bölüm Başkanı Prof. Dr. M. Muhtar Kutlu, A.Ü. DTCF Dekanı Prof. Dr. Abdülkadir Gürer, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürü Okan İbiş ile Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş yapacak.

Etkinlik programında ise, "Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve

Belgelik Çalışması" başlıklı proje ekibinin sunumları var. "Hikâyemiz: Sedat Veyis Örnek Çalışmaları" ile "Görsel Bir Biyografi Denemesi: Sedat Veyis Örnek".

Ankara Üniversitesi SBE Siyaset Bilimi Doktora öğrencisi Sanem Yardımcı'nın konuşma konusu, "Sedat Veyis Örnek'in Tübingen Üniversitesi'nde Yaptığı (Türkiye'de Bilinmeyen) Doktora Tezi". Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Şerafettin Turan da "Tanıdığım Sedat Veyis Örnek" başlıklı bir konuşma yapacak. Akdeniz Üniversitesi'nden Prof. Dr. Fuat Bozkurt, "Bilim İnsanı ve İnsan Olarak Sedat Veyis Örnek"i anlatacak. Cumhuriyet Üniversitesi'nden Haluk Çağdaş'ın konuşma konusu, "Yitirdiğimiz Bir Değer: Sedat Veyis Örnek".

Son olarak, Tiyatro 1112 Garaj'dan Aylin Saraç'ın seslendirmesiyle Sedat Veyis Örnek'in "Mezarlıktan Bir Kaçış" adlı hikâyesi dinlenecek.

Etkinliğe, DTCF dışından katılmak isteyenlerin sedatveyisornek.calismalari@gmail.com adresine yazarak ya da (312) 310 3280 / dahili 1050 telefondan arayarak adlarını kayıt ettirmeleri gerekiyor. (Başkent)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ
HALKBİLİM BÖLÜMÜ

Sedat Veyis Örnek Anma Etkinliği

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. M. Muhtar Kutlu (Ankara Üniversitesi DTCF Halkbilim Bölümü Başkanı)

Prof. Dr. Abdülkadir Gürer (Ankara Üniversitesi DTCF Dekanı)

Okan İbiş (Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürü)

Prof. Dr. Erkan İbiş (Ankara Üniversitesi Rektörü)

Hikâyemiz: Sedat Veyis Örnek Çalışmaları

TÜBİTAK SOBAG Destekli 114K576 Numaralı

Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması Proje Ekibi

Görsel Bir Biyografi Denemesi: Sedat Veyis Örnek

TÜBİTAK SOBAG Destekli 114K576 Numaralı

Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması Proje Ekibi

Sedat Veyis Örnek'in Tübingen Üniversitesi'nde

Yaptığı (Türkiye'de Bilinmeyen) Doktora Tezi

Sanem Yardımcı (Ankara Üniversitesi SBE Siyaset Bilimi Doktora Öğrencisi)

Tanıdığım Sedat Veyis Örnek

Prof. Dr. Şerafettin Turan (Ankara Üniversitesi)

Bilim İnsanı ve İnsan Olarak Sedat Veyis Örnek

Prof. Dr. Fuat Bozkurt (Akdeniz Üniversitesi)

Yitirdiğimiz Bir Değer: Sedat Veyis Örnek

Haluk Çağdaş (Cumhuriyet Üniversitesi)

Sedat Veyis Örnek'ten Sesli Bir Hikâye:

"Mezarlıktan Bir Kaçış"

Aylin Saraç (Tiyatro 1112 Grubu)

Fiřek, Kurthan 2014 “Denize dűřen yılana sarılır, ama, denizler dalgalanmadan durulmaz!”
<http://kurthan.fisek.net/denize-dusen-yilana-sarilir-ama-denizler-dalgalanmadan-durulmaz/>, 23.10.2014.

Denize düşen yılana sarılır, ama, denizler dalgalanmadan durulmaz!

Tarih: 18. 02. 1999 | Kategori: 1999, Hürriyet, Kurthan Hoca Yazıyor

sarılır, ama, denizler
dalgalanmadan durulmaz!

UMHURİYET Halk Partisi üst
yönetiminin dili tutuldu. On sıralarda eski milletvekillerinden pek
kimse kalmadı.

İki görüş var bu konuda...

Birincisi, "Sol taban sağ tavanı kustu!"

İkincisi, "Demokratik namus kavgası
veren kim varsa, kim yoksa, hepsini
deflediler CHP'den..."

Bu işten pek bir şey anlamadım...

Aynı partinin safdaşları, kapdaşları. ön
seçim sonuçlarını değişik yorumluyor.

i' *k i'

Deniz'in CHP'si daha başka ne yapıyor?

CHP alt-üst örgütünde iki aykırı görüş
var bu konuda... v

Birincisi, "CHP'nin malı deniz, yemeyen keriz..."

İkincisi, "Denizler dalgalanmadan
durulmaz!"

Yorgunum, hastayım... Aklımı taktım denizlere...

4__L L.

!! I I I

1 "Beyni en ağır" (9 kilo 200 gram) olduğu için, teorik olarak, "en akıllı"

sayılan deniz hayvanı kimdir?

- a. Balina b. Köpekbalığı
c. Kaşalot d. Loch Ness canavarı

2 Denizlerde yaşayan en uzun ömürlü balinanın türü orcinis orca'dır. Ölmek bilmez... En sonucusunu 90 yaşında denize gömdük. Adı neydi?

- a. Baykal Gölü Canavarı
b. Mr. Dennis c. Old Tom
d. Baba e. Mamma

3 Sedat Veyis Ornek. "Türk Halkbilimi" kitabında, suyla. denizle ilgili batıl inançlarımıza uzun yer ayırmıştı. Rüyasında su-deniz gören hangi yöre halkımız öleceğine inanır?

- a. Samsun b. Sivas
c. Antalya d. Ankara

4 Yine Sedat Veyis Ornek'ten devam edelim. Hamile kadın denize bakarsa, çocuğu ne olur?

- a. Kemiksiz b. Salyalı
c. Sümüklü d. Hepsi

5 Soyu hemen hemen tükenmiştir, cildi parlak, boyu uzundur, gövdesinde tek bir kıl bile yoktur. Denizin nesidir?

- a. Denizineği b. Denizanası
c. Denizminaresi d. Denizayısı

6 Vücûdu "kâse" biçimindedir. Ayak bileklerine benzeyen yerleri kalındır, loptur. Çok hücrelidir, serbest yüzer. Denizin nesidir?

- a. Taosu b. Kaosu
c. Babası d. Anası

7 Denizde yaşayan canlılar arasında deniz çulluğu, deniz gergedanı, denizati, deniz hıyarı, deniz kedisi, deniz şeytani, deniz maymunu var. Onları biliyoruz... En inatçısı deniz tekesidir. Onu nasıl bilirsiniz?

- a. Deniz keçisi b. Deniz ayısı
c. Denizaltı d. Karides

8 En büyük deniz hangisidir?

- a. Baykal gölü b. Atlantik
c. Pasifik d. Antalya körfezi

En derin deniz "Challenger Çukuru"dur. Derinliği 11.033 metredir, dibine varmak-vurmak için 63 dakika gerekir. Kelime anlamı nedir?

- a. Meydan okuma b. Posta atma

c. Kafa tutma d. Hepsi

ljj ,. uy' A, Vw5wT

_ 9 '9 .(9 (7 'q (8 ?Ü (3 'e (L :HVHVÂHÖ

Çubukçu, Agah 2014 “Sedat Veyis Örnek’in Ardından”, Yayımlanmamış şiir.

SEDAT VEYİS ÖRNEK'İN ARDINDAN

O meslektaşımı gerçek yığitti
Yurt, kutsal derdi Sedat Veyis Örnek
Gönüllü Kore'de cepheye gitti
Hizmetler verdi Sedat Veyis Örnek

Hem gece hem gündüz çalıştı durdu
Etnoloji için temeller kurdu
Göreve düşkündü severdi yurdu
Haini yerdi Sedat Veyis Örnek

Amacında ⁿgeri adım atmadı
Öğrenciyken bazen ⁿnahat yatmadı
Pek çok vefalıydı dostu satmadı
Yiğitin merdi Sedat Veyis Örnek

Zevkle dinlerdi Sivas çalgısını
Halkbilim çekti sıcak ilgisini
Şevkle oluşan derin bilgisini
Kitaba serdi Sedat Veyis Örnek

Türklük onuru taşırdı başında
Yılmaz koşardı bilimin peşinde
Yapıtlar yazarken erken yaşında
Rahmete erdi Sedat Veyis Örnek

İBRAHİM AGÂH ÇUBUKÇU

Koz, M. Sabri 2014 “Sivas Folkloruna Emek Verenlerden...”, *Hayat Ağacı Dergisi*, Sayı 25, 4-5.

5 Mayıs 1984-Erciyes Buluşması. Aşıklar ve bilimadamları bir arada.
Soldan sağa; Oturanlar: Aşık Musa Merdanoğlu, Sevil Selimî, Gürünlü Gülhanî, Kutlu Özen.
Ayaktakiler: Doğan Kaya, H. Fethi Gözler, Coşkun Ertepinar, Osman Feymanî, Hayrettin İvgin, Ali Şahin.

SİVAS FOLKLORUNA EMEK VERENLERDEN...

M. Sabri Koz

Ne arız amik bir tetkik ne de vasi bir deneme; olsa olsa bir hatırlama, hatırlatma ve anlama, anlatma yazısı bu. Başı sonu belirsiz gibi dursa bile bir şeyleri avaza çıkarma derdinde olan birinin yazılı çırpınışları...

Türkiye'de, yerli araştırmacılar eliyle Türk "folklor"¹ ve halk edebiyatının ele

alınışı ilk yüzyılı geride bıraktığı geçtiğimiz 2013'le birlikte. Bu yıldönümünü, çok da anlamlı bulduğum söyleyemez, ancak "folklor"un hayatın etrafı u eknâfını çevreleyen, günlük hayatın her bakımdan arz-ı endâm ettiği canlılığı kuşatan güzel yanı, ilk kez bu yıl bu ad altında ele alınmaya başlandığı için saygıyla baş kesmek gerekir.

Sivas halk kültürünün araştırılmasın-

da bize göre kurum ve kuruluşlarla, öğretmenlerin öncülüğü, değerli çalışmaları unutulamaz. Düünden bugüne Türk Ocaklarının, halkevlerinin, öğretmen okullarının, üniversitelerin ve kültür müdürlüklerinin memleketin her yanındaki rolü, etkinliği ülkemizde ne ise Sivas'ta da öyle...

Sivas halk kültüründe, bu kadim şehrin ve çevresinin insanlarıyla, onların

**Ayrıca kaynak belirtilmeyen fotoğraflar Sivas İKT M arşivinden alınmıştır.*

kültürel kökenleriyle doğrudan ilgili olduğu için bu yolda derinleştirilmesi ve araştırılması gereken pek çok husus vardır. Dilde, kültürde, geleneklerde bu coğrafyanın iz bırakmış eski ve yeni toplamlarının etkilerini, halk kültürünü derleme ve araştırmaları sırasında tespit ve tasnif etmek mümkündür.² Yapılamamış olanlar ise zaman içinde gerçekleştirilmelidir.

Katlı Ozen'in bir bildirisinde oldukça ayrıntılı olarak ve dönemlere ayırarak ele aldığı bu çalışmalar³, tekrardan mümkün mertebe kaçınılarak bu denemede bir daha, ancak kişilerden belli başlıları söz konusu edilerek gözden geçirilecektir. Burada gaye, ne bir tarihe ne de bir derinliğine çözümlenmedir. Sivas halk kültürüne hizmet edenlerden akla ilk gelenleri kişisel okumalar, anılar ve vurgulamalarla öne çıkarmak, anlamaya ve anlatmaya çalışmaktır.

EFLÂTUN CEM GÜNEY (1896-1981):

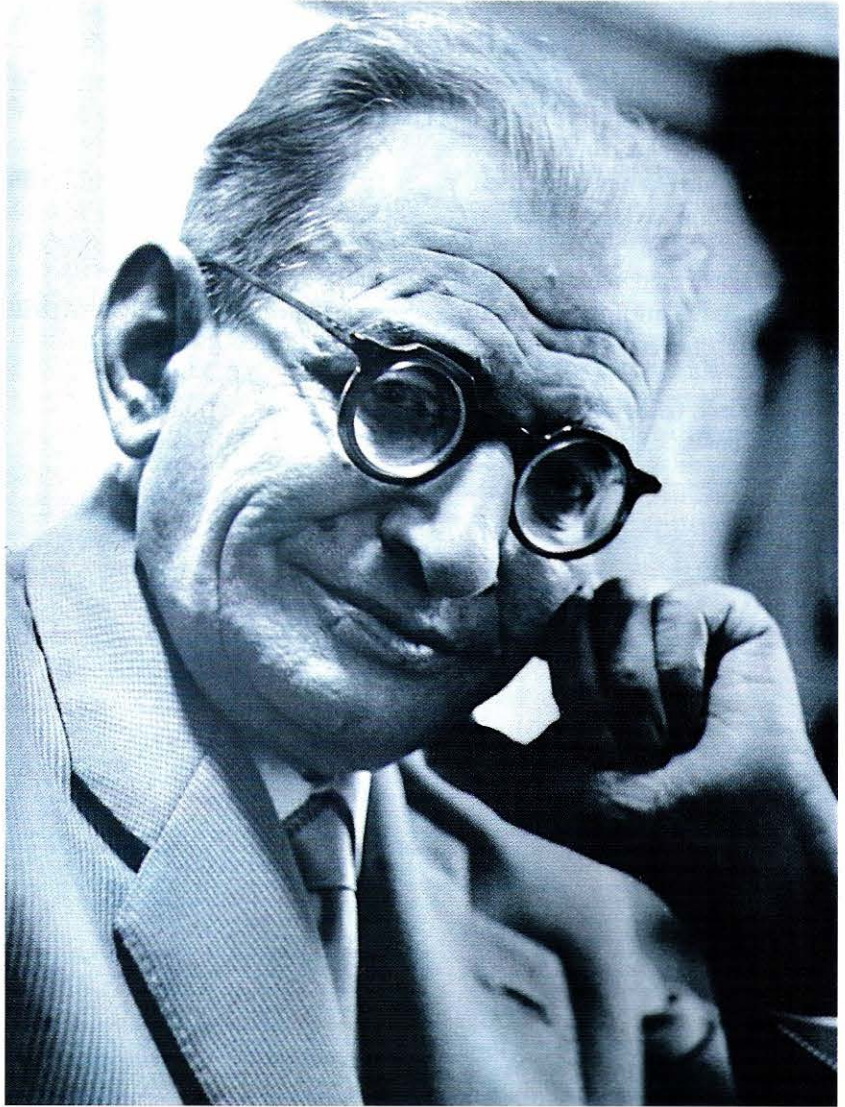
Yakın zamanların, geçtiğimiz yüzyılın ilk çeyreğine, hatta ilk yarısına rastlayan yılların Türkiye'sinde halk kültürü derlemelerinin ilk örgütlerinin ayak sesleri duyulmaya başlar. Türk Ocakları, Anadolu / Türk Halk Bilgisi Derneği, Halkevleri, Türk Dil Kurumu sonraki yarıda ise Milli Folklor Enstitüsü (Milli Folklor Araştırma Dairesi / Halk Kültürünü Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü), üniversiteler, özel ve resmî dergiler, dernekler, vakıflar bu dönemin taşıyıcıları olmuşlardır.

Hayatı ve eserleri son yıllarda incelemelere, monografilere konu olan Eflâton Cem'in⁴, yazı hayatı birkaç yıl daha eskilere uzansa bile folklor ve halk edebiyatı çalışmaları ile memleketi ve sonradan resmî görev yerlerinden biri olması, yayıncılık faaliyetleri bakımından Sivas'la yakından ilgisi vardır. Hem masallarının kaynaklarından bir kısmı, hem tanıttığı âşıklar hem de Birlik⁵ ve Duygu ve Düşünce⁶ gibi süreli

yayınlardaki hizmetleri bakımından Sivas, onun için memleketi olmanın ötesinde mezun olduğu okula, Sivas Sultanisi'ne edebiyat öğretmeni olarak atanması (1923), yayın hayatına hız verip halk kültürü çalışmalarına başlaması ve kendi yolundan gidecek öğrenciler yetiştirmesi bakımından ayrı bir önem taşır.

Eflâton Cem Güney'in hizmetleri bizde çoğunlukla olumlu iz bırakmışsa da masallarda geliştirdiği üslup ve âşıklarla ilgili eserlerindeki tutumu zaman zaman eleştirilmiştir. Oysa onun

gerçek değerini, masal metinlerini edebî ürün olarak görmeye ve birer eğitim kaynağı olduklarını unutmamakla daha iyi açıklayabiliriz. Âşıklarla ilgili çalışmalarını ise dikkatle süzmek ve mümkünse başka kaynaklarla karşılaştırdıktan sonra yararlanmak lazımdır. Biraz aykırı olmakla birlikte ünlü folklor araştırmacısı ve halk edebiyatı tarihçisi Cahit Öztelli (1910-1978) de Eflâton Cem deyince akla ilk gelen âşıklardan Deliktaşlı Ruhsatı⁷ ve Erzurumlu Emrah'la⁸ ilgili hiç de olumlu şeyler yazmamıştır. Onun Ruhsatı hakkındaki düşünceleri şöyle sıralanabilir:

Eflâton Cem Güney. Fotoğraf Ara Güler. YKY, 100 Yüz: Yazar Fotoğrafları, İstanbul, 2002.

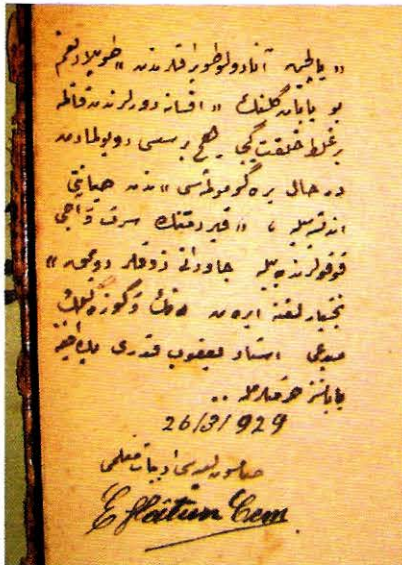
“... Eflâton Cem’in tanıtmak istediği gibi ‘mısraları ateşten damlalar’, ‘son büyük şair’ değildir. ‘Mısraları tatlı tatlı’ ürpertmiyor bizi. Aksine Yunus’tan Sümmani’ye kadar bütün saz şairlerini kabaca taklit eden orta, hattâ ortadan aşağı bir nazımcıdır.”⁹

Eflatun Cem’in Erzurumlu Emrah kitabının ilk baskısı Sivas’ta “Vilâyet Matbaası”nda yapılmıştır. Bugün için nadir bir kitaptır ama bu kitabın kütüphanemde bulunan ve Yakup Kadri [Karaosmanoğlu] adına imzalanmış nüshasında gördüğüm şu satırlar pek yakıcıdır:

“Yalçın Anadolu topraklarından’ topladığım bu yaban gülünün ‘efsâne devirlerinden kalma bir galat-ı hilkat gibi hiçbir sesi duyulmadan derhal yere gömülmesinden sıyâneti endişesiyle, ‘kır demetinin sert ve acı kokularından bile câvidânî zevkler duymak’ bahtiyârlığına eren renk ve güzellik mübdii üstad Yakub Kadri Beyefendi’ye pâyânsız hürmetlerimle...

26/3/929

Samsun Lisesi Edebiyat Muallimi
Eflâton Cem”¹⁰

Eflatun Cem Güney’in “Erzurumlu Emrah” kitabına Yakup Kadri Karaosmanoğlu için el yazısıyla yazdığı ithaf.

Eflatun Cem Güney, yeniden kaleme aldığı masallarıyla, halk hikâyeleriyle uluslar arası ödüller alması ve ülke çapında “Masal Babası” olarak masal okumayı, dinlemeyi teşvik edenlerden biri olması yanında; onun sayesinde tanınan ve haklarında yayınlar yapılan Ruhsatı, Kusurî, Kâmilî, Meslekî, Minhacı gibi âşıklarla her şeye rağmen Erzurumlu Emrah gibi Sivas, Tokat, Trabzon, Niğde, Çorum, Yozgat, Kastamonu ve Çankırı illerinde iz bırakmış, çıraklar yetiştirerek bir “âşık kolu” doğmasına yol açan ustanın tekrar bilinir kılması az şey değildir. Dertli Kaval, Sivas Rivayeti adıyla yayımladığı¹¹ küçük kitap bile onun saygıyla anılmasına yeterlidir. Kaldı ki o, Sivas’ta folklor ve halk edebiyatı araştırmalarının öncüsü sıfatıyla ve öğrencilerini bu yolda teşvik etmesiyle dahası masallarımızın folklorcu derlemesi dışında özgün bir dille yeniden yazılabileceğini gösterdiği için de her zaman baş tacı olarak kalacaktır.

ÜÇ ÖĞRETMEN, ÜÇ FOLKLOR GÖNÜLLÜSÜ KADRI ÖZYALÇIN, KEMAL GÜRPINAR VE VEHİBİ CEM AŞKUN (1909-1979):

Bu dönemi izleyen, 20’li yılların sonu ile 30’lu ve 40’lı yıllardan izler bırakan araştırmacılar, idareciliği, hukuk adamlığı, yazarlığı ve halk müziği konularına ilgisiyle ön plana Abdülkadir Sarısözen (1897-1973)¹², derleme defteri ve yazılarıyla Halil Sami Özen (1908-2004)¹³, bir öğretmen olarak görevleri yanında yaptığı ve defterlere kaydettiği derlemeler sonradan kitaplaşan İbrahim Olcaytu (1881-1946)¹⁴, Eflatun Cem Güney’in öğrencilerinden Kemal Gürpınar, Kadri Özyalçın ve Vehbi Cem Aşkun unutulmaması gereken adlardır.

Bu yüzden öğretmen kökenli olan son üç ad üzerine, kronoloji aksayacak olsa bile, özellikle biraz ayrıntılı yazmakta yarar görüyorum.

Kadri Özyalçın ve Kemal Gürpınar, biyografilerine üzülecek ve utanarak

ulaşamadığım folklorculardan. Sivas gazetelerinin taranması, Sivas’ın asıl sahibi olan araştırmacı ve yazarların bu eksikliği gidermelerini beklerim. Bir gün bu iki fedakâr öğretmen folklorcunun biyografileri, hiç olmazsa doğum ve ölüm tarihleri bulunabilirse çok memnun olurum. En azından yakınlarından bilgi alınabilir, devlet arşivlerinin yardımına başvurulabilir.¹⁵ Bu iki öğretmenin kitapları Sivas Halkevi tarafından yayımlanmış olup bazıları ortak imzalıdır. Bir ayırım yapmadan Sivas’la ilgili eserlerini tarih sırasıyla veriyorum:

- 1.Kadri Özyalçın, Deliktaşlı Ruhsatı, Sivas Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1936, 227, XXI s.
- 2.Kadri Özyalçın – Kemal Gürpınar, Deliktaşlı Ruhsatı, 2. Kitap, Sivas Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1938, 155 s.
- 3.Kadri Özyalçın – Kemal Gürpınar, Şarkışlalı Serdari, Sivas Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1938, 89 s.
- 4.Kemal Gürpınar, Deliktaşlı Münhacı, Sivas Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1939, 68 s.

Sivas folkloruna ve halk edebiyatına hizmet edenlerden Vehbi Cem Aşkun üzerinde önemle durmak iktiza eder. Aşkun, aslen Sivaslıdır. Eflâton Cem Güney’in öğrencisi ve öğretmen olarak Sivas’ta bulunmuş, gerek derleme araştırma, gerek dergi yöneticiliği ve gerekse yazı ve kitaplarıyla bu ilde silinmez izler bırakmıştır.

Aşkun’un Sivas Halkevi’nin yayın organı olan Ortayayla (1936-1938, 1.-16. sayı) ve 4 Eylül (1939-1942, 17.-51. sayı) dergilerinde yazar, halkevi yöneticisi ve araştırmacı sıfatıyla değişik türde yazıları vardır. Sivas Halkevi ve Kamil Kitabevi Yayınları arasında birçok kitabı yayımlanmıştır. Bu eserlerden birinin günümüzde ikinci baskısı bile yapılmıştır:

- 1.Sivas Folkloru, C. I, Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1940, 336 s.

2.Büyük Halk ve Saz Şairi Emrah. Seçme Şiirler ve Selvican Hikâyesi, Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1942, 115 s.

3.Sivas Folkloru, C. II, Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1943, 382 s.

4.Sivas Şairleri, Halkevi Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi Yay., Sivas, 1948, 408 s.

5.Büyük Halk ve Saz Şairi Ruhsati, Kâmil Kitabevi Yay., Sivas, 1944, 166 s.

6.Sivas Folkloru, I-II, Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Sivas 1000 Temel Eser Dizisi, Sivas, 2006, 430 s.

Vehbi Cem Aşkun, Sivas konulu çalışmalarıyla öne çıkan ancak görev yaptığı ya da ikamet ettiği yerlerle ilgili önemli yayınları da bulunan, tarihle, folklorla, halk edebiyatıyla, biyografiyle, şiir ve hikâyeyle de ilgilenmiş bir yazardır. Özellikle Merzifon (Amasya) ve Erzincan'la ilgili yayınları Sivas'a yakın olmaları bakımından göz ardı edilemez.¹⁶

Onun, vefat ettiği Eskişehir'de bulunan mezarının hece taşında hazin içeriği ile şu kıta yazılı:

Muzaffer Sarısözen (verde oturanlardan sağdan ikinci), Sivas Lisesi öğretmenlerinden bir grupla Paşa Fabrikası'nda. Yıl : 1937.

(Tespit edilebilen diğer öğretmenler ; Orhan Erkurt , Fâik Dranas , Nâzım Soyuer ve Cemâl Gültekin..). Fotoğraf Halûk Çağdaş arşivi.

Gülmedi bir kez bahtıma dünya
Yer etmedi içimde tabasbus riyâ
Tümüyle uğursuz geçti yıllarım
Şu mutsuz evrende yaşadım güya
Bil ki değmez dünya, bir anlık âha
Okuyun Vehbi Cem'e bir Fâtiha

Ayrıntılı bir biyografi eşliğinde hazırlanacak, araştırma yazıları, edebi çalışmaları ve kitaplarını içerecek tam bir bibliyografyası, eserleriyle ilgili eleştirel değerlendirmeler Vehbi Cem Aşkun'u daha iyi tanımamıza yol açacaktır.

TECER- SARISÖZEN BERABERLİĞİ AHMET KUTSİ TECER (1901-1967) VE MUZAFFER SARISÖZEN (1899-1963):

Yeniden kronolojiye dönüyor ve Sivas folklorunun, halk edebiyatının araştırılma, derlenme ve tanıtılma tarihinde önemli aşamaların yaşandığı 1930'lu yıllara dönerek iki büyük Sivas folklor ve halk edebiyatı hâdimini öğretmen kökenli şair, oyun yazarı ve araştırmacı Ahmet Kutsi Tecer'le yine öğretmen kökenli halk müziği uzmanı Muzaffer Sarısözen'i yâd edeceğiz. Sıra değil, sözün sırası onlara dayandı.

Ahmet Kutsi Tecer, öğrenim için gittiği Paris'te yazma kaynaklar üzerinde çalışarak Köroğlu ve Mağrip şairleri konusunda tespitlerde bulundu ve bunları Türk Halk Bilgisi Derneği'nin yayın organı olup tek sayı yayımlanan Halk Bilgisi Mecmuası'nda yayımladı.¹⁷

Sivas, Ahmet Kutsi'ye bir eğitim, kültür, sanat ve siyaset adamı olarak çok şey borçlu olduğu gibi Ahmet Kutsi de Sivas'a başta "soyadı" olmak üzere, folklor çalışmaları¹⁸ ve şairliği bakımından¹⁹ çok şey borçludur. Onun görev için atandığı bu şehirde kaldığı dört yıl boyunca yaptıklarıyla uykudan silkinircesine kendine gelen Sivas, Orta Anadolu'da parmakla gösterilen ve İstanbul ve Ankara basınında sık sık sözü edilen bir şehir oldu. Tecer de bu şehirde edindiği her kesimden dostlarla Âşık Veysel ve Muzaffer Sarısözen örneklerindeki gibi ilgisini kesmedi, sonraki yıllarda da eli ve gözü onlar üzerinde oldu.

Sivas'ta valiliğin, belediyenin ve başta Muzaffer Sarısözen olmak üzere aydınların işbirliği ve desteği ile kurulan Halk Şairleri Koruma Derneği, Cumhuriyet Türkiye'sinde bir ilk olan Sivas Halk Şairleri Bayramı'nı onun öncülüğünde gerçekleştirdi (5-8 Kasım 1931). Bir tipografi harikası sayılan Sivas Halk Şairleri Bayramı²⁰ adlı broşür de Ahmet Kutsi Bey'in imzasını taşıyor.

Her bakımdan çok iyi örgütlenen, tek kusuru mevsim olarak biraz geç kalınmış olduğu izlenimi veren bu bayram köklü bir aşıklık geleneğine sahip olan Sivas ve çevresinde, yaşayan âşıkların mümkün merteye el üstünde tutulmasına, eski âşıkların ise hayatı ve eserleri üzerine çalışmalar yapılmasına, genel bir canlanmaya sebep oldu. Şüphesiz, ülke çapında da örnek alınacak bir halk etkinliği olarak kültür tarihimizdeki yerini aldı.

Âşık Veysel Şatıroğlu ve Talibi Coşkun, bu bayrama katılan âşıklardan ikisi ola-

rak Tecer'in desteği ile yurt sathında ün kazandılar; Ali İzzet Özkan ise bu bayrama katılmadığı halde Tecer tarafından himaye edildiğinden daha rahat bir biçimde gezici âşıklık yapmaya başladı. Özellikle Âşık Veysef'in şiir kitabı çıkarmasında, dergilerde şiirlerinin yayımlanmasında, Köy Enstitülerinde saz belletmenliği yapmasında, aydınlar arasında kabul görmesinde Tecer'in rolü büyüktür.

Ahmet Kutsi Tecer'in Köylü Temsilleri²¹ adlı küçük kitabı da kısmen Sivas'ta yaptığı seyirlik köy oyunları araştırmalardan izler taşır. Bu kitapçığıyla ve sonraki yıllarda yaptığı çalışmalarla Tecer, Türkiye'de köy oyunlarının araştırılmasında, akademik anlamda ele alınmasında da etkili olmuştur.

Musiki yetenekleri bulunan aile bireyleri arasında yetişen Muzaffer Sarısözen, konservatuvar öğrenimi görmüş; memleket sevdalısı, çalışkan ve bir dönemin hizmetleriyle öne çıkmış öğretmenlerindendi.

Ahmet Kutsi Tecer'e Sivas'taki çalış-

maları sırasında yardım eden, iyi bildiği geleneksel müzik değerlerini notaya alan²², ilk günden itibaren başta Sivas ve çevre iller olmak üzere birçok derleme gezisinde kurul üyesi olarak görev yapan, derlenen malzemenin Ankara Devlet Konservatuvarında notaya alınması, arşivlenmesi gibi hizmetlerde bulunan, dersler veren, Yurttan Sesler ile radyoda bir kültür hareketi ve halk müziği kadrosu oluşturan, birçok ses ve saz sanatçısının yetişmesinde emeği geçen, halk oyunları ile ilgili deneyimlerini notaya alma, örgütlenme gibi hizmetlerle ortaya koyan, kaleme aldığı yazı ve kitaplarla halk müziği literatürünün zenginleşmesine katkıda bulunan bir fedakâr insandır Muzaffer Sarısözen.²³

İBRAHİM ASLANOĞLU (1920-1995):

Halkevlerinin kapatılmasından ve doğal olarak dergi ve kitap, broşür yayınlarının durmasından, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi gibi bilim kuruluşlarının halk

kültürü çalışmaları bakımından durgunluk dönemine girmesinden sonra Sivas'ta da bir sessizlik hâkim olmaya başladı. Dünya başka bir ruh hâlinin egemenliği altına girdi, yönetimler gibi ülkenin gündemi de değişti, durgunluk başladı. İhsan Hınçer'in yayımladığı 366 sayılı Türk Folklor Araştırmaları dergisi neredeyse tek başına bütün Türkiye için 70'li yıllara kadar derleyici, toparlayıcı bir görev yaptı. Bu hal, 1960'lı yılların başına kadar böyle sürse de Halkevleri döneminin ayakta kalmayı başaran araştırmacıları, kendi başlarına çalışmaya devam eden derlemeciler bu yılların yük taşıyıcıları, hizmet erleri olarak öne çıktılar.

İbrahim Aslanoğlu ve Sedat Veyis Örnek 60'lardan sonra genel anlamda folklorun, halk edebiyatının, özel anlamda da Sivas folklor ve halk edebiyatının araştırılıp incelenmesinde rol oynadılar. Bu ikiliye İlhan Başgöz'ü de Sivas'tan uzak kalsa bile eklemek gerekir.

Özellikle İbrahim Aslanoğlu, Halkevleri döneminin bir yadigarı olarak ses-

İbrahim Aslanoğlu, Divriği'de öğrencileriyle, 24.05.1963

siz ve derinden kozasını örmekle meşgul olan ipek böceği gibi çalıştı, Sivas halk kültürü ve halk edebiyatı için bir ekol, bir okul oldu, gençlerin önünü açtığı gibi ülke çapındaki etkinliklere de katkıda bulundu. Bu yüzden önce onu kısaca ele almalı, çok yazılıp çizilmiş olan hizmetlerini özetleyerek vermeli.²⁴

Aslen Tokatlı, gönlüyle ve ailesiyle Sivaslı olup daha çok bu şehrin folklor ve halk edebiyatına hizmet eden İbrahim Aslanoğlu da öğretmen araştırmacıdır. Sivas Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1944). Sivas Halkevi yılları onun 1960 sonrasında yapacaklarının güç kaynağı olmuştur. O yıllarda başlayan ve amcası Abdullah Hâki ve hemşehrisi Abdullah Azmi'nin etkilerini taşıyan merak ve araştırmaları yıllar içinde olgunlaşarak yazılara, dergilere ve kitaplara dönüştü. Bir dönem için Sivas halk kültürü ondan soruldu, o da bu yükü onurla taşıdı ve yüce tuttu, o yıllar için gençlik günümüz için olgunluk yaşlarında olan araştırmacıların ortaya çıkmasında etkili oldu.

1948'de başlayan Divriği Cumhuriyet İlkokulu'ndaki öğretmenlik yılları, iğne ile kuyu kazmaktan farklı olmayan köy taramaları, mecmua, cönk ve perakende kâğıtlara kaydedilmiş yöre şairlerinin tespiti ve şiirlerinin istinsahu gibi ömür törpüsü işlerle uğraştı. Divriği köyleri, Divriği merkezi şanslıydı, çünkü İbrahim Aslanoğlu gibi bir gönüllünün, bir halk kültürü fedaisinin araştırma alanı olmuştur. Gazete ve dergilerde çıkan yayınların ardından ilk eser gün yüzü gördü. Bu, fazla ünlü olmasalar da Divriğili şairleri ilk kez bir araya getiren ve bugüne kadar bir benzeri hazırlanamayan, küçük fakat önemli bir çalışmadır.

İbrahim Aslanoğlu'nun Âşık Veysel'le ilişkisi eskidir, köklüdür. Onunla röportajlar yapmış, bilgisinden ve belleğindeki birikimden yararlanmıştı. Veysel gibi bir gelenek taşıyıcı, bir güvenilir sözlü kaynak herkese kısmet

olmaz. Bunu iyi değerlendiren Aslanoğlu, onunla ilgili yazılarını küçük bir kitap halinde yayımlamıştır ve bu kitap iki baskı yapmıştır. Aslında kendisinin Veysel konusunda birkaç kitap dolduracak kadar bilgi ve anısı vardır.

İbrahim Aslanoğlu; Ahmet Kutsi Tecer'i bilirdi, tanırdı ama birlikte çalışmamışlardı. Tecer'in Sivas'a atandığı ve görev yaptığı yıllarda o henüz bir çocuktur. Halk Şairleri Bayramı (1931) belleklerde yer etmiş bir kültür etkinliği olarak daima hatırlanıyordu. İkinci bayram, 30 Ekim 1964 tarihinde 59. Tümen Komutanı Tümgeneral Fuat Doğu Paşanın himayesinde gerçekleştirildi. 10 âşik katıldı bu bayrama, Âşık Veysel Şatıroğlu ilk bayramın yadigarıydı, oldukça ünlüydü, itibar sahibiydi, hakkında kitaplar hazırlanmıştı; Ali İzzet Özkan ise bir hayli tanınmış bir âşıktı, kitaplara konu olmuştu, o yılların şartlarıyla gezici âşıklık yapıyor, gittiği yerlerde kitapçıklar yayımlatabiliyordu. Geri kalan 8 âşik ise Haydar Özdemir, Seyit Türk, Ali Akış, Veysel Cehdi Kut, Mustafa Feryâdi Çığırın, Ali Tozkoparan, Fatma Oflaz (Derdimend), Hamit Şeker. Aslanoğlu, bayram hakkında küçük bir kitap da yayımladı.

Aslanoğlu'nun Sivas'la ilgili pek çok eseri var ama bence en önemli eseri Sivas'ta başlayıp İstanbul'da devam ettirdiği, vefatından sonra da fazla yaşamayan dergilerdir: Sivas Folkloru (1973-1979, 78 sayı) ve Türk Folkloru (1979-2001, 96 sayı). Özellikle Sivas Folkloru Sivas'ın bir merkez olduğunu, iyi yönlendirildiği takdirde birçok araştırmacının yetişip gelişebileceğini göstermiştir. Bu dergi etrafında kümelenen Müjgân Üçer, Kutlu Özen, Doğan Kaya, Yavuz Bülent Bakiler, Musa Demirci, Halûk Çağdaş, Faruk Aburşu, Mustafa Birinci, M. Güner Demiray, Emin Kuzucular, İsmail Hakkı Acar, Hüseyin Candan, İlyas Ege gibi adlarla (bazıları daha önce de yazı yazıyor olsa da) bir folklor hareketi doğdu, bu hareket Türk Folkloru dergisiyle daha da genişleyerek yurt geneline yayıldı. Bu

imzalarından Üçer, Özen, Kaya üzerinde ayrıca duracak ve eserlerini aşağıda yâd edeceğim.

İbrahim Aslanoğlu'nun Pir Sultan Abdal ve Şah İsmail Hatayî konusundaki yazıları ve yayımlanmış birer kitabı konu ile ilgili eski bilgileri zorlayan, değiştiren, hatta alt üst eden zengin bir içeriğe sahiptir. Sözlü kültür malzemesi haline gelen ve şiirleri değişik zamanlarda yapılan eklerle çoğalan, ortak mahlaslar sayesinde problem yumağına dönüşen bu şahsiyetleri cesaretle birbirinden ayırmayı denedi. Pir Sultan Abdallar ve Şah İsmail Hatayî ve Anadolu Hatayîleri bu gayretlerin ürünüdür.

Onun Sivas halk kültürü ve halk edebiyatı konulu eserlerinden bazılarını anabiliyor, Kul Himmet, Teslim Abdal, Muhiddin Abdal'la ilgili kitaplarının ölümünden sonra yayımlandığını, her konuda tam bir bibliyografyasının (yazılar, kitaplar, konuşmalar, hakkında yazılanlar) ise hazırlanmakta olan İbrahim Aslanoğlu'na Armağan'da yer alacağını duyuruyorum:

- 1.Divriği Şairleri, İstanbul, Ekin Basımevi, 1961, 96 s.
- 2.Âşık Veysel, Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitimi Yayınları, Sivas, 1964, 47 s. (2. bs., 1967).
- 3.Sivas Halk Şairleri Bayramı, Sivas Garnizonu Sosyal Hizmetler Kolu Yayınları, Sivas, 1965, 94, 1 s.
- 4.XIX. Yüzyıl Alevi Bektaşî Şairi Kul Himmet Üstadım, Emek Matbaası, Sivas, 1976, 86 s. (4. bs., Can Yay., 2014)
- 5.Âşık Veli, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1984, 104 s. (2. bs., Can Yay., 2014)
- 6.Pir Sultan Abdallar, Erman Yayınları, İstanbul, 1984, 524 s. (3. bs., Can Yay., 2000)
- 7.Söz Mülkünün Sultanları, Erman Yayınları, İstanbul, 1985, 208 s.
- 8.Geçmişten Günümüze Sivas Meşhurları, C. I-II, Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Sivas 1000 Temel Eser Dizisi, Sivas, 2006, 560 ve 606 s.

SEDAT VEYİS ÖRNEK (1927-1980):

Sivas halk kültürüne hizmeti geçmiş ancak biri genç sayılabilecek yaşta aramızdan ayrılmış, öbürü ise ilerlemiş yaşına rağmen araştırmalarına yayınlarına devam eden iki Sivashıdan söz edeceğim: Sedat Veyis Örnek ve İlhan Başgöz. İkisi de farklı dallarda uzmanlaşmış ve yolları Sivas kültürüyle fazla kesişmese de birer bilim adamı olarak doğup büyüdüleri toprağın iftihar sebebi olmuşlardır.

Yazı hayatı edebiyatla başlayan ve hikâyeleriyle, kısa oyunlarıyla dikkatleri çekmiş, başarılar kazanmış olan Örnek, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunudur (1953). Halk kültürüyle uğraşanların pek çok bilim ve bilgi dalında uzman olmasalar da bilgi sahibi olmaları gerekir diye düşünülür. Bu her zaman böyle olmasa da hiç olmazsa genel kültür sahibi olsun diye beklenir, daha doğrusu ben öyle düşünürüm. Ama halk kültürü ve halk

edebiyatıyla uğraşanların çok sayıda dil bilmeleri ne kadar önemli ise başka dil ve kültürlerde yaşanan benzer serüvenleri anlayabilmek için de halk yaşayışını bu diller aracılığı inceleme mecburiyeti vardır.

Sedat Veyis Bey'in ilâhiyat okuyup folklor ve etnolojiye yönelmesi aslında yadırganacak bir husus değil, ancak benzeri bizde o kadar az olan bir gelişme ki yazı ve kitaplarda tesadüf ettiğim temel din bilgilerindeki çelişkili durumları anlamak asla zor olmuyor. Profesör olduğu Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde "Etnoloji Bölümü"nü kuran ve buradan yetişen bilim adamı ve uzmanlarla sonraki yıllarda bu bilim dalının gelişmesine katkıda bulunan bir öncüydü o.

"Bilmez ki sorsun, sormaz ki bilsin/ Bilse sorardı, sorsa bilirdi" beytini rehber edinmiş biri olarak sorular, meraklar içinde boğulup gittiğimin de farkındayım ama beni en çok sarsan bilgilere Sedat Veyis Örnek'in 100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane²⁵ adlı kitabında rastladığım zaman susuz kalmış bir yolcunun su bulunca düştüğü şaşkınlığa benzer bir halde döne döne, çize çize okumuştum. "Önsöz"ünde "... sosyal ve manevî bilimlerin çeşitli dallarında öğrenim yapanlarla, konuya ilgi duyan okuyucuya yararlı olacağına inanıyorum." deyişini²⁶ ne kadar haklı bulur sam bulayım kitabın yalnızca iki baskı yapmış olmasını, bugün de okuyucusundan niçin mahrum kaldığını bir türlü anlayamam.

Bu kitaptan öğrendiğim en önemli düstur, bende deprem yaratan bu bilgilerin, başka bir yoldan giderek James Frazer, Johan Huizinga, Pertev Naili Boratav, Burhan Oğuz ve Metin And'dan öğrendiklerimle çoğunlukla örtüştüğü ve ilkele, eskiye ait ne varsa medeninin, yeninin dip duygularında ve kök davranışlarında yaşamaya devam ettiğidir.

Sedat Veyis Bey'in Sivas halk kültürüne armağanı diye algıladığım yüz ağartıcı doktora çalışması Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnanç ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki²⁷ örnek alınması gereken bir eserdir. Özellikle, bir doktora tezi olan bu kitabını "Sivas 1000 Temel Eser Dizisi"nde yayımlanmış görmeyi ne çok arzu ederdim.

Folklorumuzda ölüm gerçeğini irdeleyen ve çocuk folkloruna yöntemsel bir bakış getiren Anadolu Folklorunda Ölüm²⁸ ve Geleneksel Kültürümüzde Çocuk²⁹ kitaplarının ancak sahaflarda bulunabildiğini görmek, üzüyor beni. Hocanın, iki sözlük çalışmasından³⁰ başka bir de oldukça ayrıntılı el kitabı³¹ var ki sonuncu çalışmaya biraz ayrıntılı bakmakta fayda görüyorum.

Türk Halkbilimi, 1920'li yıllardan beri yayımlanan folklor kılavuzları ve el kitapları içinde kendine has bir yer edinmiş, farklı disiplinlerden de izler taşıyan, kişilik ve duruş sahibi bir çalışmadır.³² İlk baskısı çıktığı yıllarda biraz pahalı gelmişti fiyatı ama Pertev Naili Boratav'ın Gerçek Yayınevi'nce yayımlanan "100 Soruda Dizisi"nden çıkan iki kitabını³³ da okumuş biri olarak bu kitaba yaklaşımım farklı oldu. Çalışmalarında ışık olduğunu saklamayacağım... Ancak bir derleme yazımdan³⁴ alıntılar yapıldığını görmek de yıllar içinde gurur kaynağım oldu: Bu kitaptaki ağıt tanımını benim çalışmamdan alındığı gibi, bir de ağıt örneği seçilmişti.³⁵

Sedat Veyis Örnek hakkında okuduğum en güzel yazılardan birini bir Sivashının yazmış olduğunu bilmek ise ayrı bir güzellik.³⁶ İlk yazı denemelerinden en gelişkin eserlerine kadar özel ve ayrıntılı bilgilerle ve resimlerle bezenmiş bu yazıyı okurken erken yitirilmiş bir değerın başarılarıyla duyulacak haz ve yitişyle oluşacak elem arasında dengeli bir gidiş geliş hali yaşıyorsunuz. Sedat Veyis Bey, Zaranın seçkin çocuğu ve Sivas'ın unutmaması gereken bir evladı...

Sedat Veyis Örnek

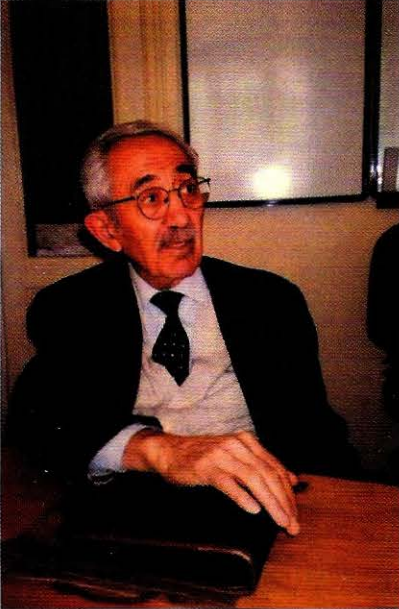
Bu bölümü Sivaslı Karınca'nın şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın onun için yazdığı ağıttan aldığım dizelerle bitiriyorum:

...
ekmek halay kilim düğün
dört yön bu dedi
anlattı bölünmez bir ülkeymiş
toplumlar

birbirimizi yaşamak
bilim bu dedi
anlattı ilk gece kardeşiymiş
toplumlar
...

İLHAN BAŞGÖZ (1921):³⁷

İlhan Başgöz de akademik gelenekten gelen bir Sivaslı folklorcu. Gemerek'te doğup Sivas'ta büyümüş, 1940'ta girdiği Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Pertev Naili Boratav'ın öğrencisi olmuş, 1949'da bu üniversitede halk edebiyatı konulu bir tezle doktor unvanını kazanmış, "Cadı Kazanı"na düştüğü memleketimizden 1960'ta Amerika'ya hicret edip orada önce Kaliforniya Üniversitesi'nde, son-

İlhan Başgöz (1998, Pertev Naili Boratav Arşivi dolayısıyla düzenlenen toplantıda).

ra da emekli oluncaya kadar Indiana Üniversitesi'nde Türk Folkloru, Türk Halk Edebiyatı okuttu. Bilkent'te, Van 100. Yıl'da, ODTÜ'de konuk hoca olarak bulundu. Hâlâ gönlü üniversitelerde ders vermekte; biraz Amerika'da biraz Türkiye'de, yazıp çiziyor, kitaplar yayımlıyor.

Türk folklorunun dünyaya tanıtılmasında emeği geçen hocalardan biri o, Sivaslı olduğunu hiç unutmayanlardan ayrıca. Belki görünürde çok fazla hizmeti yok Sivas folkloruna ama; ünlü Türkolog Andreas Tietze ile birlikte hazırladığı dünyanın en büyük bilmece kitaplarından biri olan Bilmece: A Corpus of Turkish Riddles [Türk Bilmece Kulliyatı]³⁸ kitabının Türkçe baskısında³⁹ dört yüze yakın Sivas bilmeccesine yer vermiştir. Hakkında haklı haksız pek çok şey yazılıp söylenen Şarkışlalı hemşehrimiz Ali İzzet Özkan'a da sahip çıkan odur:

Âşık Ali İzzet Özkan. Yaşamı, Sanatı, Şiirleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1979, XV, 251 s. (2. bs. 1997)

İlhan Başgöz, Gemerek'te boy vermiş, Sivas'ta büyümüş, Ankara'da dallanıp budaklanmış ve rüzgâr kötü estiği için Amerika'dan Türkiye'ye dal budak salmış bir Sivaslıdır.⁴⁰

ASLANOĞLU YOLUNDA YÜRÜYEN FOLKLOR ARAŞTIRMACILARI

MÜJGÂN ÜÇER (1940):

İbrahim Aslanoğlu ekolünden olup her biri kendi yol ve çizgilerini geliştiren üç yazardan söz edeceğim yalnızca. Bunların her biri farklı yönlerde geliştirdikleri araştırma hayatlarında Sivas halk kültürünün türlü dallarına el atmışlar, ama iyi tutunmuşlar: Müjgân Üçer, Kutlu Özen, Doğan Kaya

Ben İbrahim Aslanoğlu merhumun dergisi Sivas Folkloru çıkmaya baş-

Müjgân Üçer, 2002.

layıncaya kadar Müjgân Üçer'i tanı-mıyordum. İlk görüşüp tanışmamız ise İstanbul'da Galatasaray Lisesi'nde düzenlenen I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi sırasında oldu. Yazılılarıyla beni ilk günden beri şaşırtan Müjgân Hanım'a olan hayranlığım dergideki yazıları ve İstanbul'daki ağırbaşlı, hanımefendi tavırlarıyla başladı. Bunu daha önce niçin yazmadım bilmiyorum, belki de yazdım ya da söyledim, biz (eşim Şükran ve ben) onu başımıza tac, gönlümüze sultan etmişizdir. Bu yüzden buradaki bahsi kısa keseceğim, zaten söyleyecek sözü bitmemiş olanlar için "uzun lafın kısası"dır en yakışan.

Müjgân Üçer, Sivas halk kültürünü araştıran ve yazan biri değil yalnızca; yaşayan, öğreten biridir de. Onunla bir mecliste bulunmak bir hocanın dersini kulak kesilerek dinlemekten farksız hallere sokar insanı. Onu, elde defter kalem dinlemeli, çünkü o da öyle dinler sizi.

Müjgân Üçer'e dostları, tanıdıkları, yakınları ona ne gözle bakar, o neler yazmıştır hemen her şey Tekin Şener ile Mehmet Ali Erdoğan'ın hazırladığı armağan kitapta yer alıyor.⁴¹ Hele bu kitabın ilk yazısı yazıldıktan sonra kolay değil onun üstünde farklı şeyler söylemek.⁴²

Onun yazı ve kitaplarının hemen hepsi Sivas ve çevresi üzerinedir. Mahalli, yerli ancak herkese lâzım, her şehre gerekli... Özelden genele bir kültür açılımı, Sivas diye oku, Türk kültürünün boyutlarını genişletecek sonuçlara ulaş. İşte Sivas kitaplarından birkaçı:

- 1.Sivas Halk Mutfağı, Sivas, 1992, 119, 16 (fotoğraf) s.
- 2.Atalar Sözü Yerde Kalmaz. Sivas'ta Sözlü Gelenek, İstanbul, 1998, 377 s.
- 3.Divriği'de Mutfak Kültürü, Fatma Pekşen ile, Sivas Hizmet Vakfı, Sivas, 2001, 312 s., 35 (fotoğraf).
- 4.Anamın Aşı Tandırın Başı. Sivas Mutfağı. İl Merkezi ve İlçe Yemekleri. Gelenek, Görenek, İnançlar ve Sözlü Kültür, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2006, 768 s., (fotoğraf).
- 5.Mâni Benim Ezberim. Sivas ve Çevresinden Mâniler, Fatma Pekşen ve Murat Türkyılmaz ile, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009, 501 s.
- 6.Aslan Burcundan Yükselen Selçuklu Kartalı, Fatma Pekşen ile, Asitan Yayınevi, Sivas, 2010, 472 s. (53 fotoğraf).

Müjgân Hanım için son sözüm şu olacak: Sivas'la ilgili dosyaları bir an önce kitaplaşmalı; Eşik, Beşik, Keşik merakımız içimizde kalmamalıdır.

KUTLU ÖZEN (1940):

Divriğili olduğu için Kutlu Özen'i 55 yıl önce tanıdım. Çiçeği burnunda bir ilkokul öğretmeni idi. Babası Halil Sami Özen, İstiklâl İlkokulu'nda başöğretmen iken okula gelir giderdi. 1965 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden mezun olduktan sonra

Sivas ve Divriği'de öğretmenlik, yöneticilik yaptı. 1983 yılında atandığı Cumhuriyet Üniversitesi'nde yirmi yıl "Türk Dili Okutmanı" olarak çalıştıktan sonra 2003'te emekli oldu.

Kutlu Özen, 1957'den beri yazıyor, ancak folklor ve halk edebiyatı araştırmalarına 1973'ten itibaren babası Halil Sami Özen'in arkadaşı olan İbrahim Aslanoğlu'nun teşvikleriyle başladı. Onun yazılarını ve kitaplarını inceleyenler aşıklar, yatırlar, el sanatları, halk inançları, gelenek ve görenekler, törenler, Alevi-Bektaşî inanç ve uygulamaları konusunda çok emek verdiğini görecektir.

Çalışmaları bildiğini, gördüğünü, duyduğunu, düşündüğünü yazmaktan ibaret olan biz folklorcular için Kutlu Özen'in yazı ve kitaplarında, aradığımız birçok şeyi görebiliriz. Bu yüzden birçok uzmanın yazı ve kitaplarında onun eserlerine yapılan göndermeler ve buralardan yapılan alıntılar göze çarpar. Çalışmaları bana Avrupalıların hagiografi (hagiography/hagiographie) dedikleri azizlerin hayat hikâyelerini inceleyen bilgi dalını hatırlatır. Öyle ya o da hep evliyâlar, yatırlar, halk arasındaki bunlarla ilgili anlatılar, menâkıpnâmeler

üzerinde çalışmıyor mu? Folklor ve halk edebiyatı çalışmaları şunlar:

- 1.Âşık Feryâdi, Güldane, Dilek Matbaası, Sivas, 1983, 80 s.
- 2.Sivas ve Divriği Yöresinde Eski Türk İnançlarına Bağlı Adak Yeri, Dilek Matbaası, Sivas, 1996, 248, 16 s.
- 3.Hz. Peygamber'in Sancaktarı Abdülvehhab Gazi Hazretleri ve Gaza Arkadaşları, Necati Demir ile, Dilek Matbaası, Sivas, 1996, 160, 16 s.
- 4.Âşık Feryâdi, Kadir Pürlü ile, Dilek Matbaası, Sivas, 1996, 320 s.
- 5.Divriği Evliyâları, Dilek Matbaası, Sivas, 1997, 192, 16 s.
- 6.Âşık Veysel. Selâm Olsun Kucak Kucak..., Dilek Matbaası, Sivas, 1998, 152, 8 s. (2. bs., Duvar Yayınları, İzmir, 2009, 200 s.).
- 7.Sivas Efsaneleri, Dilek Matbaası, Sivas, 2001, 389 s.
- 8.Muallim Halil Sami (Özen), Divriği Yağbasan Köyü Folklor (1927-1931), Haz.: Kutlu Özen, Dilek Matbaası, Sivas, 2003, 68 s.
- 9.Sivas Yöresi Geleneksel El Sanatları, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2008, 408 s. (resimli)
- 10.Sivas Yöresinde Geleneksel Bayramlar ve Toplu Törenler, Sivas Valiliği İl

Bir sempozyum esnasında. (Soldan Sağa)Süleyman Kazmaz, İbrahim Aslanoğlu, Şükrü Elçin, Bahattin Ögel, Hasan Köksal, Ali Berat Alptekin, (Oturan şahıs) Kutlu Özen.

Kültür Müdürlüğü, Sivas 1000 Temel Eser Dizisi, Sivas, 2010, 124, 10 s.⁴³

DOĞAN KAYA (1952):

Kırktan fazla yayımlanmış kitabı bulunan Doğan Kaya'nın Sivas ve çevresiyle ilgili çalışmaları bir yazı bölümü halinde değil müstakil bir kitap olacak kadar fazladır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1974). Dokuz yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Cumhuriyet Üniversitesi'nde görev aldı (1983), 1999'da doktorasını verdi, halen aynı üniversitede öğretim üyesi (Yrd. Doç. Dr. - Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Bölümü) olarak görev yapıyor.

Mahcubi mahlaslı bir âşık, sabah akşam yazılar kitaplar düşünen, her zaman ilginç projeler tasarlayıp uygulamaya koymanın yollarını arayan bir bilim adamı. Ruhsatî'ye ve Sivas'ın âşıklık geleneğine yeni bir çehre kazandıran ve bu geleneği bir il için hazırlanmış en büyük antolojiyi hazırlayarak rekor kıran Kaya, çalışmalarını Sivas ve çevresi dışına da taşımış, genel anlamda incelemeler, el kitapları ve terim sözlükleri hazırlamıştır.

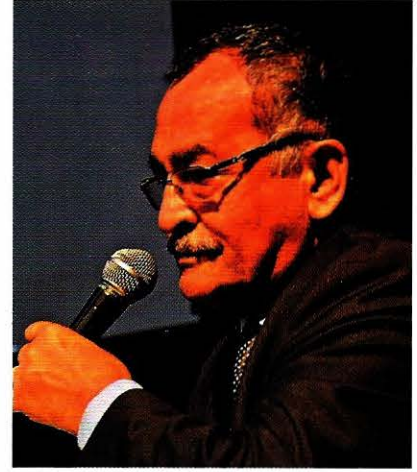
Doğan Kaya'nın Sivaslı âşıklarla ilgili kitaplarını yer darlığı yüzünden yana yana ve muhtasarca veriyorum:

Âşık İsmeti (1984); Ruhsatî'nin Uğru ile Kadı Hikâyesi (1985, 2009); Âşık Ruhsatî Bibliyografyası(1992); Âşık Minhaci (1994, 2006); Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî(1994); Âşık Sefil Selimi-Çobanın Can Pınarı (1996); Âşık Zâkiri (1996); Sızırılı Âşık Hasan (Coşarı), (1997); Acıyurtlu Halk Şairleri (1999); Âşık Ruhsatî (1994, 1999, 2005, 2010); Çamşır Ozanları (2002); Âşık Veysel (2004, 2011); Âşık Talibi Coşkun (2005); Âşıkların Diliyle Sivas (2006); Sivas Halk Şairleri (5 Cilt, 2009); Şarkışlalı Âgâhi (2009).

Kaya'nın bir de âşıklar dışındaki çalışmalarına göz atalım:

Bir Dastan Qehremanı Mehrelî Bey (2001); Sivas'ta Bıçakçılık(Uğur Mesçi ile, 2002); Sivas Halk Oyunları, Halk Oyuncuları, Davul ve Zurna Sanatçıları (2011); Çöm Çöm Çömbelek-Sivas Çocuk Oyunları (2011); Sivas'ta Yatırlar ve Ziyaret Yerleri(2012).

Öbür çalışmalar ise erbabına malum...

Ahmet Özdemir.

AHMET ÖZDEMİR (1948):

Ahmet Özdemir, Sivas'ın Şarkışla ilçesinden bir yazar, gazeteci, radyo ve televizyon programcısı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1970) ama hep gazetecilik yaptı. Edebiyatın hemen her dalında kaleme alınmış elliden fazla kitabı var, günlük köşe yazılarına devam ediyor. "Folklor Penceresi", "Cönklerden Günümüze Halk Şairleri", "Ozanların İzinde" radyo ve televizyon program ve dizilerinden birkaçı.⁴⁴

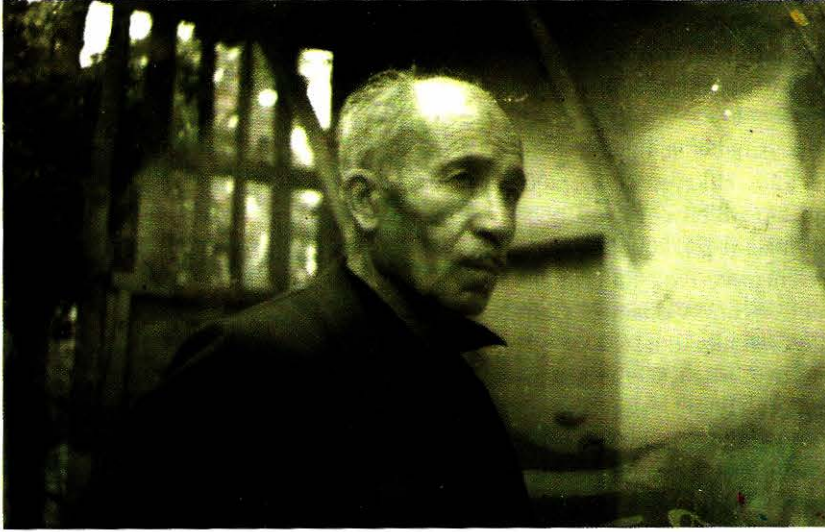
ŞEREF BOYRAZ (1971):

Yıldızeli kökenli bir öğretim üyesi Şeref Boyraz, 1992'de mezun olduğu Cumhuriyet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne bir yıl sonra araştırma görevlisi oldu. 2000 yılında doktorasını tamamladı ve aynı üniversitede öğretim üyesi oldu. 2011 yılından beri profesör kadrosunda bir halkbilimci. Şeref Boyraz, Sivas ve çevresiyle ilgili pek çok halkbilimi makalesine imza attı. Konumuzla ilgili "şimdilik" iki kitabı var.⁴⁵

Öğretmen kökenli bir halk kültürü araştırmacısı ve başarılı bir kültür müdürü olan, Sivas ve çevresinde yaşayan İlbeyli Türkmenleri hakkında hacimli

Tarih: 6 Mayıs 1985, Eskişehir, Yunus Emre Sempozyumu. Soldan sağa; Ön sıra: Doğan Kaya-Şair Mehmet Ali Gül-Âşık Kemalî Bülbül. Arka sıra: Kutlu Özen, İbrahim Aslanoğlu, İrfan Ünver Nasrattinoğlu.

Halil Sami Özen, 1970.

bir monografi hazırlayan, Sivas Kültür Envanteri adlı iki ciltlik dev eserin editörlüğünü yapan Kadir Pürlü⁴⁶; yazarları, edebî çalışmaları, halk kültürü araştırmaları bulunan Fatma Pekşen⁴⁷; koro şefliği yanında halk müziği ve halk oyunları konusunda uzman olan Uğur Kaya⁴⁸, bir tarihçi olarak ilgi alanı yanında folklor çalışmaları da yapan Fikri Karaman⁴⁹ ve genç öğretmen folklorcularından Murat Türkyılmaz⁵⁰ da eserleriyle bu alanın anılmaya değer araştırmacıları arasında yer aldılar.⁵¹

Söz bitti, ama iki şey kaldı söylenmedik: 1. İçinde elbette folklor çalışmalarının da yer alacağı eksiksiz bir Sivas Bibliyografyası” ile İstanbul, Konya, Kayseri, Bursa örneklerinde olduğu gibi iyi hazırlanmış bir “Sivas Ansiklopedisi”. Bu memleket, ilmi ve âlimi ve de mâliyesi ile bunları başaracak güçtedir, vesselâm.■

DİPNOTLAR

- 1) Folklor, halk kültürü, halkbilimi... Bu üçünü bir anlamda, içimden geldiği gibi ve hoş görülmesini dileyerek kullanıyorum.
- 2) Bu bakış açısını Sivas özelinde başarıyla yansıtan şu eser çok önemlidir: Müjgan Üçer, Anamın Aşı Tandırım Baş. Sivas

Mutfağı. İl Merkezi ve İlçe Yemekleri. Gelenek, Görenek, İnançlar ve Sözlü Kültür, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2006, 768 s.

3) Kutlu Özen, “Sivas İlindeki Folklor Araştırmaları (1927-2008)”, Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri, C. II, Ankara, 2009, s. 117-132.

4) Selim Emiroğlu, Eflâton Cem Güney’in Eserlerinde Dil ve Çocuk Eğitimi, Malatya, 2006, X, 346 s.; Selim Emiroğlu – Ramazan Çiftlikçi – Kemal Deniz, Eflâton Cem Güney. Masal Babası, Malatya Araştırmaları Derneği Yayınları, Malatya, 2011, 432 s.; N. Yücel Mutlu, Masal Babası / Sivashı Eflâton Cem Güney, Burüciye Yayınları, Ankara, 2011, 99 s.; Saim Sakaoğlu, Eflâton Cem Güney, Kömen Yayınları, Konya, 2014, 216 s. Bu eserler arasına Sivas’ta İl Kültür Müdürlüğünce düzenlenen “Eflâton Cem Güney Sempozyumu”nda (6-7 Haziran 2014) sunulan bildiriler de kitaplaşıp katılınca, üniversitemizde hazırlanan tezlerle birlikte dikkate değer bir birikim söz konusu olacaktır.

5) Birlik, Sivas Türkocağının yayın organı olup takum halinde yeniden yayımlanmıştır: Birlik. Sivas Türk Ocağının Haftalık Mecmuasıdır, 1923-1924, Haz.: Nâzım Hikmet Polat – Ahmet Bozdoğan – Yunus Ayata – Tayfun Haykır, Sivas, 2014, XXVII, 394 s. (“Birlik Mecmuasını Tanıyalım”, “Birlik’te Ne Var ne Yok?”, Tıpkıbasım, Çeviriyazı, Dizin). Ayrıca bk.: Ahmet Bozdoğan, Türk Ocağının Taşra Dergileri, Türk Ocakları Ankara Şb. Yay., Ankara, 2006, IX, 195 s.

6) Duygu ve Düşünce hk. bkz.: Nâzım H. Polat, “Sivas Basınından Bir Sayfa: Duygu

ve Düşünce Mecmuası”, Revak/91, Sivas, 1991, s. 15-20.

7) Daha önce yayımlanacağı beklenirken bir hayli geciken bir kitaptır. Kendisinden önce Ruhsatı üstüne kitap çıkardıkları için Kadri Özyalçın, Kemal Gürpınar ve Vehbi Cem Aşkun hocalarının sitemine uğramışlardır.

8) Erzurumlu Emrah. Hayatı – Şahsiyeti – Eserleri, Vilayet Matbaası, Sivas, 1928, 210 s.

9) Cahit Öztelli, “Ruhsatı”, Türk Dili, S. 32, 1 Mayıs 1954, s. 490-495 (alıntı: s. 495).

10) Eflâton Cem’in tırnak içinde yazdığı ve benim tek tırnakla alıntılıdığım sözlerin, nereden olduğunu tespit edememiş olmakla birlikte, büyük bir ihtimalle Yakup Kadri’den alıntı olduğunu düşünüyorum..

11) Gençlik Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1945, 48 s.

12) İbrahim Aslanoğlu, “Sarısözen, Abdülkadir”, Sivas Meşhurları, C. II, Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Sivas 1000 Temel Eser Dizisi, Sivas, 2006, s. 357-358.

13) Halil Sami Özen’in, derleme defteri ile Kızılırmak gazetesiyle Duygu ve Düşünce, Adım, İlkiz, Toplantı, Ortayayla, Sivas Folkloru ve Türk Folkloru dergilerinde Divriği kültür değerleri ile ilgili araştırma ve derlemeleriyle yer alan yazıları oğlu Kutlu Özen tarafından tanıtılmış ve yayımlanmıştır: “Divriği Yağbasan Köyü Muallimi Halil Sami’nin Sivas İlinde İlk Köy Folkloru Araştırması (1927-1931), Halk Kültürü, I. Kitap, 1984/1, Haz.: M. Sabri Koz, İstanbul, 1984, s. 103-112; Muallim Halil Sami (Özen), Divriği Yağbasan Köyü Folklor (1927-1931), Haz.: Kutlu Özen, Dilek Matbaası, Sivas, 2003, 68 s.

14) Sivas’ta 1931-1939 yılları arasında başöğretmenlik ve ilkokul öğretmenliği yapmış. Eski şairlerle ilgili derlemelerini defterlere kaydettiği gibi kendi ifadesine göre Kızılırmak gazetesi ve 4 Eylül dergisinde yazılar da yayımlanmıştır. Otobiyografisi, anıları ve şiirleri için bkz.: İbrahim Olcaytu, Hayatım ve Şiirlerim. Bir Öğretmenin Hayatı ve Eserleriyle Cumhuriyet Kültürü, Kalan Yayınları, Ankara, 1999, 320 s. Derleme defterlerinin kitaplaşmış halleri için bkz.: İbrahim Olcaytu, Folklor Defterleri – I (1907-1945). Malatya, Akçadağ-Arga, Arguvan, Darende, Adıyaman, Kâhta, Samsat, Kayseri, Antakya, Çevrimyazı: Sadık Perinçek, Kalan Yayınları, Ankara, 2000, 222 s.; İbrahim Olcaytu, Folklor Defterleri – II (1907-1945). Dersim, Çemişkezek, Pertek, Elazığ, Erzincan, Kemaliye, Sivas, Kangal, Koçgiri, Zara, Çevrimyazı: Sadık Perinçek, Kalan Yayınları, Ankara, 2001,

240 s. (Son kitabın 47-240. sayfalar arasında yer alan III. Bölüm'ü Sivas ve çevresine ayrılmıştır. Burada, ilginç bir Emrah bahsi vardır. 18 şiirle birlikte kendisini tanımış olanların tanıklıkları ve Sivas'taki evliliği söz konusu edilmektedir. Bu bilgilerin kaynağı Sivaslıların çok sevdiği Abdi Kalfa (Abdi Yakut) olup ne yazık ki bugüne kadar Emrah araştırmalarının dikkatini çekmemiştir: s. 172-189).

15) Bir bildiri de haklarında fazla bilgi bulamamış, Ortayayla'daki bilgiyle yetinmişim. Burada Kemal Gürpınar için "Kangal öğretmenlerinden" ve Kadri Özyalçın içinse "Merzifon Ortaokulu Türkçe Öğretmeni" (S. 12-13, 1938, s. 24 ve 25) notları bulunmaktadır: M. Sabri Koz, "Sivas Halkevi Dergileri Üzerine Halkbilimsel Bir Değerlendirme", Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri. 27-30 Ekim 2008, Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Sivas 1000 Temel Eser Dizisi, Sivas, 2009, s. 549-568 (ilgili not: s. 561 ve 565.)

16) Merzifon Şairleri, Utku Basımevi, Merzifon, 1937, 96 s.; Piri Baba, Sivas Halkevi Yay., Sivas, 1947, 32 s.; Terzi Baba ve Erzincan'ın Mutasavvıf Şairleri, Türkdili Matbaası, [Balıkesir], 60 s.

17) "Koroğlu'na Dair", Halk Bilgisi Mecmuası, C. I, İstanbul, 1928, s. 111-116 ve "Cezayir Türk Halk Şairlerinin Şiirleri", Halk Bilgisi Mecmuası, C. I, İstanbul, 1928, s. 124-131.

18) Tecer'in folklorculuğu ile ilgili kısa bir bildiri için bkz.: "Aşık Edebiyatı, Halk Kültürü Çalışmalarıyla Ahmet Kutsi Tecer (Kısa Bir Değerlendirme)", Doğumunun 110. Yılında Ahmet Kutsi Tecer, Haz.: Ferhat Aslan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 44-49.

19) Tecer'in sağlığında yayımlanmış ilk ve tek şiir kitabı Şiirler (1932) Sivas'ta sınırlı sayıda basılmıştır.

20) Kâmil Matbaası, Sivas, 1932, 16 s., resimli (Muzaffer Sarısözen'in katkılarıyla).

21) Çığır Mecmuası Neşriyatı, Ankara, 1940, 32 s.

22) Duygu ve Düşünce dergisi, onun notaya aldığı Sivas türkülerini bazı sayılarına ek olarak vermiştir. Dergi boyutlarından küçük kâğıtlara basılan bu notalardan bugüne çok az sayıda kalmıştır. Bkz.: Nâzım H. Polat, "Sivas Basınından Bir Sayfa: Duygu ve Düşünce Mecmuası", Revak/91, Sivas, 1991, s. 16.

23) 18-20 Kasım 2013 tarihlerinde Sivas'ta çok sayıda katılımcıyla gerçekleştirilen "Ölümünün 50. Yılında Muzaffer Sarısö-

zen Sempozyumu"nda sunulan bildirimler yayımlandığında bu kültür ve sanat adamının hemen her yönü aydınlatılmış olacaktır.

24) Müjgân Üçer, M. Sabri Koz ve Erman Aslanoğlu'nun hazırlamakta olduğu İbrahim Aslanoğlu'na Armağan yakında yayımlanacaktır. Bu kitap, dostlarının, yakınlarının ve Sivaslı değerbilir insanların Aslanoğlu Hoca'yı unutmadıklarını göstermek için bir kanıt olacak ve mutlaka gerçekleştirilecektir.

25) Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1971, 231 s.

26) Age., s. 5.

27) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara, 1966, VII, 139 s.

28) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara, 1979, 150 s.

29) Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1979, 413 s.

30) Etnoloji Sözlüğü, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara, 1971, 268 s.

31) Budunbilim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1973, 92 s.

32) Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1977, 262 s. (Sonradan yapılan baskılarını da gördüm: Kültür Bakanlığı HAGEM Yay., Ankara, 1995 ve Kültür Bakanlığı HAGEM Yay., Ankara, 2000, 264 s.).

33) 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı (İstanbul, 1969) ve 100 Soruda Türk Folkloru (İstanbul, 1973).

34) M. Sabri Koz, "Elbistan ve Adana Yöresinden Ağıtlar", Boğaziçi Üniversitesi Halkbilim Yıllığı 1975, İstanbul, 1975, s. 59-100.

35) Örnek, Age., s. 230-231.

36) Halûk Çağdaş, "Genç Yaşta Yitirdiğimiz Sanatçı ve Bilim Adamı Sedat Veyis Örnek (1927-1980)", Hayat Ağacı, S. 17, Sivas, 2012, s. 22-30.

37) İlhan Başgöz'ün 1921'le 1923 arasında gidip gelen doğum tarihi, kendisinin son açıklamasıyla 1921'de karar kılınmış bulunuyor.

38) Kaliforniya Üniversitesi Yayınları, 1973, 1170 s.

39) İlhan Başgöz – Andreas Tietze, Türk Halkının Bilmeceleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, XIV, 848 s., 1. levha.

40) İki dergi İlhan Başgöz'le ilgili sayı ve dosya yayımladı: Folklor/Edebiyat, S. 14, Haziran-Temmuz 1998 (haz.: Faruk Güçlü); Milli Folklor, S. 85, Bahar 2010.

41) Müjgân Üçer'e Armağan, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2011, 531 s.

42) Tekin Şener, "Kendi Semasına Sığmayan İnsan: Müjgân Üçer", Müjgân Üçer'e Armağan, s. 13-21.

43) Kutlu Özen'in şu sıralar redaksiyonu yapılmakta olup, Kitabevi Yayınları'nın "Sivas Kitaplığı Dizisi"nde yakında yayımlanacağını umduğum bir dosyası var elimizde: Sivas ve Çevresi Özelinde Anadolu Aleviliği.

44) Şarkışlalı Serdari, ŞAR-DER Yay., İstanbul, 1979; Şarkışlalı Halk Ozanı Cafer Tuncer'in Hayatı, Sanatı ve Şiirleri, İstanbul, 1988; Cönklerden Günümüze Halk Şairlerimiz, İstanbul, 1993; Şarkışlalı Aşık Serdari ve Yöre Halk Şairleri, İstanbul, 1997; Aşık Ruhsatı, İstanbul, 2008; Pir Sultan Abdal, İstanbul, 2008; İki Kapılı Handa Aşık Veyisel, İstanbul, 2010; Aşık Coşkun. Bu Ömür de Bitir Bir Gün, İstanbul, 2013.

45) Türkiye'de Mezar Taşı Sözleri, Akçağ Yayınları, Ankara 2003; Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi, Akçağ Yayınları, Ankara 2010.

46) Aşık Feryadi, Kadir Pürlü ile, Dilek Matbaası, Sivas, 1996; Sivas'ta İlbeyli Türkmenleri, C.1-2, Sivas Belediyesi Kültür Yay., Sivas, 2002; Hayatı ve Şiirleriyle Halk Şairi Ömeri, Sivas, 2005; Hayatı ve Şiirleriyle Halk Şairi Kadir Baba, Sivas, 2008.

47) Mâni Benim Ezberim. Sivas ve Çevresinden Mâniler, Müjgân Üçer ve Murat Türkyılmaz'la, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009, 500 s. Aslan Burcundan Yükselen Selçuklu Kartalı Divriği, Müjgân Üçer'le, Asitan Yay., Sivas, 2010, 472 s.

48) Sivas Halay Ezgileri, Sivas Belediyesi Kültür Yayınları, Sivas, 2000, 163 s.; Şiirleri ve Türküleriyle Aşık Sefil Selimi, Anasam Yay., İstanbul, 2001, XII, 177 s.

49) İpsile, Tozanlı, Doğanşar, İstanbul, 1990; Sivas Doğanşar Folkloru, İstanbul, 1993; Tarihi ve Kültürel Değerleriyle Ortaköy Doğanşar – Sivas, İstanbul, 2005.

50) Suşehri Folkloru, C.1, Maniler, Bilmeceler, Atasözleri. Deyimler, Dualar, Beddualar, Ankara, Önder Matbaacılık, 2004, 158 s.; Belcikli Aşık Seyit Türk, Seyran Yayınları, Sivas, 2005, 111 s.; Mâni Benim Ezberim. Sivas ve Çevresinden Mâniler, Müjgân Üçer ve Fatma Pekşen'le, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009, 500 s.; Sivas Bilmeceleri, Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Sivas 1000 Temel Eser Dizisi, Sivas, 2010, 143 s.

51) Adlarından, eserlerinden yer darlığı yüzünden söz edemediğim araştırmacılardan özür dilerim. Bir gün o da olur inşallah.

Doğan, M. Mahzun 2015 “Sessizlik Suikastini Yırtmak”, *Başkent Gazetesi*, 25 Mayıs, 12.

ANKARANÂME

mahzundogan@gmail.com

M. Mahzun DOĞAN

“Sessizlik suikasti”ni yırtmak...

Bir kız kardeş, ağabeyini genç denecek bir yaşta, 51 yaşında yitirdikten otuz beş yıl sonra dönüp geriye baktığında, onca yıl içinde onu bir kez rüyasında gördüğünü söylüyor.

Bu, öyle bir rüya ki, ağabeyin erken ölümünün hüznüne, o kız kardeşin özlemini katan bir rüya...

Kız kardeş rüyayı şöyle anlatıyor:

“Kocaman yeşil bir alanın içinde büyük bir çınar var. Ağabeyim dibine oturmuş, sırtını vermiş gövdesine... Ağaç o kadar büyük ki, gökyüzüne doğru uzamış gitmiş. Bir de baktım ki, çınarda bir tek yaprak yok. Yaprak yerine, dalların ucunda dosyalar sallanıyor. Çeşit çeşit dosyalar...”

O kız kardeş, bugün seksen dört yaşında olan Seher Horasanlı. “Hep aynı şeyi düşünmüştüm. Keşke ben ölseydim de o yaşasaydı!” diye gözleri dolarak anlattığı bu rüyayı ondan, geçen yılın sonlarında (13 Kasım 2014), Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde (DTCF) dinlemiştim. Ağabeyiyle ilgili anma etkinliği için gelmişti Ankara’ya. Tanışmış, söyleşmiş. O zaman anlatmıştı.

Seher Horasanlı, aynı rüyayı bu kez, Sivas’ta, Cumhuriyet Üniversitesi’nin Merkez Amfisi’nde, akademisyenlerden, ağabeyinin arkadaşlarından ve gencecik üniversite öğrencilerinden oluşan yüzlerce kişi karşısında anlattı. Ancak, bir farkla... Bu kez rüyasını aktardıktan sonra, bir parçası olarak sahneye çıktığı, konuştuğu etkinliği düzenleyenlere seslenerek, şöyle dedi:

“O çınar ağacı sizdiniz!”

Seher Horasanlı’nın rüyasında, sırtını çınar ağacına dayamış olarak gördüğü ağabey kim mi?

Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek.

Türkiye üniversite tarihindeki ilk bağımsız halkbilim kürsüsünün kurucusu. 1980 yılında, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde kuruluyor kürsü. Neylersin ki, bu başarıya imza atan Örnek, aynı yıl, yaşama veda ediyor.

Belki en büyük düşünüyü gerçekleştiriyor böylece ama, daha yapacağı çok iş varken ayrılıyor aramızdan.

Peki, Horasanlı’nın “O çınar sizdiniz” dedikleri mi?

35 yıl sonra, Sedat Veyis Örnek’in üzerine örtülen sessizliği, daha doğrusu o “sessizlik suikasti”ni yırtanlar... “Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik” çalışmasını ya-

şama geçirenler...

TÜBİTAK SOBAG’ın da destek verdiği projenin en önemli adımlarından birisi daha gerçekleştirildi. Aylarca süren sözlü tarih ve derleme çalışmalarının sonucunda, uluslararası hakemli bir dergi olan Folklor / Edebiyat’ın Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı yayımlandı. Özel sayının ötesinde belgesel bir kitap niteliğinde olan 820 sayfalık dergide, Örnek’in akademik çalışmalarından öykülerine, tiyatro oyunlarına, şiirlerine dek tüm ürünleri üzerine incelemeler, yazılar yer alıyor. Dahası, Örnek’in makaleleri, dergi-gazete yazıları, oyunları, öyküleri, şiirleri ve çevirileri de bir arada sunuluyor okurlara. Ayrıca, bir de DVD eki hazırlanmış ki, burada, Örnek’in bazı kitapları da (pdf formatında) okurlarla buluşuyor. “Sesli Kütüphane” bölümünde oyunları, öyküleri, şiirleri seslendirilmiş olarak çıkıyor karşımıza. “Ölüm-Doğum-Düğün” adlı tiyatro oyununun video kaydını izleyebiliyoruz. Ayrıca, projenin ve bu çerçevedeki seslendirme çalışmalarının, etkinliklerin görsel hikâyesi de paylaşılıyor izleyicilerle.

Özetle söylemek gerekirse, böylece, o akademik çalışmalar, oyunlar, yazılar, şiirler üzerindeki ulaşılmazlık engeli kaldırılmış oldu. Bu çok önemli, çünkü, artık bu engel kalktığı için, yeni gözler kolayca dolaşacak o ürünler üzerinde. Sonuçta da, yeni yazıların, incelemelerin, değerlendirmelerin konusu olacaklar. Kendi oyunları ve çevirdiği oyunlar, günümüzde sahnelendiğinde de ilgi çekecek oyunlar. Yönetmenlerin dikkatini çekecekler ve önümüzdeki sanat sezonlarının birinde sahnelenecekler belki de...

Sedat Veyis Örnek’in yeniden doğumudur bu. O, artık aramızda...

Ve işte bu özel sayının yayımlanması nedeniyledir ki, Sedat Veyis’in doğup büyüdüğü yer olan Sivas’ta, Cumhuriyet Üniversitesi’nde bir anma etkinliği düzenlendi. Büyük bir ilgi vardı etkinliğe.

Seher Horasanlı’nın orada paylaştığı rüyasına dönersem...

Horasanlı, Sedat Veyis Örnek’e karşı “sessizlik suikasti”ni bozan projeyi yürütenlere “O çınar sizdiniz!” dedi ama, ben o rüyayı şöyle anladım. O çınar Sedat Veyis. Dallarındaki dosyalar, kütüphanelerin belki hiç dokunulmayan ya da çok az uğranılan köşelerinde, yıllar önceki gazetelerin, dergilerin sayfalarında uyuklayan onun ürünleriydi. Gün ışığı bekliyorlardı.

Anılan proje gün ışığı oldu işte...

Hızlan, Doğan 2014 “Ankara’da İki Önemli Sempozyum”, *Hürriyet Gazetesi*, 12 Kasım.
http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/dogan-hizlan_4/ankara-da-iki-onemli-sempozyum_27560549, 12.11.2014.

Bana Özel

Bildirimler

Mesajlar

Kategoriler

Yazarlar

Doğan Hızlan

dhizlan@hurriyet.com.tr

Kategoriler 5

Takip Edilen 41

Takipçi 67908

Fotoğraflar 37

Tüm Yazıları

Takip ediliyor

Ankara'da iki önemli sempozyum

12.11.2014 Çarşamba

- A +

ANKARA'da iki önemli etkinlik yapılacak.

Biri **Sedat Veyis Örnek Anma Etkinliği***, diğeri de **Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu****.

SEDAT VEYİS ÖRNEK'i (1927-1980) Türk Dil Kurumu Kurultaylarında tanıdım, kitaplarını okudum, değerini algılayanlardan biriyim.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Halkbilim Bölümü'nün düzenlediği etkinlik 13 Kasım 2014 Perşembe (yarın) saat 13.30-17.00 arasında gerçekleştiriliyor.

Onun bibliyografyasına baktığınızda, değişik alanlarda çalışmalar yaptığını öğrenirsiniz.

Bakın çalışmalar hangi alanları kapsıyor:

Bilimsel kitaplar, makaleler, hikâye çevirileri, şiirler, gazete yazıları, oyun çevirileri, tiyatro oyunları.

Kitapları arasında özellikle anmak istediğim adlar var:

İlk Bilimi, Etnoloji Sözlüğü, Anadolu Folklorunda Ölüm.

meleri, araştırmaları bugün de benim başvurduğum kaynaklar arasındadır.

Yapılanlar aşağıdaki adlardan oluşuyor:

M. Muhtar Kutlu, Abdülkadir Gürer, Okan İbiş, Erkan İbiş.

Örnek'i yakından tanıyan kişilerin konuşmalarını özellikle belirtmek isterim:

Tanıdığım Sedat Veyis Örnek: Prof. Dr. Şerafettin Turan,

Bir Ağabeyi Anarken: Prof. Dr. Fuat Bozkurt (Akdeniz Üniversitesi),

Halkbiliminin Çağdaş Filozofu: Haluk Çağdaş (Cumhuriyet Üniversitesi).

2015 yılının başında, **Folklor/Edebiyat dergisinin, Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı**

yayınlayacağını da buradan duyurmak isterim!

İhmal etmeyin...

KIBRIS TÜRK EDEBİYATI TARTIŞILIYOR

İki gün sürecek **Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu**, bugün ve yarın yapılacak.

12-13 Kasım 2014 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen sempozyumun, bize Kıbrıs edebiyatını ve edebiyatçıları tanıtmaya açısından önem taşıdığını söyleyebilirim.

Saat 10.00'daki açılışa KKTTC Cumhurbaşkanı **Derviş Eroğlu** da katılacak.

İki günde toplam beş oturumda otuzu aşkın akademisyen, yazar konuşacak.

Kıbrıs edebiyatıyla ilgili birkaç toplantıya, Kıbrıs'a gittim.

Türkiye'de Kıbrıs edebiyatının, edebiyatçılarının yeteri kadar tanınmadığını biliyordum. Bunun yanı sıra Kıbrıs'ta Türk yazarlarının ne kadar okunduğunun da bir istatistiği elimizde yok. Aynı dilden iki edebiyat dünyasının birbiriyle ilişkisi detaylarıyla irdelenmeli...

Bazı önemli başlıkları şöyle değerlendirdim.

Birinci oturum; **İsmail Bozkurt**'a ve eserlerine ayrılmış.

İlgi çekici bir başlık: **Niyazi Berkes'in Düşünce Yaşamında Kıbrıs'ın Yeri.**

Osman Türkay, Özker Yaşın, Türkiye'de de tanınan iki şair.

Oradaki edebiyatın Türkiye ile Kıbrıs arasındaki ilişkilerin gelişmesinden öncesini de inceleme masasına yatırmak gerekiyor.

Türkiye'de okunan iki şairden de söz etmek isterim: **Mehmet Yaşın, Neşe Yaşın.**

Sempozyumun bize Kıbrıs edebiyatını, edebiyatçıları tanıtmalarını dilerim.

Ancak, konuşmaların kitaplaştırılmasını bekliyorum; sempozyuma gelmeyenler de böylece yararlansın.

(*) Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Muzaffer Göker Salonu, Sıhhiye-Ankara

(**) Kıbrıs Türk Kültür Derneği, Tuna Cad., Halk Sok., No.: 17 Sıhhiye-Ankara.

Paylaş

Paylaşın

Tweetle

3

g+1

0

Yazarlar Ana Sayfa

Doğan, M. Mahzun 2014 “Sedat Veyis rnek’i Anımsamak”, *Başkent Gazetesi*, 12 Kasım,
12.

Sedat Veyis Örnek'i anımsamak...

Vefasızlık, yalnızca günlük yaşantımızın ya da kişisel yaşantıların bir parçası değil. Bilim dünyamız ve edebiyatımız da, unutulmuş insanlar galerisi gibidir... O galerideki adlardan biridir Sedat Veyis Örnek... Bırakın, toplumun ortak hafızasında yer almayı, doğrudan edebiyatla ya da Örnek'in akademik alanı olan halkbilimle uğraşan birçok insan bile, ya hiç bilmez, ya da yalnızca adını bilir...

Sedat Veyis Örnek, 1929, Zara doğumlu. İlahiyat Fakültesi'nde okudu. Araştırmalarını derinleştirebilmek için Almanya'ya gitti. Tübingen Üniversitesi'ne... Dinler Tarihi ve Etnoloji dallarında eğitim aldı, doktora yaptı. Döndü ülkesine, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde (DTCF) Etnoloji asistanı oldu 1961'de. 1966'da doçentliğe, 1971'de ise profesörlüğe yükseldi. 15 Kasım 1980'de, henüz 51'indeyken ayrıldı aramızdan, saklandı toprağa (1).

Akademik çalışmaları sonucunda, yayımlanan yapıtları şunlar:

"Sivas ve çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki" (Araştırma, 1966), "İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane" (İnceleme, 1971), "Etnoloji Sözlüğü" (1971), "Anadolu Folklorunda Ölüm" (Araştırma, 1971), "Budunbilim Terimleri Sözlüğü" (1973), "Türk Halk Bilimi" (1977) ve "Geleneksel Kültürümüzde Çocuk" (1979).

Açıklama gereği duyuyorum ki, etnoloji, budunbilim demek. Fransızca'dan girmiş dilimize ama, asıl kökeni Yunanca. "Ethnos"tan geliyor. Etnoloji sözcüğünün karşılığını asıl olarak, ulusbilim değil de budunbilim olarak algılıyorum ben...

Bu ayrımın üzerinde özellikle durdum. Çünkü, "ulus" kavramı, insanlık tarihi göz önüne alınca yeni bir kavram. Feodalitenin çözülüşü ve kapitalizmin gelişmeye başlamasıyla kullanılmaya başlıyor. Kendi dilini konuşan, ortak kültürel özellikleri, değerleri bulunan, tarihsel geçmişi ortak olan insan topluluklarına ulus deniyor. "Budun"sa, tarihsel olarak "ulus" kavramının ortaya çıkmasından önceki insan topluluklarını da içeriyor. Eski kavimler de bu sözcüğün anlam alanına giriyor. Zaten budunbilim ya da etnoloji de, "İnsanların ırklara ayrılışını, bunların nereden çıktığını, oluşumunu, yeryüzüne yayılışını, aralarındaki bağıntıları ve

onların niteliklerini inceleyip karşılaştıran ve sınıflayan bilim" (2) dalı.

İşte, insanlık tarihimizin aydınlanması açısından oldukça önemli olan bu bilim dalında emek veren Sedat Veyis Örnek'in akademik yaşamını özetledim. Ancak, o, akademik serüvenine bir de akademik araştırmaların dışında edebiyat, sanat alanındaki serüvenini ekledi. Öyküler, şiirler yazdı. Çeviriler yaptı. Ürünleri Varlık, Değişim, Su, Türk Dili dergilerinde yayımlandı. Tiyatro da özel ilgi duyduğu bir alandı. T. Dorst'tun "Sur Dibinde", S. Mrozch'un "Polisler" adlı oyunlarını Türkçe'ye çevirdi. Kendi yazdığı oyunlar da var. "Kurt" oyunu 1964-65 yıllarında, "Pirinçler Yeşerecek" 1968'de, "Manda Gözü" ise 1969'da Ankara Devlet Tiyatrosu ile İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda seyirciyle buluştu.

51 yıllık kısacık ömründe, bunca değerli çalışmaya imza atan bir insan, nasıl hiç yaşamamış gibi olur... Vefasızlığımız nedeniyle oluyor işte.

Ancak, ölümünün üzerinden yaklaşık 35 yıl geçtikten sonra, vefalı akademisyenler onun üzerindeki "ölü toprağı"ını kaldırmaya soyundu. Örnek'in akademik çalışmalarını yürüttüğü DTCF'den Doç. Dr. Serpil Aygün Cengiz, Doç. Dr. Meryem Bulut ile Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Doç. Dr. Günseli Bayraktutan, onunla ilgili bir projeyi yaşama geçirmek için el birliği ettiler. TÜBİTAK SOBAG destekli "Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması" adını taşıyan proje çerçevesinde, yapıtları yeniden büyüteç altına alındı. Onu tanıyanlarla görüşmeler yapıldı. Öyküleri seslendirildi. Dahası, sahne oyunları radyo oyununa çevrilip gönüllü tiyatro ve seslendirme sanatçılarının yorumuyla İletişim Fakültesi stüdyosunda kayda alındı.

Bir dergide özel sayı hazırlanıyor. Sonra kitap yayımlanacak... Ve oldukça zengin içerikli bir internet sitesi yaşama geçirilecek...

Sedat Veyis Örnek, yeniden anımsanacak... Az şey mi?

(1) Kaynak: Şükran Kurdakul, "Şairler ve Yazarlar Sözlüğü", Cem Yayınevi, Dördüncü Basım: 1985, İstanbul.

(2) Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayını, Genişletilmiş 7. Baskı: 1983, Ankara.

Doğan, M. Mahzun 2014 “Radyo Tiyatrosu Ölmemeli”, *Başkent Gazetesi*, 17 Kasım, 12.

“Radyo Tiyatrosu” ölmemeli

Geçen yazımda (15 Kasım) Türkiye’de radyonun serüvenini özetlemiştim. Tıpkı, bir kitap adı da olan “Bir maniniz yoksa, anneler size gelecek” sözü gibi, bir dönemin simgesi haline gelen bazı program adlarını anarak bitirmiştim yazımı. Amacım, sözü “Radyo Tiyatrosu”na getirmektir...

Türkiye’deki radyo dinleyicisi, “Radyo Tiyatrosu”yla 1940’lı yıllarda tanıştı. Televizyonun yaşamımıza girip, görsel yanı nedeniyle radyo karşısında zafer elde edip, dinleyicileri seyirciye dönüştürmesine kadar da radyoda oyun yayını dinleyicilerden büyük bir ilgi gördü.

Böyle olunca da, edebiyatımızda şiirden romana dek bir çok alanda öne çıkan yazarlarımız, aynı zamanda radyo oyunları kaleme aldılar. Behçet Necatigil’den Adalet Ağaoğlu’na, Talip Apaydın’dan Zeyyat Selimoğlu’na, Dinçer Sümer’den Behçet Aysan’a kadar birçok yazar ve şair...

Bir sahne sanatı olarak tiyatro, tiyatro salonlarına gereksinim duyması nedeniyle daha çok büyük kentlerdeki seyircilere seslenirken, radyo oyunları, radyoların zenginlik göstergesi olmaktan çıkıp, yaygınlaşması sonrasında dağ başındaki çobana bile ulaşabiliyordu. Belki, nice kişinin tiyatro sanatına olan ilgisi, öncelikle radyo oyunları ile başlamıştır. Bu nedenle ayrı bir önemi ve ayrı bir işlevi vardı radyo oyunlarının. Günümüzde, gerek tiyatroların daha yaygın olması, gerekse televizyonun ve hele de internetin günlük yaşamın parçası haline gelmesi sonrasında, bu işlev azaldı. Azaldı azalmasına ama, radyo oyunlarının o kendine özgü büyüğü, hiç yitmedi, yitmeyecek. Bu büyüğün yaşatılması için, özellikle de TRT Kurumu radyolarının önemli bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Radyo oyunu yazarlığının özendirilmesi, bunların seslendirilip yayınlanması için olanak yaratılması gerekli.

Radyo oyunlarının dinleyenler üzerindeki etkisi bambaşkadır çünkü... Tıpkı, “Anna Karanina” filmi izlemenin, “Anna Karanina” romanını okumakla aynı şey olmaması gibi, farklı bir büyü... Örneğin, sahnede bir oyunu izlemeye göre, radyo oyunlarını dinlemenin hayal dünyasını daha da kışkırttığı görüşümdedir. Sahnedeki görüntü, kişiler, sahne düzeni bir yanı sıra bambaşka bir büyü yaratırken, bir yanı sıra da hayal gücümüzü sınırlar. Radyo oyunlarında ise her şey ses ve efektlerle anlatıldığı için, din-

leyene sonsuz bir hayal kurma alanı bırakır. Bunun dinleyenin yaratıcılığını kışkırtan bir yanı vardır.

Bunları, yalnızca bir radyo oyunu dinleyicisi olarak düşünmüyorum. 1970’li yıllara, yani radyonun krallığının henüz sürdüğü yıllara denk gelen çocukluğumun en büyüğü aracı olan radyodan radyo oyunlarını, “Arkası Yarın”ları nasıl heyecanla dinlediğimi anımsıyorum anımsamasına da, radyo oyunu yazarlığı da edebiyat serüvenimde yer aldı. 2007’de, TRT Türkiye’nin Sesi Radyosu’nda (TSR) dinleyicilerle buluştu kaleme aldığım iki oyun:

“Kınalı Kekliklerdik” ve “Tuvalde Yaşam”.

Bu yıl ise, TÜBİTAK SOBAG destekli “Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması” başlıklı proje kapsamında, Sedat Veyis Örnek’in “Manda Gözü” ve “Pirinçler Yeşerecek” adlı sahne oyunları ile Örnek’in Tankred Dorst’tan Türkçe’ye çevirdiği “Sur Dibinde” oyununu radyo oyununa uyarladım. Dahası, tıpkı 2007’de yazdığım oyunların seslendirilme sürecinde olduğu gibi, bu üç oyunun seslendirilme sürecinin parçası ve tanığı oldum.

1 Kasım Cumartesi günü, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi’ndeydik. Radyo İlef’in stüdyosunda... Üç oyunun da seslendirmesi yapıldı. Yazarın öyküleri ve şiirlerinin de...

Projede gönüllü olarak yer alan seslendirme sanatçıları mı?

TRT’den Altay Çapan ve Evay Çapan.

Tiyatro 1112 Garaj’dan tiyatro oyuncuları Altan Alkan, Aylin Saraç, Hakan Salınmış ile Tufan Afşar.

Bu radyo oyunları ne mi olacak?

Sedat Veyis Örnek’le ilgili hazırlanacak olan internet sitesinden ulaşacak radyo oyunu tutkunlarına... İsteyen, istediği zaman internet üzerinden bu oyunları dinleyebilecek...

Sözümü bitirirken, radyo oyunlarının sesli kitaplar gibi, görmeyen, dolayısıyla okuyamayanlar için de apayrı bir olanak olduğunu belirtmeliyim. Çünkü, radyo oyunları da, romanlar, öyküler gibi, bir serüven sunar dinleyene... O serüven, hatta serüvenler çerçevesinde kişinin düşünme, yaşamı sorgulama ve anlama çabasını güçlendirir, zenginleştirir... Bu açıdan da, radyo oyunlarının ayrı bir önemi olduğunu düşünüyorum.

Özetle, radyo oyunu geleneği sürmeli diyorum.

“Halkbilimin Öncüsü Sedat Veyis Örnek Anıldı”, *Milliyet Gazetesi*, 29 Kasım 2014.

Halkbilim öncüsü Sedat Veyis Örnek anıldı

Türkiye'nin ilk Halkbilim Kürsüsü'nü kuran ve öncesinde yaptığı akademik halkbilim çalışmalarıyla folklor alanına yeni bir bakış getiren Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, aramızdan ayrılışının 34'üncü yılında Ankara Üniversitesi'nde anıldı.

Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde (DTCF) gerçekleşen anma etkinliğine Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş başta olmak üzere DTCF Halkbilim Bölüm Başkanı Prof. Dr. M. Muhtar Kutlu, DTCF Dekanı Prof. Dr. Abdulkadir Gürer, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İbiş ile çok sayıda isim katıldı. Örnek'in bilinmeyen yönlerinin anlatıldığı anma töreninde konuşan Prof. Dr. Kutlu, eğitimin bir parçası olarak gördükleri 'değer bilirlilik duyguları-

nı' öğrencilere aktarabilmek adına her yıl hocaları Örnek'e yeniden 'merhaba' dediklerini söyledi. 1980'de hayata veda eden Örnek'in, halkbilim çalışmalarında özellikle etnoloji ve halkbilim alanındaki özgün araştırmalarıyla ender bilim insanlarından birisi olduğunu belirten Kutlu, "Örnek, halkbilimin başlı başına ve bağımsız bir disiplinler etkinlik olarak kurumsallaşmasında öncü ve kurucu bir isimdir" dedi.

Sanat dolu yaşam

DTCF Dekanı Prof. Dr. Abdülkadir Gürer de Örnek'in, ardında çok önemli bilimsel eserler bıraktığını, kısa yaşamına hepsi sahnelenmiş birçok tiyatro oyunu ile hikaye ve şiir sığdırdığını söyledi. Genel Müdür Okan İbiş de Örnek'in, 1977'de yayınlanan "Türk Halk Bilimi" adlı önemli çalışmasını, 1995'te yeniden basarak halk bilimine gönül verenlere katkıda bulduklarını dile getirdi.

Rektör Prof. Dr. Erkan İbiş ise törenin üç kuşağı bir araya getirmesi nedeniyle çok anlamlı olduğunu ifade etti.

Anma Etkinliği, Tiyatro 1112 Garaj'dan Aylin Saraç'ın konuşması ve Sedat Veyis Örnek'in Ankara Üniversitesi İLEF Radyo Atölyesi'nde seslendirilmiş bir hikâyesinin dinlenmesiyle sona erdi.

“Halkbilimin Öncüsü Sedat Veyis Örnek Ankara Üniversitesi’nde Anıldı”, *Zafer Gazetesi*, 29 Kasım 2014.

Halkbilim öncüsü Sedat Veyis Örnek Ankara Üniversitesi'nde anıldı

HABER MERKEZİ

Türkiye'nin ilk Halkbilim Kürsüsü'nü kuran ve öncesinde yaptığı akademik halkbilim çalışmalarıyla folklor alanına yeni bir bakış getiren Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, aramızdan ayrılışının 34'üncü yılında Ankara Üniversitesi'nde anıldı. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde (DTCF) gerçekleşen anma etkinliğine Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş başta olmak üzere DTCF Halkbilim Bölüm Başkanı Prof. Dr. M. Muhtar Kutlu, DTCF Dekanı Prof. Dr. Abdulkadir Güner, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İbiş ile çok sayıda isim katıldı.

2014 “Örnek Örnek Yaşamıyla Anıldı”, *Anadolu Gazetesi*, 1 Aralık.
<http://anadolugazete.com/ornek-ornek-yasamiyla-anildi-haber-2801.html>, 11.12.2014.

"Örnek" örnek yaşamıyla anıldı

Kültür Sanat 01 Aralık 2014 Pazartesi 18:37

haberi öne çıkartın

0

Türkiye'nin ilk Halkbilim Kürsüsü'nü kuran ve öncesinde yaptığı akademik halkbilim çalışmalarıyla folklor alanına yeni bir bakış getiren Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, aramızdan ayrılışının 34'üncü yılında Ankara Üniversitesi'nde anıldı.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde (DTCF) gerçekleşen anma etkinliğine Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş başta olmak üzere DTCF Halkbilim Bölüm Başkanı Prof. Dr. M. Muhtar Kutlu, DTCF Dekanı Prof. Dr. Abdulkadir Gürer, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İbiş ile çok sayıda isim katıldı. Örnek'in bilinmeyen yönlerinin anlatıldığı anma töreninde konuşan Prof. Dr. Kutlu, eğitimin bir parçası olarak gördükleri 'değer bilirlilik duygularını' öğrencilere aktarabilmek adına her yıl hocaları Örnek'e yeniden 'merhaba' dediklerini söyledi. 1980'de hayata veda eden Örnek'in, halkbilim çalışmalarında özellikle etnoloji ve halkbilim alanındaki özgün araştırmalarıyla ender bilim insanlarından birisi olduğunu belirten Kutlu, "Örnek, halkbilimin başlı başına ve bağımsız bir disiplinler etkinlik olarak kurumsallaşmasında öncü ve kurucu bir isimdir" dedi.

SANAT DOLU YAŞAM

DTCF Dekanı Prof. Dr. Abdülkadir Gürer de Örnek'in, ardında çok önemli bilimsel eserler bıraktığını, kısa yaşamına hepsi sahnelenmiş birçok tiyatro oyunu ile hikaye ve şiir sığdırdığını söyledi. Genel Müdür Okan İbiş de Örnek'in, 1977'de yayınlanan "Türk Halk Bilimi" adlı önemli çalışmasını, 1995'te yeniden basarak halk bilimine gönül verenlere katkıda bulduklarını dile getirdi.

REKTÖR "DİLİMİZE SAHİP ÇIKMALIYIZ"

Rektör Prof. Dr. Erkan İbiş ise törenin üç kuşağı bir araya getirmesi nedeniyle çok anlamlı olduğunu ifade etti. Rektör Erkan İbiş, "Eğer vefa duygusunu ve dilinizi kaybederseniz, o zaman siz doğduğunuz yerlere, ülkenize yabancı olursunuz. Dilimize sahip çıkmamız, dilimizi iyi konuşup, iyi yazabilmemiz gerekiyor. Geçmişimizi de bilmemiz gerekiyor. Verilen emekleri, alın terlerini hiçbir zaman unutmamamız gerekiyor" diye konuştu. Anma Etkinliği, Tiyatro 1112 Garaj'dan Aylin Saraç'ın konuşması ve Sedat Veyis Örnek'in Ankara Üniversitesi İLEF Radyo Atölyesi'nde seslendirilmiş bir hikâyesinin dinlenmesiyle sona erdi.

Öne Çıkan Haberler

Kalecik'te deprem

Davutoğlu 'Tekrar uyarıyorum'

Erdoğan'dan YÖK üyeliğine ve 6 üniversiteye rektör ataması

Ankara Haberleri

Özdebir: Zaten 2014'ten umudu kesmiştik

Mevlana'yı Korkut Ata'da andılar

Sahnede 50 yıllık bir çınar

2014 “Bir Halkbilimciyi Anmak: Sedat Veyis Örnek”.

<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,111390/yasami-boyunca-turk-halk-bilimine-sundugu-katkilarla-ta-.html>, 06.12.2014.

Somut Olmayan Kültürel Miras Proje Üretimi ve Yönetimi Halk Kültürü/Bilgi ve Belge Merkezi Turist Rehberliği Turizmi Geliştirme Çalışmaları Eğitim Faaliyetleri Hizmetlerimiz Hizmet Standardı İç Kontrol Dökümanları Kültür ve Turizm Bakanlığı Etik Komisyonu Formlar Bilgi Edinme Unesco Anma ve Kutlama Yılı Dönümleri

Yaşamı boyunca Türk halk bilimine sunduğu katkılarla tanınan Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, Ankara Üniversitesi bünyesinde düzenlenen bir etkinlikle anıldı.

Neredeyim: 2014 Yılı > Yaşamı boyunca Türk halk bilimine sunduğu katkılarla tanınan Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, Ankara Üniversitesi bünyesinde düzenlenen bir etkinlikle anıldı.

Bir Halkbilimciyi Anmak: Sedat Veyis Örnek

Yaşamı boyunca Türk halk bilimine sunduğu katkılarla tanınan Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, Ankara Üniversitesi bünyesinde düzenlenen bir etkinlikle anıldı.

"Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması" adı altında Sedat Veyis Örnek sanal belgeliği oluşturma ve biyografisini yazma çalışmalarını yürüten proje grubunun hazırladığı anma etkinliği; Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İBİŞ, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdülkadir GÜRER ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İBİŞ'in konuşmalarıyla başladı. Katılımın yoğun olduğu etkinliğe, Sedat Veyis Örnek'in eğitim ve aile yaşamına tanıklık etmiş yakınları da katıldı.

Programda, hayatını folklor çalışmalarını bilimsel bir temele oturtmaya vakfeden Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'in akademik çalışmalarının ve sanal biyografisinin yer aldığı slaytlara yer verildi.

Etkinlikte yaptığı konuşmada, Prof. ÖRNEK'in 1966 yılında kurulmasına ön ayak olduğu folklor enstitüsünün çalışmalarını, bugün kendi bünyelerinde sürdürdüklerini açıklayan Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İBİŞ, bu yaklaşımla yetişen folkloristlerin önemli bir çoğunluğunun bugün Genel Müdürlüğü oluşturan kadroda yer aldığını söyledi. Halk Kültürü araştırmalarına önem ve destek vererek, kendi bünyelerinde yürüttükleri halkbilim çalışmalarını Ankara Üniversitesiyle ortak platformlarda sürdürmekten duydukları mutluluğu dile getiren Okan İBİŞ, bundan yıllar önce halk bilimine önem veren, değer katan Sedat Veyis Örnek ve onun gibi hocaların oluşturduğu tarihsel hafızanın korunması için her zaman katkıda bulunacaklarını ifade etti.

